

Broj: 07-37-4666-72/13
Sarajevo, 20.02.2019. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 20-06-2019			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01,02	37	1756/19	

BOSNE I HERCEGOVINE

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE

URED ZA ZAKONODAVSTVO VIJEĆA MINISTARA BiH

MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE

MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE

MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE

REGULATORNA AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJE

VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

VLADA REPUBLIKE SRPSKE

VLADA BRČKO DISTRIKTA BiH

PREDMET: Univerzalni periodični pregled (UPR) - III ciklus, mišljenje - traži se

Poštovani,

Univerzalni periodični pregled (UPR) je kontrolni mehanizam Organizacije ujedinjenih nacija koji je ustanovljen aprila 2008.godine i putem kojeg se analiziraju aktivnosti koje je država-članica Ujedinjenih nacija preduzela u cilju poboljšanja stepena zaštite ljudskih prava.

Bosna i Hercegovina je sačinila dva UPR izvještaja i iste dostavila Vijeću za ljudska prava Ujedinjenih nacija u februaru 2010. godine i julu 2014.godine.

Slijedeći pregled stanja ljudskih prava u svim oblastima koje su bile predmetom prvobitnog pregleda slijedi četiri godine nakon razmatranja i usvajanja prvobitnog izvještaja. BiH je na redu za sljedeći UPR pregled u julu 2019. godine, kojom prilikom je dužna u formi izvještaja dati informacije o koracima koje je poduzela u implementaciji preporuka prihvaćenih tokom prvog i drugog pregleda. Prezentacija UPR izvještaja od strane Delegacije Bosne i Hercegovine na visokom nivou zakazana je za novembar 2019.godine.

1

1

1

1

1

1

4. Dakle, UPR proces je podijeljen na četverogodišnje periode između razmatranja stanja ljudskih prava u određenoj državi, a svaki naredni izvještaj se mora odnositi na aktivnosti preduzete na provođenju ranije datih preporuka. U tom periodu, nadležni organi i institucije trebaju preduzeti brojne mjere na provođenju usvojenih preporuka, što uključuje kako kontinuirani monitoring stanja u oblastima ljudskih prava obuhvaćenih UPR preporukama tako i harmonizaciju zakonske regulative sa međunarodnim ugovorima multilateralnog karaktera koje je Bosna i Hercegovina potpisala, ratifikovala ili preuzela sukcesijom.

U skladu sa Smjernicama UN-a 17/119 i rezolucijom 16/21 Vijeća za ljudska prava (A/TRT/10717/19) za izradu UPR izvještaja Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je izvršilo korekcije teksta sastavljenog od priloga Radne grupe koju su činili predstavnici nadležnih institucija u BiH i to: Ministarstvo pravde BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo komunikacija i transporta BiH, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Regulatorna agencija za komunikacija BiH, Ministarstvo za rad i boračko invalidsku zaštitu Republike Srpske, Ministarstvo prosvete i kulture Republike Srpske, Ministarstvo porodice omladine i sporta Republike Srpske, Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, Ministarstvo pravde Republike Srpske, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju RS, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, Centar za jednakost i ravnopravnost polova Vlade RS, Ministarstvo unutrašnjih poslova RS, Ministarstvo unutrašnjih poslova RS, Federalno ministarstvo pravde, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Gender Centar Federacije, JU Centar za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH, Vlada Brčko Distrikta BiH,

Nacrt izvještaja BiH ne smije brojati više od 20 stranica kucanog teksta na engleskom jeziku, odnosno 10.700 karaktera, kao jednom od radnih jezika UN-a, i to na Times New Roman 12 što iznosi 9.500 karaktera na jezicima u službenoj upotrebi u BiH.

Napominjemo da sastavni dio UPR izvještaja čini i Tabelarni prikaz UPR preporuka koji mora sadržavati „status preporuke“ i to: potpuno provedena preporuka, djelimično provedena preporuka, preporuka čija je provedba na čekanju i istaknuta preporuka na koji možete unijeti Vaše mišljenje i eventualni komentar za dopunu predloženog nacrta teksta uvažavajući broj karaktera koje možemo proslijediti nadležnom komitetu. Obavještavamo Vas da je od 10.06.do 25.06.2019. god. UPR izvještaj –treći ciklus i Tabelarni prikaz UPR preporuka su dostupni za eventualne komentare i sugestije putem e-konsultacija na službenoj stranici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

Imajući u vidu naprijed navedeno molimo Vas, da u cilju zaštite ugleda Bosne i Hercegovine, kao punopravne članice Ujedinjenih nacija, do 25. juna 2019.godine, dostavite Vaše mišljenje na UPR izvještaj – treći ciklus i Tabelarni prikaz UPR preporuka.

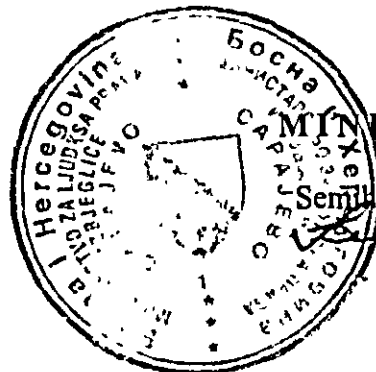
U prilogu dopisa dostavljamo Vam, na dalje postupanje, UPR izvještaj –treći ciklus i Tabelarni prikaz UPR preporuka. Napominjemo da je prezentacija UPR izvještaja zakazana za 13. novembra 2019.godine. u Ženevi te da je potrebno da u sastav Visoke delegacije (ministar, zamjenik, ili drugo službeno lice koje ima ovlaštenje da iznosi političke stavove u ime vlada) imenujete predstavnike ispred Vaših institucija.

Troškovi puta i boravka snosi institucije koja imenuje predstavnike u Visoku delegaciju Bosne i Hercegovine.

S poštovanjem,

PRILOG:

1. UPR izvještaj –treći ciklus
  2. Tabelarni prikaz UPR preporuka
- Način otpreme: fax i e-mail

10

Izveštaj Bosne i Hercegovine za Treći ciklus Univerzalnog periodičnog pregleda o stanju ljudskih prava koji je sačinjen u skladu sa stavom 5 Anexa Rezolucije 16/21 Komiteta za ljudska prava UN-a

A. METODOLOGIJA I PROCES KONSULTACIJA

Izveštaj Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu BiH) za Treći ciklus Univerzalnog periodičnog pregleda o stanju ljudskih prava (u daljem tekstu: UPR) pripremljen je u skladu sa Smjernicama 17/119 i Rezolucijom 16/21 Vijeća za ljudska prava (A/TRT/10717/19) od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH (u daljem tekstu MLJPI). Proces izrade izvještaja podržao je UNDP, s tim da su održane konsultacije sa organizacijama civilnog društva, a izvještaj je objavljen na internet stranici s pozivom na e- konsultacije civilnog društva i svih drugih aktera. Održana je pripremna radionica i više stručnih konsultacijskih sastanaka sa predstavnicima nadležnih institucija entiteta Federacije BiH i Republike Srpske, kao i Brčko distrikta BiH (u daljem tekstu: FBiH, RS, BD BiH).

B. NAPREDAK U DRŽAVI U ODNOSU NA PRETHODNI PREGLED I PROMOCIJA LJUDSKIH PRAVA

BiH je dostigla određeni nivo pripremljenosti za provođenje evropskih pravnih standarda (acquis-a), iako i dalje postoji izazov vezan za usklađivanje Ustava BiH i izbornog zakonodavstva. Izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije 2016. unaprijeđen je antidiskriminacijski okvir. Postignut je i određeni napredak u pravosuđu, konkretno kroz usvajanje akcionog plana za provođenje reforme sektora pravde za period 2014-2018. i uspostavljanje struktura za praćenje i izvještavanje. Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV) je usvojilo detaljan akcioni plan provođenja preporuka Evropske komisije za pitanja u okviru mandata VSTV-a, uključujući i jačanje disciplinskih postupak. Posebno su važne izmjene zakona o krivičnom postupku usklađene sa međunarodnim standardima koje trebaju povećati sposobnost institucija da rješavaju predmete teškog organizovanog kriminala, korupcije i drugih izazova koji se tiču vladavine prava. Određeni nivo pripremljenosti bh institucija postoji i u pogledu borbe protiv korupcije i borbe protiv organizovanog kriminala a usvojene strategije se provode.

Sprije napreduju procesi vezani za slobodu izražavanja zaštita novinara i branitelja ljudskih prava ali su i ove aktivnosti u toku. Smjernice za obrazovanje iz oblasti ljudskih prava u BiH i Akcioni plan za obrazovanje novinara i medijskih profesionalaca u BiH, Akcioni plan za obrazovanje državnih, policijskih i vojnih službenika doprinosi podizanju kapaciteta javnih službenika.

Unaprijeđeno je i zakonodavstvo vezano za zaštitu od rodno zasnovanog nasilja, posebno nasilja u porodici, a glavni izazovi za naredni period je efektivnija primjena ovih zakona. Usvojen je i treći Akcioni plan za provođenje UNSCR 1325 „Žene, mir, sigurnost“ u Bosni i Hercegovini za period 2018-2022, i treći Gender akcioni plan BiH za period 2018 –2022. Također određeni napredak postoji kada su u pitanju ljudska prava i manjina. Strateški pristup

10

.

.

za integraciju prema Romima u kontinuitetu se realizira usvajanjem trećeg Akcionog plan za Rome u oblasti stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja i zdravstvene zaštite 2017-2020 i Okvirni plan o obrazovnim potrebama Roma 2018-2022 koji prate godišnje izdvajanje sredstava u budžetu BiH.

Kada je u pitanju civilno društvo, postignut je određeni napredak u uspostavljanju institucionalnih mehanizama za saradnju između vlada i organizacija civilnog društva (OCD), kao i za javno finansiranje OCD. U novembru 2017. potpisana je Povelja o saradnji između Vijeća ministara BiH i OCD.

Provodi se Akcioni plan za djecu 2015-2018 i nastoji unaprijediti sistem koordinacije i saradnje svih uključenih institucija uključujući i civilno društvo jačanjem kapaciteta Vijeća za djecu BiH. Razvijeni su odgovarajući profesionalni standardi: Smjernice za prepoznavanje najboljeg interesa djeteta, Smjernice za postupanje profesionalaca u slučajevima nasilja nad djecom i Smjernice za postupanje profesionalaca u slučajevima nasilja nad djecom u digitalnom okruženju, Smjernice za borbu protiv diskriminacije u obrazovanju.

Vlade entiteta FBiH, RS i BD BiH koje imaju nadležnost za sprovođenje najvećeg broja konkretnih aktivnosti za zaštitu ranjivih grupa građana, usvojile su i provode brojne strategije i planove usmjerene na poboljšanje položaja i prava žena, djece, civilnih žrtava rata, zaštitu od nasilja u porodici, zaštitu osoba sa invaliditetom, poboljšanje pristupa zdravstvenim uslugama, osiguranje resursa za rani rast i razvoj djece, hraniteljstvo djece, unapređenje mentalnog zdravlja, unapređenje socijalne zaštite djece bez roditeljskog staranja i ekonomskog osnaživanja žena i posebno poboljšanje ostvarivanja prava i zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

C. PROVEDBA PREPORUKA IZ PRETHODNOG CIKLUSA

C.1. INSTITUCIONALNI KAPACITETI I KOORDINACIJA

(106: 21, 16, 27,17,30,24,23,105)

U cilju poboljšanja sistema koordinacije, vlasti u BiH na implementaciji preporuka međunarodnih tijela za ljudska prava, kao i poboljšanja procesa praćenja izvršenja preporuka međunarodnih tijela u januaru 2018. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (VM BiH) usvojilo je Metodologiju izvještavanja u oblasti ljudskih prava u BiH, s ciljem da se uspostavi informacioni sistem za prikupljanje podataka u svrhu efikasnije izrade izvještaja iz oblasti ljudskih prava za BiH. Izrada izvještaja po Metodologiji se primjenjuje, dok je uspostava informacionog sistema u toku.

U narednom periodu, planirana je uspostava radne grupe za praćenje izvršenja preporuka u oblasti ljudskih prava u BiH i izrada okvirnog plana.

Pripremljeni su nacrti strategija u oblasti ljudskih prava i diskriminacije koji nisu dobili potrebnu saglasnost Vlade entiteta RS.

Kada je u pitanju unaprijeđenje programa edukacije u oblasti ljudskih prava nosilaca pravosudnih funkcija u BiH, ove aktivnosti provode entitetski centri za edukaciju sudija i

tužilaca u okviru svojih godišnjih programa, kojima su predviđene obuke na temu ljudskih prava, uključujući evropski sistem zaštite ljudskih prava, pravna stečevina EU, kao i na temu diskriminacije, te sudske prakse antidiskriminacionog prava u BiH. VSTV vrši funkciju nadzora i odobravanja programa edukacije. Primjera radi, u Krivičnom pravu u kontekstu zaštite LGBT osoba, realizirane su obuke vezane za komparaciju sudske prakse sa državama regiona, slobodu izražavanja i etnički motivisanih zločina, zaštitu od nasilja u porodici i iz domena ravnopravnosti spolova, prava djece i prava nacionalnih manjina. Navedene obuke realizuju se u saradnji sa Heinrich Boell fondacijom, sa OSCE Misijom, sa AIRE Centrom i SOC –om.

C.2. OMBUDSMANI I OPCAT (106: 6,7,8,9,10,11,12, 13, 14, 15)

VMBiH utvrdilo je Prijedlog zakona o izmijeni i dopuni Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH kojim je predloženo rješenje kojim se osigurava nezavisnost u finansiranju ove institucije i predviđa da ova institucija bude odgovorna za nacionalni preventivni mehanizam. Prijedlog zakona je upućen na usvajanje Parlamentarnoj skupštini BiH, ali je od strane iste vraćen Zajedničkoj komisiji za ljudska prava radi usaglašavanja stava o nazivu i mandatu nacionalnog preventivnog mehanizma. Institucija Ombudsmana zadržala je status akreditacije "A".

C.3. BORBA PROTIV KORUPCIJE (106: 102,103)

Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije vrši monitoring provođenja Strategije za prevenciju korupcije 2015-2019. i pratećeg Akcionog plana. Entiteti, BD BiH i kantoni provode vlastite strategije za borbu protiv korupcije i akcione planove u skladu sa općim principima utvrđenim u državnoj Strategiji za borbu protiv korupcije koji uključuju i odgovarajuće antikorupcijske politike i bolji pristup pravosuđu. Strategija za borbu protiv korupcije RS sa Akcionim planom usvojena je za period 2018-2022. FBiH provodi Strategiju za borbu protiv korupcije za period 2016-2019, a BD BiH Strategiju za borbu protiv korupcije za period za period 2018-2019.

U cilju poboljšanja pristupa pravosuđu, VSTV BiH je usvojio je Akcioni plan VSTV-a BiH za borbu protiv korupcije za razdoblje 2018-2019, Kodeks sudske etike i Kodeks tužilačke etike. VSTV BiH je poduzeo aktivnosti na izradi novog formulara za podnošenje ličnih finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija i njihove provjere.

C.4. ZABRANA DISKRIMINACIJE

(106:3,22,26,28,29,31,38,39,40,46,50,104,119,120,121,122,123,124,125,126,127,128,129)

Parlamentarna skupština BiH je usvojila izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije usaglašene sa evropskim standardima u pogledu poboljšanja definicije i osnova diskriminacije, procesnih procedura za zaštitu od diskriminacije, snažnije uloge institucije Ombudsmana kao centralne institucije za zaštitu od diskriminacije i efikasnije saradnje sa organizacijama civilnog društva. MLJPI BiH obavezno daje mišljenje na zakonske i podzakonske akte u pogledu njihove usklađenosti sa Zakonom o zabrani diskriminacije

Institucija ombudsmana sačinjava izvještaje o pojavama diskriminacije koje razmatraju oba doma Parlamentarne skupštine BiH (PS BiH). Nadzor nad implementacijom Zakona povjeren je MLJPI BiH, koje sačinjava godišnje izvještaje o pojavnim oblicima diskriminacije sa prijedlogom zakonodavnih i drugih mjera koje razmatra VM BiH i PS BiH.

Budući da se podaci za pripremi izvještaja otežano prikupljaju, pokrenuta je izrada sistema za prikupljanje podataka koja je u završnoj fazi.

Nedostatatak sveobuhvatne strategije onemogućava kreiranje dovoljnog broja programa za borbu protiv diskriminacije, ali je do sada usvojeno nekoliko strateških dokumenata koji se odnose na prava djece, ravnopravnost spolova uključujući i mjere za suzbijanje diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta i Rome.

Sve javne institucije i pravna lica obavezna su da primjenjuju Zakon o zabrani diskriminacije, uključujući i djelovanje sigurnosnih kompanija.

U BiH sve institucije obavezne su da na osnovu usvojenih propisa na svim nivoima vlasti tokom procesa usvajanja zakona i politika uključe organizacije civilnog društva, a na pojedinim nivoima u BiH već je uspostavljena elektronska platforma za konsultacije sa organizacijama civilnog društva i ostalim zainteresiranim subjektima.

Kada je u pitanju provođenje presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetima koja se odnosi na izmjene Ustava i Izbornog zakona po pitanju participacije u vlasti ove aktivnosti su još uvijek na čekanju.

Izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije utvrđena je seksualna orijentacija kao jedan od osnova diskriminacije.

VM BiH usvojilo je 2018 Platformu za mir, koju je podržala Parlamentarna Skupština BiH, koja je osnova za aktivnosti na jačanju Interkulturalnog dijaloga, tolerancije, razumijevanja među različitim zajednicama u BiH.

VM BiH potpisalo je Sporazum o saradnji sa organizacijama civilnog društva u svrhu poboljšanja saradnje.

Zaštita prava ranjivih skupina i pružanje jednakih mogućnosti za njihovo uključivanje osigurava se kroz implementaciju sektorskih strategija, Akcionih planova koje donose entitetske Vlade, Vlade kantona i BD BiH. Na nivou BiH usvojene su i provode se strategije i akcioni planovi za Rome, djecu, izbjeglice i povratnike, žrtve trgovine ljudima, migrante i azilante.

C.5. RAVNOPRAVNOST SPOLOVA (106:32,33,34,35,36, 65,66,67, 68,69, 71,72, 130,131, 132, 133)

U cilju osiguranja zaštite žena i omogućavanja ravnopravnosti u BiH je uspostavljen sistem za usklađivanje zakonskih i podzakonskih akata sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

11

BiH je osigurala efikasnu provedbu preporuka Komiteta o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, te je uspostavljen sistem monitoringa i praćenja Konvencije o CEDAW, usvajanjem periodičnog Gender akcionog plana (GAP) koji je donesen za period 2018-2022. koji sadrži ciljeve, programe i mjere za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u svim oblastima društvenog života i rada, u javnoj i privatnoj sferi, s tim da je na nivou entiteta RS –a uspostavljen koordinacioni odbor za provedbu GAP-a.

Provedba GAP BiH je velikim dijelom finansirana iz sredstava, Finansijskog mehanizma za podršku implementaciji GAP BiH koji je uspostavljen potpisivanjem Sporazuma o zajedničkom finansiranju, između Vijeća ministara BiH i grupe donatora.

Agencija za ravnopravnost spolova BiH/MLJPI je 2014 implementirala projekat s ciljem povećanja opredijeljenosti političkih stranaka za ravnopravnost spolova u okviru kojeg je od 9 političkih subjekata potpisana „Izjava o opredijeljenosti političkih partija za ravnopravnost spolova“ te je osnaženo 137 kandidatkinja u cilju jačanja kapaciteta za Opšte izbore 2014, i održane su edukacije za 12 političkih partija.

Iz sredstava FIGAP programa 2016 podržano je oko 65 projekata institucija i 80 projekata nevladinih organizacija provedenih u partnerstvu sa institucijama na svim nivoima vlasti.

Povodom održavanja Opštih izbora 2018. u BiH, Agencija je u saradnji sa Vijećem Evrope, provela medijsku kampanju „Mi predstavljamo kandidatkinje – vi birate“ sa ciljem povećanja vidljivosti kandidatkinja svih političkih subjekata na Opštim izborima 2018. za pozicije na državnom, entitetskim i kantonalnim nivoima vlasti. Takođe je 2018 u entitetu RS provedena kampanja „Biraj ravnopravno“.

U Predstavničkom domu PSBiH žene čine 21,4%, dok u Domu naroda PS BiH čine 20%, što predstavlja blago povećanje u odnosu na prethodni izborni ciklus.

Nakon Opštih izbora 2018. Agencija za ravnopravnost spolova BiH uputila je političkim partijama koje su osvojile mandate u Parlamentu BiH, Kolegiju Predstavničkog doma PS BiH i Komisiji za pripremu izbora Vijeća ministara BiH, Preporuku za ravnopravnu zastupljenost oba spola u Vijeću ministara BiH. Navedenom Preporukom, Agencija je podsjetila na domaće i međunarodne standarde za ravnopravnost spolova i pozvala navedene subjekte da predlažu, odnosno da prilikom odlučivanja o članovima Vijeća ministara BiH vode računa o ravnopravnoj zastupljenosti oba spola.

U skladu sa posljednjim raspoloživim podacima, zaključno sa 31.12.2018., žene i muškarci su zastupljeni u pravosuđu BiH, kako slijedi:

- od ukupnog broja svih sudija i tužilaca u pravosuđu, 60% čine žene,
- od ukupnog broja svih rukovodioca pravosudnih institucija, 48% čine žene.

U cilju provođenja Istambulske konvencije BiH je donijela Okvirnu strategiju za period 2015-2018, s tim da još uvijek nije donesena novi dokument. U saradnji sa organizacijama civilnog društva, u procesu pripreme novog strateškog dokumenta, ARS BiH provodi sektorske analize (pravni okvir, zdravstvo, socijalna zaštita, specijalizovane usluge podrške žrtvama, oblast

prikupljanja podataka) usklađenosti sa Istanbulskom konvencijom, kao i analizu kapaciteta sektora pravosuđa za provedbu Istanbulske konvencije. Tokom 2018., osigurano je 160.000KM za devet nevladinih organizacija za efikasniju prevenciju i zaštitu žrtava rodno zasnovanog nasilja.

Entiteti, BD BiH i kantoni provode svoje strategije za borbu protiv nasilja u porodici, obzirom da su nadležni za sprovođenje konkretnih zaštitnih mjera za žrtve nasilja u porodici i osiguranje potrebnih resursa.

Većina mjera ekonomskog osnaživanja žena provodi se na nivou entiteta.

Vlada FBiH je u 2018. usvojila i Akcioni plan za razvoj poduzetništva žena 2018-2020, usmjeren na unapređenje analitičke osnove za praćenje i poticanje razvoja poduzetništva žena, osiguranje systemske podrške razvoju poduzetništva žena i jačanje promocije i povezivanja poduzetnica. U okviru budžetskog programa FBiH „Poljoprivreda“ uvedena je posebna mjera za žene koje su aplicirale sa projektima ruralnog razvoja, kao i mjera podrške zapošljavanju nezaposlenih osoba, posebno žrtava nasilja u porodici prema kojoj se osnovni iznos sufinansiranja povećava za 10% za navedenu kategoriju.

Strateški plan razvoja poljoprivrede i ruralnih područja RS 2016–2020 predvidio je uvođenje pitanja žena (uključujući njihove potrebe, prioritete i doprinose) i rodne ravnopravnosti s ciljem većeg stepena ostvarivanja ravnopravnosti polova u okviru različitih društvenih grupa, usaglašavanje svih zakonskih i drugih akata sa standardima za ravnopravnost polova, sa posebnim akcentom na zakone koji, između ostalog, regulišu imovinska pitanja, vlasništvo nad nekretninama i pristup ekonomskim resursima (fizičkom kapitalu, finansijskim i drugim servisima, tehnologijama i tržištu). Strategija zapošljavanja RS za period 2016–2020., prepoznala je žene kao jednu od najranjivijih grupa i uključila ih u operativni cilj „Unapređivanje zapošljavanja najranjivijih grupa nezaposlenih lica“. Podrška razvoju preduzetništva žena utvrđena je kao operativni cilj Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća RS za period 2016 – 2020.

Novim entitetskim zakonima o radu utvrđeno je da porodijsko odsustvo mogu koristiti oba roditelja ukoliko se tako dogovore.

Zaštita od nasilja u porodici, vrste nasilja, zaštitne mjere za osobe koje su počinile radnje nasilja u porodici, način i postupak izricanja zaštitnih mjera, zaštita žrtava od nasilja u porodici te druga pitanja od značaja za zaštitu od nasilja u porodici, regulisana su zakonima o zaštiti od nasilja u porodici, donesenim na nivou entiteta FBiH, RS i BD BiH. U skladu sa navedenim zakonima, nadležni sudovi izriču zaštitne mjere učiniocima nasilja u porodici.

Nasilje u porodici predstavlja krivično djelo, u skladu sa važećim krivičnim zakonima u BiH, te se kao takvo istražuje i procesuiraju od strane pravosuđa BiH. U skladu sa raspoloživim podacima, broj neriješenih predmeta, koji se vode po predmetnom krivičnom djelu, smanjen je za 5% u poređenju sa brojem takvih predmeta iz 2015.

Programima entitetskih Centara za edukaciju sudija i tužilaca predviđene su odgovarajuće obuke, namjenjene nosiocima pravosudnih funkcija, sa ciljem upoznavanja istih sa

•
•
•

•

kompleksnom problematikom nasilja u porodici, sticanja novih znanja korisnih u procjeni slučajeva nasilja u porodici, te razmjene dobrih praksi i iskustva u procesuiranju slučajeva nasilja u porodici.

U okviru implementacije Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici FBiH (2013-2017) provode se programi zapošljavanja i podrške zapošljavanju teže zapošljivih grupa, između ostalih i žrtava nasilja u porodici.

Izmjene Pravilnika o načinu provođenja mjera za počiniocce nasilja u porodici koje su u nadležnosti policije trebaju omogućiti dalji razvoj elektronskog načina prikupljanja podataka.

C.6. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

C.6.1. Pravo na život, slobodu i sigurnost (106: 54, 55, 56)

Krivično zakonodavstvo u BiH je usklađeno sa odredbama Drugog fakultativnog protokola ICCPR.

Na prijedlog Ministarstva pravde RS je pokrenut je postupak za ukidanje smrtne kazne u Ustavu Republike srpske koji je u proceduri Narodne Skupštine RS.

C.6.2. OSNOVNE SLOBODE I UČEŠĆE U JAVNOM I POLITIČKOM ŽIVOTU

C.6.2.1 Sloboda izražavanja (106: 41,42, 43, 44, 45,111, 112,)

U BiH se primjenjuju propisi koji zabranjuju formiranje udruženja koja promiču i šire govor mržnje i rasizam. Zakonima o udruženjima i fondacijama koji se primjenjuju u BiH propisano je da ciljevi istih ne mogu biti u suprotnosti sa ustavnim poretkom niti usmjereni ka njihovom nasilnom rušenju niti raspirivanju nacionalne, rasne i vjerske mržnje ili diskriminacije. Ukoliko udruženje ili fondacija djeluje suprotno važećim zakonima u BiH, nadležni organ je ovlašten da odbije zahtjev za upis u sudski registar ili zabrani rad. Presudu o zabrani rada donosi nadležni sud.

Svi krivični zakoni u BiH sadrže odredbu kojom se zabranjuje izazivanje rasne nacionalne i vjerske mržnje te mržnje po drugim osnovima kao što su boja kože, pol, seksualno opredjeljenje, invaliditet, rodni identitet, porijeklo ili kakve odruge osobine, S tim da je u KZ Federacije BiH ova odredba dodatno razrađena, na način da predviđa kažnjavanje za javno poricanje ili opravdanje genocida, zločina protiv čovječnosti ili počinjenih ratnih zločina utvrđenih pravosnažnom odlukom Međunarodnog suda pravde, Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju ili domaćeg suda.

VSTV BiH prikuplja podataka o govoru mržnje i krivičnim djelima iz mržnje, putem svog posebnog informacionog sistema u dijelu koji se odnosi na kvalifikovane oblike krivičnog djela učinjenog iz mržnje, za koje je zakonom izričito propisano teže kažnjavanje.

Sistem ne omogućava prikupljanje podataka o drugim krivičnim djelima, učinjenim zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjerskog uvjerenje, nacionalnog ili etičkog porijekla, jezika, invaliditeta, spola, seksualne orijentacije.

U BiH je na snazi kvalitetan i funkcionalan regulatorni okvir koji se odnosi na sve pružaoce audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, za čiju sprovedbu je odgovorna Regulatorna agencija za komunikacije (RAK). Zakonom o komunikacijama BiH, te podzakonskim aktima RAK-a uspostavljeni su regulatorni principi koji se primjenjuju u oblasti emitovanja i koji propisuju zabranu emitovanja sadržaja koji uključuju diskriminaciju i govor mržnje. RAK nema ovlasti da reguliše govor mržnje na internetu, niti u štampanim medijima.

RAK je u izvještanom periodu učestvovala i u okviru JUFREKS projekta Vijeća Evrope i EU pod nazivom „Jačanje sudske ekspertize o slobodi izražavanja i medijima u jugoistočnoj Evropi”, te je kao rezultat ovog zajedničkog projekta nastala je publikacija pod nazivom: “Medijski regulatorni organi i govor mržnje” čiji je cilj da doprinese širem razumijevanju pojma govora mržnje i međunarodnih standarda u vezi sa tim. Kao jedno od postignuća koje je bitno istaći u kontekstu ovlasti RAK ubraja se i zajednička inicijativa RAK i Centralne izborne komisije BiH (CIK) na izmjenama i dopunama podzakonskog akta CIK-a Pravilnika o medijskom predstavljanju političkih subjekata u periodu od dana raspisivanja do dana održavanja izbora, kojim se detaljnije reguliše primjena Poglavlja 16, a kojim je predviđena mogućnost odbijanja političkog oglašavanja ukoliko isti uključuje bilo kakvu diskriminaciju ili govor mržnje. U periodu izvještavanja (2014-2018) RAK je primila i u okviru svoje nadležnosti procesuirala veći broj prigovora koji su se odnosili na potencijalni “govor mržnje u programima pružalaca audiovizuelnih medijskih usluga. Nakon sprovedenih istražnih procedura niti u jednom slučaju nije utvrđeno kršenje odredbi koje se tiču govora mržnje na način na koji je to određeno Kodeksom, ali je u tri slučaja sprovedena protiv tri pružaoce audiovizuelnih medijskih usluga za televizijsko emitovanje utvrdila kršenje odredbi koje se tiču poštivanja ljudskog dostojanstva i osnovnih prava drugih, te poštivanja profesionalnih, te općeprihvaćenih vrijednosnih standarda na osnovu čega je RAK je izdala dvije novčane kazne u iznosu od 34 000 KM i 5 000 KM, kao i pismeno upozorenje. U preostalim slučajevima nije bilo osnova za vođenje postupka mogućeg kršenja odredbi koje se tiču govora mržnje, te su isti u redovnoj proceduri okončani.

MLJPI BiH je 2017.pokrenulo inicijativu za Izmjene i dopine KZ kako bi se na sveobuhvatnije utvrdio sadržaj krivičnih djela kojima se potiče mržnja i diskriminacija na osnovu nacionalne, kulturne, vjerske pripadnosti, uključujući i odgovornost u izjavama političara i javnih službenika.

Sloboda pristupa informacijama u BiH provodi se po osnovu važećih zakona o slobodi pristupa informacijama, koji ne predviđa upotrebu informacionih sistema.

U BiH se primjenjuju zakoni kojim je regulisano javno okupljanje odnosno, zakoni o javnom redu i miru kojim je predviđeno da sve zainteresovane grupe građana koje žele organizovati mirno okupljanje ili javne proteste moraju najaviti održavanje javnog skupa nadležnim

organima kako bi se osiguralo ostvarivanje mirnog prava. Održavanje ovih skupova može se zabraniti samo ukoliko je ugrožena opšta sigurnost građana.

C.6.2.2. Sloboda medija (106: 113,114,115, 116 117, 118,)

MLJPI BiH u cilju poboljšanja stanja medija u svojim izvještajima i preporukama zagovara primjenu međunarodne dobre prakse u oblasti zaštite i promocije slobode medija. U period od 2016. MLJPI je u saradnji sa Ministarstvom pravde BiH i Ministarstvom sigurnosti BiH i Vijećem za štampu BiH, sačinili Izvještaj o slobodi govora i stanju medijskih sloboda u BiH koji su usvojili VM BiH PSBiH, a dokumentom je predloženo da se, između ostalog, krivično djelo napada na novinare ugradi u krivično zakonodavstvo.

Institucija ombudsmena BiH izradila je Specijalni izvještaj o položaju i slučajevima prijetnji novinarima u BiH 2018. sa preporukama za poboljšanje zaštite i sigurnosti novinara.

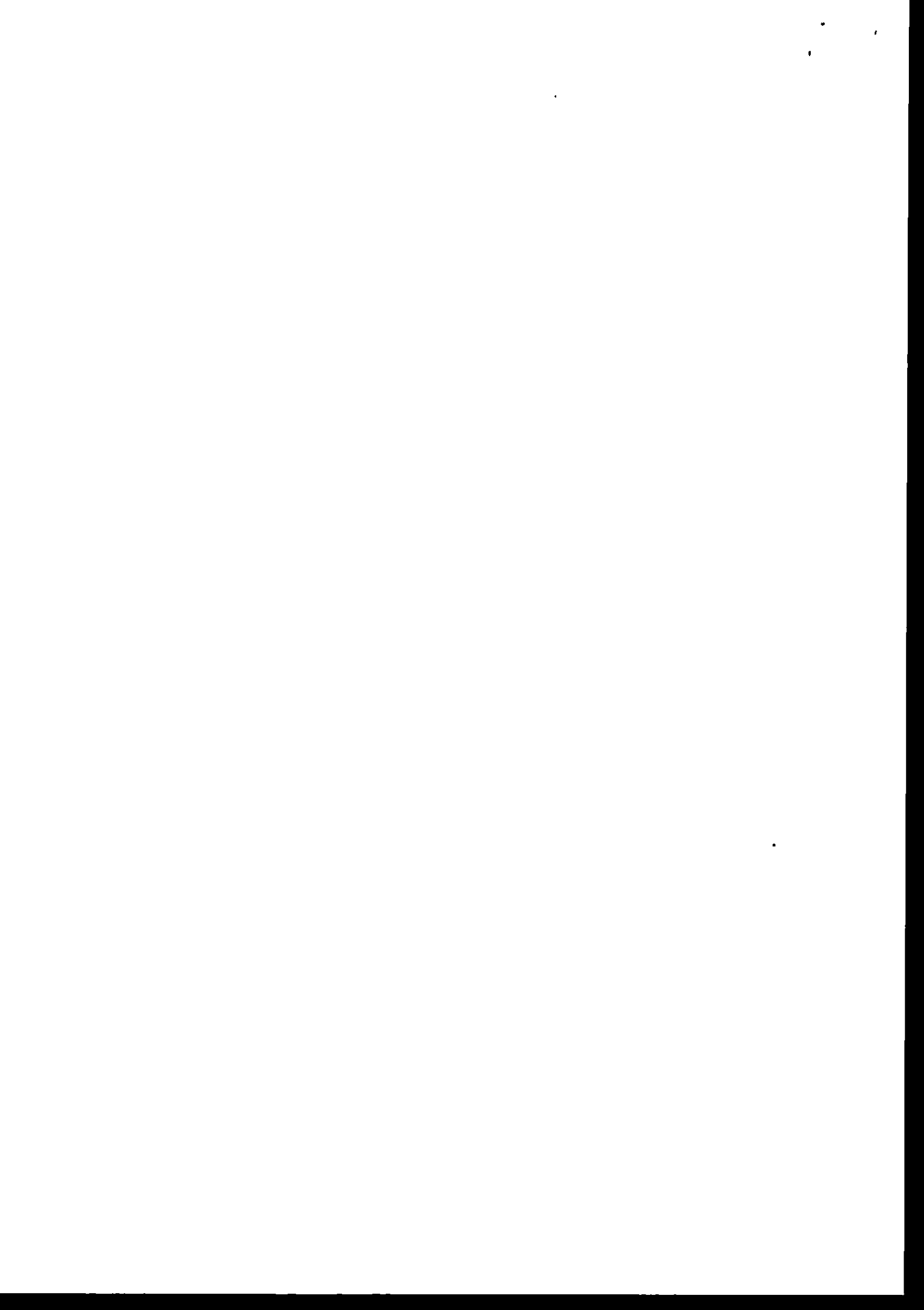
VM BH provodi Akcioni plan o obrazovanju iz ljudskih prava novinara i medijskih profesionalaca na osnovu Smjernica za obrazovanje ljudskih prava UN 2015. Institucije BiH su sudjelovale u prvoj misiji stručne procjene, koju je inicirala EK, a nakon što je BiH predala zahtjev za članstvo u EU. Misija je trajala od 25. do 29. travnja 2016. Ova misija se fokusirala na slobodu izražavanja, zastrašivanje novinara, zakonodavni okvir koji pruža zaštitu novinarima i medijima, suradnju institucija s novinarima, sudjelovanju institucija u zaštiti novinara, radne uvjete za novinare, načine postupanja vlasti u slučajevima govora mržnje, prijetnji ili napada na novinare, finansijsku održivost javnih emitera, finansijsku neovisnost medija.

Prema raspoloživim podacima Vijeća za štampu BiH, došlo je do smanjenja broja neriješenih predmeta u vezi krivičnog djela ugrožavanja sigurnosti novinara za 10%, u poređenju sa brojem takvih predmeta riješenih 2015.

C.6.2.3. Vjerske slobode (106: 48,49,110)

BiH ima uspostavljen zakonodavni okvir kojim se štite sloboda mišljenja i vjeroispovjesti, a koji je usaglašen sa međunarodnim standardima u oblasti ljudskih prava. U svrhu provođenja ovog zakona i ostvarivanja vjerskih sloboda BiH je zaključila međunarodne ugovore sa Svetom stolicom i Srpskom pravoslavnom crkvom, dok je u toku potpisivanje ugovora sa Islamskom zajednicom. VMBiH finansijski podržava Međureligijsko vijeće koje okuplja najveće religije (katoličanstvo, pravoslavlje, judeizam i islam) u javnom prostoru, u zajedničkim aktivnostima borbe protiv svih oblika diskriminacije i vjerskog fanatizma i poticanja tolerancije među religijskim skupinama. Napredak u ovoj oblasti ogleda se u aktivnom uključivanju Crkava i vjerskih zajednica u provođenje Platforme za mir, koje su u proteklom periodu svojim aktivnostima zajednički podržale i ohrabrine sve žrtve rata, i svojim primjerom ukazale na značaj javne podrške žrtvama.

C.6.3. Zabrana svih oblika ropstva (106: 73,76, 80,81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 90, 91)

U BiH provodi se Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima 2016-2019. Akcioni plan strateški je usmjeren na unapređenje sistema podrške za borbu protiv trgovine ljudima u BiH, na efikasno krivično gonjenje trgovine ljudima i povezane zločine, na preveniranje trgovine ljudima smanjenjem rizika i efikasnu zaštitu i pomoć žrtvama trgovine ljudima te na jačanje partnerstva i saradnje između aktera uključenih u suprotstavljanje trgovine ljudima. Ovaj plan obuhvata i konkretne mjere koje se odnose na borbu protiv prisilnih brakova kada je u pitanju iskorištavanje i trgovina djecom.

Minsitarstvo sigurnosti BiH prikuplja podatke o žrtvama trgovine ljudima, te u skladu sa tim prikuplja i objedinjava podatke najmanje 2 puta godišnje a po potrebi i češće. Podaci o žrtvama trgovine ljudima se prikupljaju pomoću jedinstvenih obrazaca namjenjenih za tu svrhu i razvrstavaju se prema polu, dobi žrtve, zemlji eksploatacije, vrsti eksploatacije, kao i zemlji porijekla žrtava trgovine ljudima. Uspostavljanje baze podataka o strancima žrtvama trgovine ljudima je previđeno Strategijom u oblasti migracija i azila i Akcijskog plana za period 2016-2020.

Bitno je navesti da je BiH u skladu sa Konvencijom o policijskoj saradnji uspostavljala Zajedniče istražne timove sa policijskim organima Republike Francuske i Republike Austrije te Kraljevine Holandije što je rezultiralo sprovođenjem operativne akcije na području BiH, Republike Srbije, Republike Austrije i Savezne Republike Njemačke, a BiH je zaključila Operativni sporazum sa EUROPOL-om. Mogućnost razmjene podataka obezbjeđena je i kroz saradnju članica INTERPOL-a.

Izmjene u Krivičnom zakonu BiH, usvojene 2015, koje se odnose na trgovinu ljudima izvršene su iz razloga dosljedne provedbe međunarodnih konvencija koje je BiH potpisala i ratifikovala i to Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, kao i Protokola za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, naročito ženama i djecom, koji dopunjava ovu Konvenciju, te Konvencije Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima. Usvajanjem predloženih izmjena riješen je problem sukoba nadležnosti, koji se javio u praksi povodom otkrivanja i procesuiranja ove vrste krivičnih djela, između entitetskih i pravosudnih organa na nivou države BiH. Ove izmjene su usmjerene u pravcu da Tužilaštvo i Sud BiH zadrže nadležnost u slučajevima trgovine ljudima sa međunarodnim elementom (međunarodna trgovina ljudima), a da trgovina ljudima koja se odvija unutar države bude u nadležnosti entiteta, tako da su istovremeno sa ovim izmjenama predložene i izmjene u entitetskim krivičnim zakonima, koje su takođe usvojene.

Napori pravosuđa BiH, usmjereni na suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima i seksualnog iskorištavanja ogledaju se i u stalnim edukacijama nosioca pravosudnih funkcija, koje se provode u okviru Programa edukacije entitetskih Centara za edukacije sudija i tužilaca, a u vezi borbe protiv trgovine ljudima i organiziranog kriminaliteta, sve sa ciljem jačanja kapaciteta sudija i tužilaca za efikasnije procesuiranje ovih slučajeva, te unapređenja sposobnosti sudija, tužilaca i policije da istražuju i procesuiraju organizovane kriminalne grupe, koje se bave trgovinom ljudima.

U BiH je uspostavljen sistem zaštite žrtava trgovine ljudima "Pravilima za zaštitu žrtava trgovine ljudima koje su državljani BiH" i "Pravilima za zaštitu stranaca-žrtava trgovanja

ljudima".Ti dokumenti predstavljaju referalni mehanizam za upućivanje žrtava trgovine ljudima. Svim identifikovanim žrtvama osigurava se siguran smještaj, medicinska pomoć, pristup informacijama i njihovim pravima i na pravnu pomoć tokom krivičnog postupka. Za tu svrhu se redovno osiguravaju finansijska sredstva iz budžeta Ministarstva sigurnosti BiH i MLJPI BiH.

C.6.4. Pravosuđe, uključujući nekažnjivost i vladavina prava (106: 4,57, 58, 59, 60, 61, 92, 93, 94, 95, 62, 63, 64, 96, 97, 98, 99, 100)

Pravosudne institucije uključujući i tužilaštva samostalno kreiraju svoje budžete koji se kontinuirano uvećavaju na godišnjem nivou.

Centri za edukaciju sudija i tužilaca(CEST FBiH, CEST RS i Pravosudna komisija BD) redovno provode obuke u skladu sa utvrđenim potrebama pravosudnih institucija koje uključuju edukacije o ljudskim pravima sudaca i tužilaca.Po istom principu se realizuju i obuke advokatskih komora u BiH.

U BiH uspostavljen je pravni okvir, kojim se uređuje materija zaštite svjedoka i propisuje postupak određivanja i provođenja mjera zaštite. Zakoni o zaštiti svjedoka pod prijetnjom ugroženih svjedoka usvojeni su na nivou BiH, entiteta i Brčko distrikta, dok je na nivou BiH, usvojen i Zakon o programu zaštite svjedoka u BiH. Zaključno sa 2018. u svim pravosudnim institucijama, koje se bave istragom i procesuiranjem predmeta ratnih zločina, postoji ukupno 21 odjeljenje za podršku svjedocima u sudovima i tužilaštvima u BiH i to: 2 na nivou BiH, 10 u FBiH; 7 u RS, te 2 odjeljenja u BDBiH. Stručni saradnici (psiholozi) uposleni u tim odjeloma, bilo u sklopu redovne sistematizacije radnog mjesta, ili u okviru projekta EU „Unapređenje rada na predmetima ratnih zločina u BiH“ prošli su praktičnu obuku u Odjeljenju za podršku svjedocima Suda BiH, kao odjeljenju sa najbogatijim iskustvom u oblasti podrške svjedocima.

Takođe CEST FBiH, CEST RS i Pravosudna komisija BD redovno provode obuke i na temu ratnih zločina, uključujući seksualno nasilje a u skladu za zahtjevima Državne strategije na predmetima ratnih zločina.Glavni cilj ovih seminara (ex katedra, okruglih stolova, simulacija) je bilo unapređivanje znanja neophodno za ispitivanja ratnih zločina, senzibilizacije nosioca pravosudnih funkcija za rad sa žrtvama i primjeni mjera podrške i zaštite svjedocima. Saradnja je ostvarena sa OSCE Misijom BiH i TRIAL organizacijom.

Zakon o izmjenama i dopunama KZ uvedeno je krivično djelo mučenje i drugi oblici surovog i nečovječnog postupanja te je na taj način izvršeno usklađivanje definicije ovog krivičnog djela sa definicijom djela iz člana 1. Konvencije.

Takođe je izvršeno usklađivanje odredaba Krivičnog zakona BiH sa međunarodnim standardima u pogledu krivičnog djela ratni zločin seksualno zlostavljanje, tako što je uvjet „prisile ili prijetnje o neposrednom napadu“ brisan iz Zakona.

Zakoni u krivičnom postupku BiH sadrži odredbe koje se tiču ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva koji se odnosi na naknadu štete, povrat stvari ili poništenje određenog pravnog posla.

Rješavanje imovinsko-pravnog zahtjeva u kaznenom postupku predstavlja rješavanje građanske stvari istovremeno sa kaznenom stvari.

Na nivou BiH je u toku usaglašavanje Zakona o pravima žrtava torture koji bi trebao ujednačiti ostvarivanje prava na reparaciju. Pravo na naknadu regulisano je u okviru Zakona o krivičnom postupku član 193. (Predmet imovinskopravnog zahtjeva) kojim je propisano da će se imovinskopravni zahtjev koji je nastao usljed učinjenja kaznenog djela raspraviti na prijedlog ovlaštene osobe u kaznenom postupku ako se time ne bi znatno odugovlačio ovaj postupak. Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na naknadu štete, povrat stvari ili poništavanje određenog pravnog posla. U članu 194. ZKP BiH (Podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva) propisano je da prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku može podnijeti osoba koja je ovlaštena da takav zahtjev ostvaruje u parničnom postupku. Imovinsko-pravni zahtjev se može dosuditi samo uz presudu u kojoj se optuženi oglašava krivim, u suprotnom oštećeni se upućuje na parnicu.

U FBiH materijalna zaštita civilnih žrtava rata, osigurana je Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom. Ovim Zakonom utvrđena je „Posebna kategorija civilnih žrtava rata“, u koju spadaju žrtve ratnog seksualnog nasilja. Istim je propisano materijalno pravo na „Mjesečno lično novčano primanje“ u iznosu koji ostvaruje civilna žrtva rata sa 100% tjelesnim oštećenjem kao i pravo na pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala, osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija); prioritarno stambeno zbrinjavanje, psihološku pomoć i besplatnu pravnu pomoć. Ova prava dužni su osigurati nadležni organi kantona. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i Komisija za davanje stručnog mišljenja radi utvrđivanja statusa posebne kategorije civilnih žrtava rata su proveli više tematskih radionica sa predstavnicima nadležnih institucija, nosiocima javnih funkcija, medijima, kao i nevladinim organizacijama, čiji sadržaji su bili usmjereni na ublažavanje stigme te podizanje svijesti, znanja i senzibiliteta u radu sa ovom grupom civilnih žrtava rata.

U RS 2018. donesen je Zakon o zaštiti žrtava ratne torture koji omogućava žrtvama seksualnog nasilja posebna prava koja se odnose na materijalnu naknadu i rehabilitaciju.

Provodi se postojeći strateški okvir za procesuiranje ratnih zločina, a prijedlog Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina izrađen je i očekuje se njeno usvajanje od strane VMBiH.

U ciljun unapređenja rada na predmetima ratnih zločina u BiH, VSTV BiH realizira projekt koji između ostalog obuhvata praćenje rada na predmetima ratnih zločina; pružanje stručne i administrativno-tehničke podrške radu Nadzornog tijela za praćenje provođenja Državne strategije; jačanje kapaciteta sudija i tužilaca za rad na predmetima ratnih zločina kroz organizacione stručnih skupova i sastanaka.

U postojećem zakonodavstvu BiH nije predviđen pritvor na temelju prijetnje javnoj sigurnosti ili imovini.

C.7. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA (106: 20, 105, 136, 137, 138, 139)

U BiH usvojena je strategija za Rome na osnovu koje se provodi treći Akcioni plan za rješavanje problema Roma u oblastima stanovanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite za period 2017-2022. Mjere socijalnog uključivanja ranjivih grupa i zaštite porodice provode se kroz više sektorskih strategija entiteta FBiH, RS i BDBiH. Oblasti pokrivene strateškim dokumentima odnose se na suzbijanje nasilja u porodici, rani rast i razvoj djece i hraniteljstva, socijalnu zaštitu djece bez roditeljskog staranja, osobe sa invaliditetom i druge.

Kada je u pitanju oblast zapošljavanja, Vlada FBiH je usvojila Strategiju zapošljavanja FBiH (2018-2021) i uputila je Parlamentu Federacije BiH radi razmatranja i usvajanja, a Vlada RS provodi Strategiju zapošljavanja RS za period 2016-2020., te je u skladu sa godišnjim Akcionim planovima osigurala sredstva za zapošljavanje u cilju smanjenja nezaposlenosti i siromaštva kod ciljnih kategorija među kojima su i Romi. Ove godine za zapošljavanje je obezbjeđeno 16.126.710.00 KM. BD BiH redovno provodi programe poticaja za zapošljavanje ranjivih skupina.

Na primarnoj razini zdravstvene zaštite putem informacijskih centara u različitim institucijama, te NVO-ima, mladima se pružaju kvalitetne, sigurne i vjerodostojne informacije o svim pitanjima iz zdravih životnih stilova uključujući mogućnosti prevencije i ranog prekida trudnoće i upotrebe kontracepcijskih sredstava.

C.7.1. Obrazovanje (106: 135, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 167,)

Svi zakoni u oblasti obrazovanja u BiH svakom djetetu garantuju jednako pravo pristupa, jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem odgoju i obrazovanju i uživanje istovjetnog tretmana, bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi i nijedan zakon ne sadrži diskriminirajuće odredbe. Važno je napomenuti da od 2002. do danas nije bilo novih slučajeva "dvije škole pod jednim krovom", te da se poslednjih godina nastoje pronaći rješenja za prevazilaženje ovog problema.

Kao dio institucionalnog okvira u BiH, uspostavljena su i savjetodavna tijela za oblast obrazovanja, koja ujedno predstavljaju i koordinacijski mehanizam, a to su: Konferencija ministara obrazovanja u BiH, Koordinacija ministara obrazovanja i nauke u FBiH; Rektorska konferencija BiH, Asocijacija rektora privatnih sveučilišta/univerziteta, i u osnovi njihovog djelovanja je razvoj tolerantnog i multietničkog okruženja.

U periodu od 2015. do danas postignut je značajan napredak u razvoju i primjeni zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa u školama u BiH, zasnovanim na ishodima učenja. Stalnim poboljšanjem nastavnih planova i programa, te njihovom provedbom nastoji se zaustaviti svaki vid diskriminacije i segregacije u školama dok se istovremeno značajno poboljšava kvalitet obrazovanja. Uspostavljena savjetodavna tijela za oblast obrazovanja predstavljaju koordinacijski mehanizam.

U toku je implementacija projekata s ciljem jačanja kapaciteta obrazovnih vlasti i institucija za kvalitetniju implementaciju inkluzivnog obrazovanja u BiH u skladu sa međunarodnim konvencijama i preporukama, odnosno unapređenja kvalitete obrazovanja sprječavanjem etničke segregacije u formalnom obrazovanju putem primjene antidiskriminatorskih pristupa baziranih na standardima i praksama Vijeća Evrope

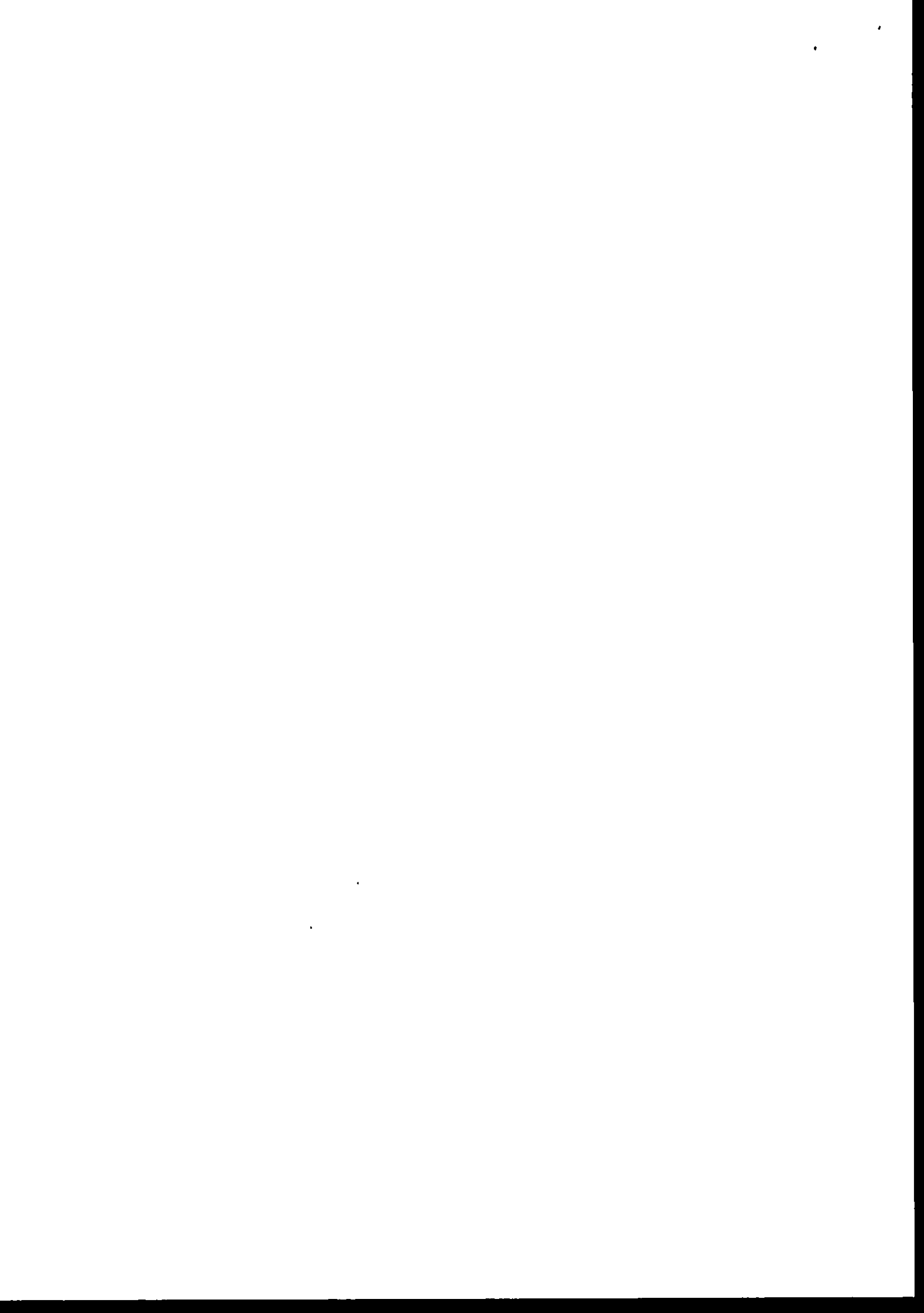
Obzirom na trenutno uređenje obrazovnog sektora u BiH, nadležne obrazovne vlasti entiteta RS, kantona u FBiH i BD BiH imaju isključivu nadležnost u donošenju NPP-a. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u saradnji sa nadležnim obrazovnim vlastima završila je proces izrade Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa definisane na ishodima učenja za 8 odgojno-obrazovnih područja: Jezično-komunikacijsko, Matematičko, Društveno – humanističko područje; Prirodne nauke; Tehnika i informacijske tehnologije; Kroskurikularno i međupredmetno; Tjelesno– zdravstveno i Umjetničko područje. Agencija provodi obuku stručnjaka za implementaciju Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa definisane na ishodima učenja u postojeće Nastavnih planova i programa unutar društveno-humanističkog područja u BiH. Implementacija Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa započela je u određenim kantonima. Programi zasnovani na zajedničkoj jezgri nastavnih planova i programa osiguravaju prohodnost učenika na cijelom području BiH. Agencija je izradila i Instrumentarij vrednovanja i samovrednovanja osnovnih škola u BiH na području interkulturalnog i inkluzivnog obrazovanja koji je osmišljen kao prihvatljiv prosvjetnim inspektorima i stručnim savjetnicima, kao i za interni proces samovrednovanja u osnovnim školama.

Kao dobar napredak po ovom pitanju, Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje 2015. donio je Odluku o odobravanju smjernica za implementaciju zajedničke jezgre nastavnih planova i programa definisane na ishodima učenja. Sljedeći korak u ovom procesu jeste izrada Nastavnih planova i programa na osnovu ishoda učenja.

Preporuke Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke o načinu rješenja pitanja tkz. „Dvije škole pod jednim krovom“ su dostavljene svim kantonalnim ministarstvima obrazovanja, a njihova implementacija je povezana sa ustavnim rješenjima u FBiH i različitim praksom sudova po ovom pitanju.

S obzirom da je oblast obrazovanja u nadležnosti entiteta FBiH, RS, kantona i BD BiH ovi sistemi su obavezni da provode aktivnosti usmjerene na uspostavu inkluzivnog i multietničkog obrazovnog sistema.

U Odjelu za obrazovanje Vlade BD BiH, pri Pedagoškoj instituciji djeluje referent za romska pitanja, koji radi na podizanju svijesti o potrebi obrazovanja djece i omladine romske nacionalnosti, te je evidentan porast broja učenika romske nacionalnosti u osnovnom i srednjem obrazovanju. Implementacijom Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa definisane na ishodima učenja u postojeće Nastavne planove i programe osigurava se prohodnost učenika na cijelom području BiH.

Na području FBiH u okviru programa „Pomoć projektima poboljšanja odgojno-obrazovnog rada sa djecom sa poteškoćama u razvoju “ podržani su projekti predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola, udruženja građana i nevladinih organizacija.

Poseban izazov predstavlja provođenje Privremenog sporazuma o posebnim potrebama i pravima djece povratnika, posebno u svjetlu aktualnih dešavanja oko uvođenja nacionalne grupe predmeta za djecu povratnike u RS. Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke je poduzimalo i druge aktivnosti čija svrha je poboljšanje uključenosti sve djece u odgojno-obrazovni sistem, a posebno u ustanove formalnog obrazovanja. Realizovani su program pod nazivom: „Pomoć projektima inkluzije i projektima poboljšanja rada sa djecom sa posebnim potrebama potrebama i Program rada pod nazivom „Podrška školovanju djece romske nacionalnosti i drugih nacionalnih manjina“. U zadnje dvije godine se finansira se program podrške Romima-asistentima u nastavi.

Republika Srpska preduzima mjere za povećanje obuhvata djece Roma obrazovnim sistemom. Dodjeljuju im se besplatni udžbenici, imaju besplatan prevoz ako stanuju na udaljenosti većoj od četiri kilometra od škole, stipendiraju se učenici Romi.

C.8. PRAVA RANJIVIH GRUPA

C.8.1. Prava djeteta (106: 1,2,18, 19, 25, 70, 74, 75, 77, 78, 79, 88, 101,106, 107, 108,)

Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta u komunikacijskoj proceduri je ratifikovan 2017.

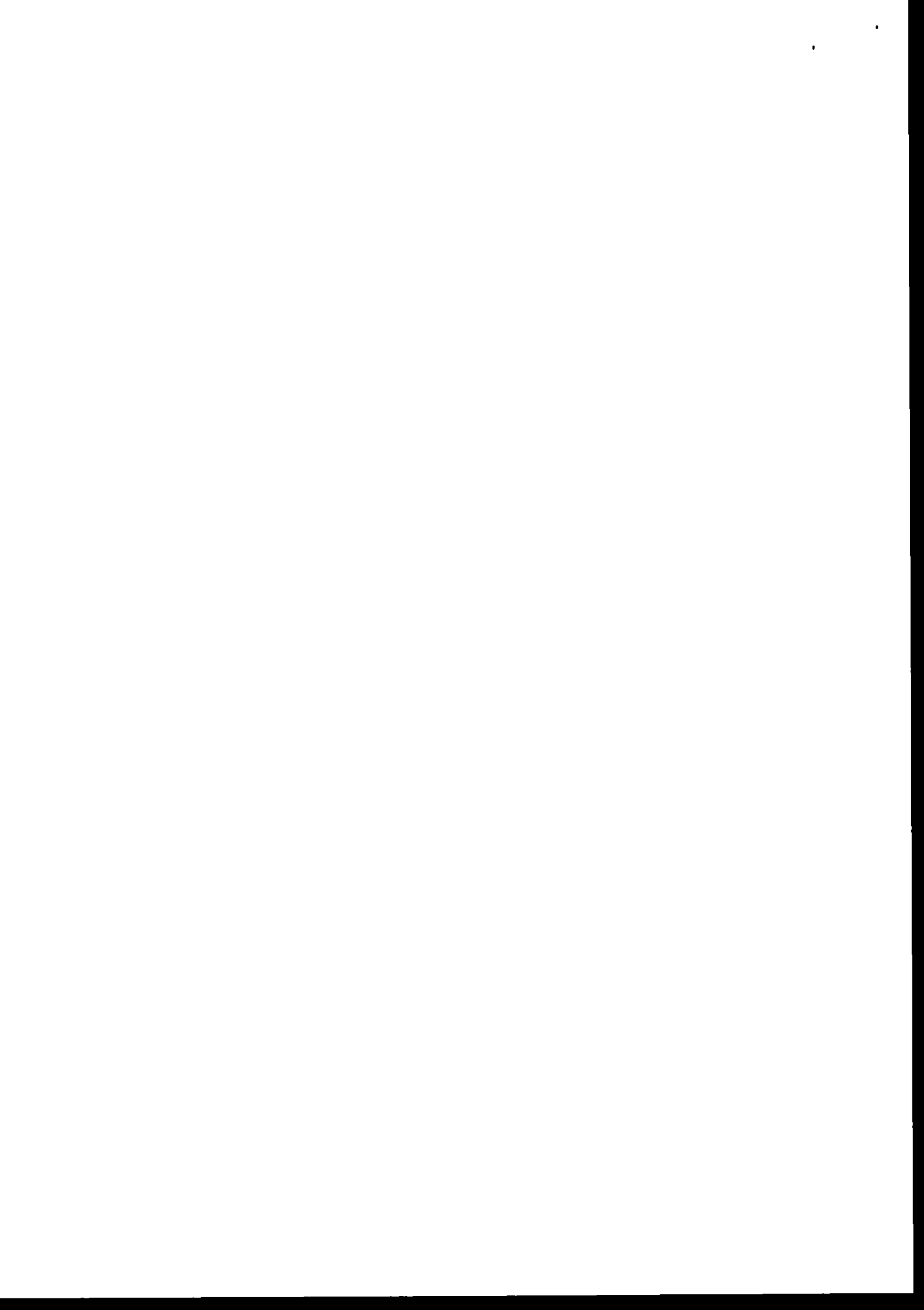
Akcionni plan za djecu BiH 2015.–2018., usklađen sa Preporukama Komiteta za prava djeteta, provodi se, o čemu se na godišnjem nivou sačinjavaju izvještaji o provođenju koje usvaja VMBiH.

U proteklom periodu najveći napredak ostvaren je u pogledu usklađivanju zakona u BiH, kao što je to oblast antidiskriminacije, unapređenje krivičnog zakonodavstva sa Lanzerote konvencijom i posebno u dijelu koj se odnosi na pristanak djeteta na spolni odnos, sigurnosne mjere i pooštrenu kaznenu politiku prema počiniocima djela na štetu djece. Određeni napredak ostvaren je u oblasti zaštite od nasilja u porodici i u sektoru socijalne zaštite posebno kad je u pitanju unapređenje zakona o hraniteljstvu.

Također je u svrhu poboljšanja zaštite djece u BiH odnosno na nivou entitea, Brčko distrikta i kantona usvojeno više sektorskih politika, strategija što je važan doprinos u ostvarivanju efikasnije zaštite ljudskih prava djece.

Može se istaći dobar rad organizacija civilnog društva okupljenih u *Koaliciju Snažniji glas za djecu* koja je u saradnji sa Vijećem za djecu BiH i MLJPI pokrenuli 34 inicijative koje su se odnosile na promociju prava djece, unapređenje zakona, programsko budžetiranje za djecu prema potrebama djece, provođenje mjera za zaštitu od nasilja i snažniju primjenu mjera koje se odnose na socijalnu i zdravstvenu zaštitu ranjivih skupina djece.

Nekoliko inicijativa rezultiralo je konkretnim izmjenama krivičnih i drugih zakona. *Posebno treba ovdje spomenuti donošenje Smjernica za najbolji interes djece koje su sačinili*

predstavnicima skoro svih nadležnih institucija, akademske zajednice i predstavnici civilnog društva iz cijele BiH. Smjernice imaju sveobuhvatan karakter i primjenu u oblasti edukacije i promocije dječijih prava.

U provođenju preporuka Komiteta za prava djeteta uključili su se i lokalni nivoi vlasti tako da je do sada usvojeno 20 Lokalnih planova za djecu na nivou gradova i općina u BiH s tim da i ovim planovima trenutno nedostaju odgovarajući programski budžeti.

U svrhu koordinacije na nivou BiH uspostavljeno je Vijeće za djecu BiH, za čiji rad se osiguravaju sredstva iz budžeta MLJPI BiH.

Pitanje registracije djece po rođenju je riješeno usvojanjem novih zakona o upisu u matične knjige rođenih, uspostavljen je sistem elektronske evidencije, a Romi su kao ranjiva skupina oslobođeni taksi za naknadni upis, te imaju pravo na adekvatnu besplatnu pravnu pomoć.

Na nivou entiteta FBiH, RS i BD BiH usvojeni su zakoni za zaštitu i postupanje sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku koji objedinjavaju procesni, materijalni i izvršni pravni aspekt i koji su bazirani na međunarodnim standardima i rezultatima dobre prakse u drugim zemljama. Ovi zakoni se primjenjuju od 2011. (Republika Srpska), odnosno 2013. (BD) i 2015. (Federacija BiH). Početku primjene ovih zakona predhodilo je usvajanje niza podzakonskih akata neophodnih za lakšu primjenu zakona. Za usklađivanje ovih propisa sa međunarodnim standardima nadležna su entitetska ministarstva pravde, odnosno Pravosudna komisija BD BiH.

Provedene su edukativne aktivnosti vezane za Konvenciju o pravima djeteta edukaciju o domaćim pravnim aktima i novim zakonima u domenu obuke sudija/tužilaca koji rade na predmetima koje uključuju maloljetnike (Najbolji interes djeteta i teme vezane za razvod braka; Najbolji interes djeteta, razmjena iskustava i aktuelizacija pitanja iz oblasti porodičnog prava kao i Konvencijski standardi- pravo djeteta na mišljenje prilikom donošenja odluke o njegovom interesu). Obuke iz domena prava djeteta zastupljene su edukativne aktivnosti za sudije porodičnog referata. Osim toga, involvirane su i obuke sudija i tužilaca na teme „Nasilje nad djecom putem informaciono-komunikacijskih tehnologija“, „zakonodavni okvir sa osvrtom na nacionalno i međunarodno zakonodavstvo“, „Smjernice za postupanje profesionalaca u slučajevima nasilja nad djecom i Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece u digitalnom okruženju“. Svake godine imamo implementaciju Programa specijalističke obuke sudija i tužilaca prema Zakonu o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.

Tjelesno kažnjavanje djece izričito je zabranjeno u Porodičnom zakonu RS, s tim da je u okviru krivičnih zakona u BiH sadržana odredbe po kojima se nasilje u porodici tretira kao krivično djelo „Nasilje u porodici“ i posebno je sankcionisano nasilje prema djetetu ili maloljetniku.

U skladu sa zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u većini sudova postoje posebna odjeljenja odnosno vijeća za maloljetnike, te da u

tužiteljstvima postoje odjeljenja za maloljetnike. U skladu sa navedenim zakonima, sudija i tužitelj moraju imati izraženu sklonost za odgoj, potrebe i interese mladih i posebna znanja. Naime sudije i tužitelj za maloljetnike su sudije i tužitelj koji posjeduju afinitet za rad sa djecom i specijalna znanja iz oblasti prava djeteta i prijestupništva mladih, kao i druga znanja i vještine koje ih čine kompetentnim za rad na slučajevima maloljetničkog prijestupništva.

Projekat „Lanzarote konvencija u BiH“ je projekat koji u partnerstvu implementiraju udruženja „Zdravo da ste“ iz Banjaluke i „Zemlja djece“ iz Tuzle uz finansijsku podršku Evropske unije.

U okviru projekta je urađena pravna analiza zakona u BiH koji regulišu ovu oblast i njihova usklađenost sa evropskim i međunarodnim standardima, izrađeni indikatori za monitoring primjene ove Konvencije, informisana javnost, profesionalci, djeca i roditelji o sadržaju Lanzarote konvencije. U tu svrhu je štampana Konvencija koja je namijenjena svim profesionalcima, socijalnim radnicima, policiji, sudijama, prosvjetnim radnicima i sl. Edukativni flajeri za učenike svih osnovnih i srednjih škola u BiH štampani su u tiražu od 100.000. primjeraka. Kroz projekat se zagovaraju promjene zakona, kako bi se oni uskladili sa evropskim standardima.

U BiH provodi se Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima 2016-2019. u okviru kojeg su predviđene konkretne mjere koje se odnose na prisilne maloljetničke brakove u okviru mjera za suzbijanje trgovine ljudima. Kada je u pitanju napuštanje obrazovanja od strane romske djece u okviru Okvirnog plana o obrazovnim potrebama Roma 2018-2022. ,provode se konkretne mjere kojim se predviđa podrška djeci i roditeljima u cilju ohrabrirvanja da romska djeca ne napuštaju školu.

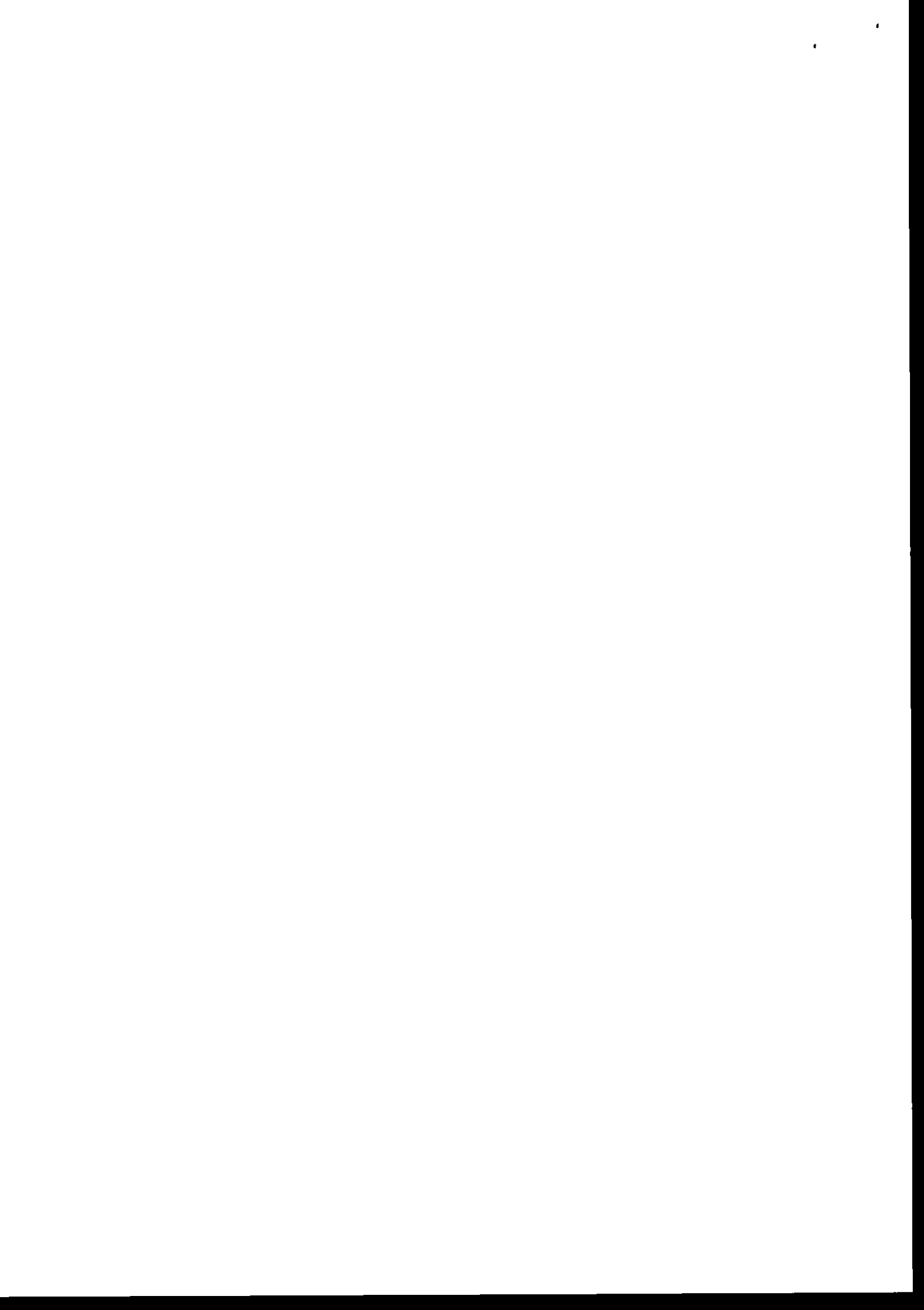
C.8.2 LGBTI (106:37, 51, 52, 53)

Zakon o zabrani diskriminacije u definiciji diskriminacije uključuje diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika.

Izađen je Prijedlog akcionog plana za ravnopravnost LGBTI osoba u BiH za period 2018 – 2020 i upućen na mišljenje nadležnim institucijama. Cilj Akcionog plana je otklanjanje svake neposredne ili posredne diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, smanjivanja homofobije i transfobije u društvu, te poboljšanja kvaliteta života LGBTI osoba.

U prethodnom periodu su organizovane edukacije za predstavnike/ce mehanizama za ravnopravnost spolova u BiH o zaštiti prava LGBTI osoba sa akcentom na interspolne osobe, te edukacije za uposlenike Ministarstva sigurnosti BiH i Granične policije BiH na temu zaštite ljudskih prava LGBTI osoba s fokusom na zabranu diskriminacije.

Vlada FBiH dala saglasnost na Nacrt Akcionog plana za ravnopravnost LGBTI osoba u BiH. Na nivou Vlada FBiH formirana je radnu grupu, za analiza propisa u okviru kojih istospolni parovi iz životne zajednice mogu ostvarivati prava koja proizilaze iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Kada se radi o transrodnim osobama, one mogu promijeniti oznaku spola u ličnim dokumentima i jedinstveni matični broj tek nakon izvršene potpune medicinske prilagodbe spola, nakon čega, ministarstvo unutrašnjih poslova poništava stari jedinstveni matični broj i izdaje novi na osnovu kojeg osoba može promijeniti ostale dokumente.

Vlada RS je u 2016. i 2017. usvojila operativne planove za provođenje GAP BiH, koji su uključili mjere za unapređenje prava LGBTI osoba. U cilju suzbijanja diskriminacije LGBTI osoba izvršeno je usaglašavanje KZ RS sa međunarodnim pravnim standardima koji regulišu prava LGBTI osoba, predstavnici policije Republike Srpske prošli su obuke unapređenje odnosa policije sa pripadnicima LGBT zajednice.

VSTV BiH pridružilo se naporima na osnaživanju LGBTI osoba i suzbijanja nasilja i diskriminacije LGBTI osoba, realizacijom aktivnosti Projekta Unapređenja efikasnosti sudova i odgovornosti sudija i tužilaca u BiH – druga faza, u okviru kojeg je Vijeće izdalo i saopštenje za javnost povodom Međunarodnog dana borbe protiv homofobije, bifobije i transfobije, koje se obilježava 17. maja, te uspostavilo saradnju sa relevantnim udruženjima, koja se bave promicanjem i zaštitom prava LGBTI osoba.

U okviru Programa stručnog usavršavanja i početne obuke Centra za edukaciju sudija i tužilaca FBiH, nosioci pravosudnih funkcija imali su priliku upoznati se sa antidiskriminacijom i krivičnim zakonodavstvom i praksom u oblasti zaštite ljudskih prava, sa naglaskom na LGBTI osobe, kao marginaliziranu društvenu grupu

Važećim krivičnim zakonima BiH određeno je da je krivično djelo iz mržnje svako krivično djelo učinjeno, između ostalog i zbog seksualne orijentacije ili rodnog identiteta druge osobe. Sudovi su dužni uzeti takvo postupanje kao otežavajuću okolnost, ako navedenim zakonima nije izričito propisano teže kažnjavanje za kvalifikacioni oblik krivičnog djela učinjenog iz mržnje.

C.8.3. Osobe sa invaliditetom (106:148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158)

U toku je priprema Programa praćenja provođenja Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u BiH. U cilju poboljšanja položaja osoba sa invaliditetom u BiH donesene su entitetske strategije, Strategija za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u FBiH 2016 -2021 i Strategija unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u RS 2017-2026. Strategije su izrađene u skladu sa odredbama Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom. Uspostavljen je sistem monitoringa strategija kroz uspostavljenje koordinacijskih tijela, s tim da se u FBiH uspostavljaju i kantonalna koordinaciona tijela.

BD BiH je 2018. izmjenio Zakon o socijalnoj zaštiti i proširio prava osoba sa invaliditetom, te predvidio mjere za unapređenje prava osoba sa invaliditetom.

Takođe vlade entiteta u okviru svojih budžeta obezbjeđuju sredstava za rad fondova za profesionalnu rehabilitaciju i prekvalifikaciju. U obrazovnom sistemu se nastavljaju aktivnosti na provedbi inkluzivnog obrazovanja. Kao prepoznata ranjiva skupina osobe sa invaliditetom su uključene u sektorske strategije na nivou entiteta, BD BiH i kantona.

C.8.4. Nacionalne manjine (106:47, 109, 134, 146,160, 161, 162, 159, 163,)

BiH je u period od prethodnih 9 godina osigurala ukupno 36.284.343,59 KM za realizaciju akcionih mjera za zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje i zdravstvenu zaštitu Roma, što je prosječno godišnje 4 mil. konvertibilnih maraka. Ovaj iznos uključuje i sredstva osigurana od strane lokalnih zajednica i donatora u iznosu od 12.662.343,59 KM izdvojena za oblast stambenog zbrinjavanja kroz osiguranje lokacija za izgradnju objekata i druge infrastrukture kao i dodatna finansijska sredstva osigurana od strane međunarodnih organizacija: Caritas Švicarske, SIDA i Hilswerk Austrija.

U periodu od 2009.– 2018. ukupan broj izgrađenih i rekonstruisanih stambenih jedinica za romske porodice uključujući i infrastrukturu u romskim naseljima iznosi 992 stambenih jedinica. Za oblast zapošljavanja Roma u periodu od 2009.–2018. izdvojeno je 6.127.000,00 KM za projekte zapošljavanja i samozapošljavanja u okviru kojih je 800 osoba bilo korisnik ovih sredstava i za zdravstvenu zaštitu izdvojeno je 2.472.000,00 KM koje su implementirane u saradnji sa zavodima za javno zdravstvo u Federaciji BiH i Institutom za javno zdravstvo u Republici Srpskoj i nadležnim Odjelom za zdravstvo u Brčko distriktu BiH u svrhu unapređenja zdravstvene zaštite pripadnika romske nacionalne manjine u okviru programa promocije zdravlja i zaštite od zaraznih i malignih bolesti, te poboljšanju ostvarivanja pristupa zdravstvenoj zaštiti.

Kada je u pitanju podrška obrazovnim potrebama Roma VMBIH je usvojilo Okvirni akcioni plan o obrazovnim potrebama Roma/Romkinja u BiH za period 2018 – 2022. koji je odraz stvarnih nadležnosti kad je u pitanju obrazovna politika u BiH. Na nivou BiH od 2019. izdvojiće se sredstva u okviru granta za rješavanje problema Roma koja se usmjeravaju na promociju kulture i jezika Roma.

Također su nadležna ministarstva obrazovanja otpočela sa aktivnostima na pripremi vlastitih akcionih planova o obrazovnim potrebama Roma i to u Kantonu Sarajevo, Zeničko-dobojskom kanton, Hercegovačko-neretvanski kanton, Tuzlanski kanton, i entitetsko Ministarstvo prosvjete i kulture RS. U Unskosanskom kantonu i Distriktu Brčko se vode aktivnosti na dopuni AP u dijelu koji tretira budžet namajenjen za obrazovanje Roma.

C.8.5. Raseljene osobe i povratnici (106: 164, 165,166,)

Implementacija Revidirane strategije za provedbu Aneksa 7 DMS je u toku. U periodu 2015–2018. na osnovu tri Izvještaja može se uočiti ostvareni napredak ostvaren u obnovi stambenih jedinica u realizaciji projekta elektrifikacije, te izgradnje komunalne i socijalne infrastrukture

kao i unaprijeđenja ostvarivanja prava izbjeglica i raseljenih osoba ali se mogu identifikovati i izazovi u implementaciji Aneksa VII DMS.

Najveći broj aktivnosti usmjerava se na podršku povratku izbjeglica i raseljenih osoba kroz rekonstrukciju stambenih objekata, elektrifikaciju povratničkih naselja, kao i obnovu i izgradnju komunalne i socijalne infrastrukture. Od potpisivanja DMS do sada evidentirano je oko 1.062.000 povrataka u BiH, što čini oko 50% od ukupno 2,2 miliona izbjeglica i raseljenih osoba koji su napustili svoje domove u BiH u periodu 1991-1995.. U ukupnom broju povrataka, oko 611.000 ili 58% odnosi se na povratak raseljenih osoba, a oko 451.000 ili 42% na povratak izbjeglica.

Broj raseljenih osoba se znatno smanjio u odnosu na 1 milion raseljenih osoba iz 1995. Po popisu iz 2000. u BiH bilo je 557.275 raseljenih osoba, a nakon revizije statusa u 2005. broj raseljenih osoba smanjen je na 186.138. Nakon ovog perioda, broj raseljenih osoba i dalje opada, a u periodu 2015–2018. smanjen je za oko 4.000 osoba. Trenutno je u BiH u statusu raseljenih 32.038 porodica, odnosno 96.480 raseljenih osoba.

Najveći napredak u provedbi Aneksa VII DMS postignut je o obnovi stambenih jedinica raseljenih osoba i povratnika, kao i obnovi komunalne i socijalne infrastrukture i elektrifikacije povratničkih naselja. Procijenjuje se da je do sada obnovljeno oko 344.000 stambenih jedinica, odnosno oko 2/3 oštećenog i uništenog stambenog fonda. U periodu 2015 – 2018. godine obnovljeno je oko 3.000 stambenih jedinica, od toga kroz projekte koje koordinira Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH sprovode ih Republički sekretarijat za raseljena lica i migracije, Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica i Vlada Brčko distrikta BiH (Državni projekat stambenog zbrinjavanja (DPSZ), Projekat “Zatvaranje kolektivnih centara i alternativnog smještaja putem osiguranja javnih stambenih rješenja – CEB II”, Projekat obnove stambenog fonda – OPEC, Projekat obnove stambenih jedinica izbjeglih osoba koji se finansira kreditnim sredstvima Saudijskog fonda za razvoj - SFD, Program pomoći Vlade Republike Hrvatske) izgrađeno je i obnovljeno 1.555 stambenih jedinica. U narednom periodu planirano je ili je već u izgradnji još 5.466 stambenih jedinica. U periodu realizacije Revidirane strategije, od 2009. godine do sada obnovljene su ukupno 12.854 stambene jedinice.

Za zajedničke projekte održivosti povratka, Komisija za izbjeglice i raseljene osobe BiH je u periodu 2015–2018. rasporedila sredstva u iznosu od oko 12 miliona KM, od čega oko 8,5 miliona KM za projekte obnove i izgradnje komunalne i socijalne infrastrukture i oko 3,5 KM za projekte elektrifikacije. Realizovana su ukupno 183 projekta sanacije komunalne i socijalne infrastrukture i 45 projekata elektrifikacije u okviru kojih su 252 povratničke stambene jedinice priključene na NN mrežu.

Ministarstvo je u proteklom periodu imalo uspješnu saradnju sa Zajedničkom komisijom za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH sa kojima su organizovane i zajedničke konferencije o ljudskim pravima. U toku 2017. održani su sastanci izvršne i zakonodavne vlasti (Odbora za povratak Parlamenta FBiH i Narodne skupštine RS sa svim nadležnim ministarstvima) na temu zdravstvene zaštite povratnika i raseljenih osoba i zatvaranja kolektivnih centara. Na sastancima svih nivoa parlamentarne i izvršne vlasti koji se bave

pitanjima raseljenih osoba i povratnika donesen je set zaključaka oko zatvaranje kolektivnih centara, donošenja Zakona o socijalnom stanovanju, pitanja rješavanja zdravstvenog osiguranje za povratnike i raseljene osobe koji to nemaju, izmjena i dopuna zakona o zdravstvenom osiguranju i dr.

U 2018. Ministarstvo je pokrenulo aktivnosti na prikupljanju podataka i mapiranju potreba povratnika i raseljenih osoba. Završetkom ovih aktivnosti Ministarstvo će imati podatke iz svih opština u BiH i dobiti jasne pokazatelje stvarnog stanja i stvarnih potreba ovih ranjivih grupa i njihovih porodica u lokalnim zajednicama u BiH po svim oblastima i pravima koja su utvrđena Revidiranom strategijom za provedbu Aneksa VII DMS.

D. Očekivanja države u smislu kapaciteta

U cilju poboljšanja kapaciteta u oblasti ljudskih prava u BiH u narednom periodu potrebno je usaglasiti sveobuhvatni strateški dokument u oblasti zaštite i promocije ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije koji uključuje i uspostavu odgovarajućeg sistema obuke o ljudskim pravima.

Izražena je potreba za daljim jačanjem uloge i kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava i MLJPI.

Potrebno je značajno unaprijediti sistem koordinacije sa svim nadležnim nivoima vlasti uključujući i regionalnu saradnju i saradnju sa međunarodnim institucijama. U tom smislu naročito se ističe potreba razvoja sistema razmjene i prikupljanja podataka, odnosno monitoringa, evaluacije, budžetiranja i planiranja u oblasti ljudskih prava.

10

11

12

13

TABELARNI PRIKAZ UPR PREPORUKA PO OBLASTIMA

Ukupno je Bosni i Hercegovini dostavljeno 167 Preporuka od kojih je:
prihvaćeno 131 / djelimično prihvaćeno 33 / nije prihvaćeno 3

**TRENTNI STATUS PROVEDBE PREPORUKA IZ PRETHODNOG KRUGA OZNAČAVA SE IZBOROM
 4 PONUĐENA ODGOVORA KAKO SLIJEDI:**

- 1- potpuno provedena preporuka
- 2- djelimično provedena preporuka/
- 3- preporuka čija je provedba na čekanju/
- 4- istaknuta preporuka

U kolonu „KOMENTAR“ institucije mogu unijeti komentar, kao odgovor na Preporuke:

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvaćanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
INSTITUCIONALNI KAPACITETI					
1.	106.105.	Prihvaćena	Poduzeti dalje mjere kako bi se osigurala učinkovita provedba međunarodnih instrumenata za ljudska prava i kako bi se poboljšala saradnja između različitih institucionalnih nivoa (Italija)	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: VMBiH usvojilo je Metodologiju za izvještavanje o provođenju međunarodnih ugovora (UN i EU) u oblasti ljudskih prava u BiH (2017.), implementacija u toku
2.	106.21.	Prihvaćena	Poduzeti mjere za poboljšanje suradnje i koordinacije aktivnosti među tijelima na svim razinama koja imaju ulogu u promicanju i zaštiti ljudskih prava (Irska);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Predložena je uspostava Kordinacijskog tijela za izvršenje i praćenje preporuka u oblasti ljudskih prava u BiH
3.	106.16.	Prihvaćena	Usvojiti sveobuhvatni Nacionalni plan za ljudska prava kao sveobuhvatni dokument koji sadrži učinkovite mjere za sva pitanja ljudskih prava (Hrvatska);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Nisu usvojene predložene strategije u oblasti ljudskih prava i diskriminacije i novi prijedlog MLJPI za usvajanje i Sveobuhvatnog programa Komentar Vlade RS Strateški dokument Pravci razvoja MUP RS za period 2017-2021. godina u Strateškoj oblasti Bezbjednost građana, zajednice i imovine, kao jedan od ciljeva razvoja predviđa cilj „Unapređenje zaštite i poštovanja ljudskih prava“. Akcioni plan za sprovođenje Pravaca razvoja MUP RS propisuje konkretne aktivnosti koje će se

					<p>realizovati u MUP RS, a koje za cilj imaju unapređenje poštovanja prava lica lišenih slobode, jačanje kapaciteta i mehanizama za prevenciju torture, razvijanja koncepta demokratskog rada policije i dr.</p> <p>Nejasno je šta znači nacionalni plan za ljudska prava, i ne može se usvojiti jedan „nacionalni„ plan kako bi se realizovala ova preporuka, kao i preporuka 107.17, niti nosilac ove aktivnosti može biti samo MLJPIBiH, trebalo bi za Republiku Srpsku izraditi nacionalni plan.(106.16; i 106.17)</p>
4.	106.27.	Djelimično prihvaćena	Izraditi i usvojiti antidiskriminacijske strategije u cijeloj zemlji, u uskoj suradnji sa svim relevantnim dionicima s obzirom na seksualne orijentacije i rodni identiteta i romskom zajednicom (Njemačka);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Isto
5	106.17.	Prihvaćena	Razviti i provesti nacionalni akcijski plan za ljudska prava, kako bi se uokvirio sustavni pristupa u promicanju i zaštiti ljudskih prava (Indonezija);		<p>Komentar Vlade RS</p> <p>Vlada RS nije dala saglasnost na AP BiH za LGBTI osobe iz razloga jer u izradi istog nisu učestvovala nadležne institucije iz RS. Bez obzira na navedeno, Vlada RS je u periodu 2016-2017, usvojila dva godišnja operativna plana za provedbu Gender akcionog plana (GAP), koje je proveo GC RS, a koji su, između ostalog, uvrstili konkretne mjere za unapređenje, promociju i zaštitu prava LGBT osoba. Kao rezultat, sprovedene su aktivnosti na usaglašavanju zakonskih i drugih akata sa pravnim standardima za sprečavanje i suzbijanje svih oblika diskriminacije i nasilja prema LGBT osobama, izrađena posebna analiza o pravima i položaju ove marginalizovane grupe, sa konkretnim preporukama za djelovanje, te sprovedene značajne edukativne i promotivne aktivnosti. (106.27)</p> <p>U Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske u okviru redovne policijske obuke za policijske službenike provode se obuke na temu borbe protiv diskriminacije.</p> <p>U Zakonu o policiji i unutrašnjim poslovima Republike Srpske ugrađene su relevantne odredbe međunarodnih instrumenata vezane za zabranu diskriminacije.(106.24)</p>
6.	106.30.	Djelimično prihvaćena	Provesti Zakon o suzbijanju diskriminacije usvajanjem antidiskriminacijske strategije i akcijskog plana (Srbija);		
7.	106.24	Prihvaćena	Izraditi nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije, uključujući treninge za službenike na provedbi zakona i pravne stručnjake, te provesti kampanju za podizanje javne svijesti (Francuska);		
8.	106.23.	Prihvaćena	Unaprijediti programe edukacije za ljudska prava, posebice one namijenjene za suce i službenike na provedbi zakona (Alžir);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPI:</p> <p>Centari za edukaciju sudija i tužila i Agencija za državnu službu BiH će kontinuirano provode obuke iz oblasti ljudskih prava CEST i Pokrenut je IPA projekat Antidiskriminacija. MLJPI je izradilo smjernice za obuke iz oblasti ljudskih prava</p> <p>Komentar Vlade Rs</p>

					<p>Vlada Republike Srpske nije dala saglasnost na prijedloge u pogledu izrade jednog dokumenta koji bi se odnosio na oblast ljudskih prava jer je u skladu sa Ustavom BiH oblast ljudskih prava u iskućivoj nadležnosti entiteta.</p> <p>Na Policijskoj akademiji Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske se u okviru nastavnog predmeta „Ljudska prava i policijska etika“ vrši edukacija kadeta (budućih policijskih službenika) o zaštiti i poštivanju ljudskih prava u skladu sa domaćim zakonima i međunarodno priznatim standardima o ljudskim pravima. U okviru stručnog usavršavanja postoji razvijeno nekoliko kurseva u okviru kojih se obrađuju teme vezane za ljudska prava.</p> <p>Ministarstvo pravde Republike Srpske u okviru godišnjeg programa rada Centra za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske uvrštava teme koje se odnose na zaštitu ljudskih prava i ova edukacija se provodi kontinuirano</p>
--	--	--	--	--	---

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			OPCAT		
9.	106.13.	Djelimično prihvaćena	Ubrzati uspostavu Nacionalnog preventivnog mehanizma, u skladu sa svojim obvezama prema OPCAT-u (Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Izmjene Zakona o Ombudsmenima za ljudska prava upućene su u Parlamentanu skupštinu BiH, čime se osigurava realizacija preporuka
10.	106.14.	Djelimično	Uspostaviti nacionalni mehanizam kako bi se spriječilo mučenje u skladu s OPCAT-om (Francuska);		
11	106.15.	Djelimično prihvaćena	Djelovati u skladu s prethodnim obvezama i uspostaviti nacionalni preventivni mehanizam kao što je definirano u OPCAT-u te osigurati dostatna sredstava za njegov rad (Mađarska);		

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			OMBUDSMENI		
12.	106.6.	Prihvaćena	Jačati kapacitete Institucije Ombudsmena; pojačati potporu vlade ovoj instituciji i uzeti u obzir preporuke (Francuska);	2-djelimično provedene preporuke	Komentar Vlade RS U okviru teksta preporuke pominje se termin Vlade, te nije jasno na koju vladu se odnosi.(106.6) U okviru teksta preporuke koristi se termin nacionalni. Potrebno uvažiti činjenicu da postoji samo Ombudsman BiH, te težiti ispravku u pravcu brisanja termina nacionalni.(106.7) U okviru teksta preporuke koristi se termin „državne razine“ te nije jasno zbog čega jer je činjenica da u skladu sa Ustavom ne postoji jedno takvo tijelo. Ovdje je jasno da se radi o Ombudsmen BiH u BiH.(106.8)
13.	106.7.	Prihvaćena	Jačati kapacitete i poboljšati učinkovitost nacionalnog ombudsmena, osiguravajući potpunu usklađenost s Pariškim načelima (Njemačka);		
14.	106.8	Prihvaćena	Dodjeliti dovoljno sredstava za jačanje državne razine Ombudsmena za ljudska prava i omogućiti ranu provedbu preporuka Venecijanske komisije (Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske);		
15.	106.9.	Prihvaćena	Omogućiti Ombudsmenu potrebna financijska sredstva, s ciljem da sačuva svoj "A" status akreditacije (Maroko);		
16.	106.10.	Prihvaćena	Osigurati proračunsku i pravnu pomoć Ombudsmenu za ljudska prava kako bi se osigurala njegova učinkovitost i institucionalna nezavisnost (Poljska);		
17.	106.11.	Prihvaćena	Povećati neovisnosti Ombudsmena, u skladu s Pariškim načelima, i osigurati novac za njegov valjani rad (Portugal);		
18.	106.12.	Prihvaćena	Osigurati Instituciji ombudsmena odgovarajuće financijske i ljudske resurse, tako da može efikasno ispunjavati svoju zadaću (Slovačka);		

C.1. RAVNOPRAVNOST SPOLOVA I ZABRANA DISKRIMINACIJE

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			BORBA PROTIV KORUPCIJE		
19.	106.102.	Prihvaćena	Nastaviti provedbu plana za borbu protiv korupcije (Bahrein);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar Agencije: Izrađena i usvojena Strategija za borbu protiv korupcije (2015-2019), kao i prateći Akcioni plan za provedbu strategije.</p> <p>Komneta VSTV: U cilju ispunjenja navedene preporuke kao i poboljšanja integriteta u pravosudnim institucijama u BiH Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV) u saradnji sa Agencijom i USAD Projektom pravosuđa u BiH izradilo i usvojilo Smjernice za izradu planova integriteta u pravosudnim institucijama u BiH. Na osnovu navedenog dokumenta svi sudovi i tužilaštva izrađuju vlastite planove integriteta. Navedeni proces koordinira VSTV.</p> <p>Komnetar Vlade RS: Vlada Republike Srpske je 04.07.2018. usvojila Strategiju borbe protiv korupcije u Republici Srpskoj od 2018. do 2022., a Akcioni plan za sprovođenje Strategije za borbu protiv korupcije u Republici Srpskoj od 2018 do 2022. usvojen je 20.09.2018.</p> <p>Vlada Republike Srpske je 24.01.2019. donijela odluku o formiranju, organizaciji i nadležnostima Komisije za sprovođenje Strategije borbe protiv korupcije u RS od 2018 do 2022.. Komisija je stalno radno tijelo za koordinaciju i evaluaciju sprovođenja Strategije borbe protiv korupcije u RS od 2018 do 2022. sa pripadajućim Akcionim planom, te jačanje međuinstitucionalne i međusektorske saradnje u svim oblastima borbe protiv korupcije.</p> <p>Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je usvojilo novi Plan integriteta za period 2018.-2022. kojim su propisane brojne mjere i aktivnosti na jačanju integriteta u Ministarstvu. Osim navedenog, realizuje se i poseban seminar na temu „Suprotstavljanje korupciji i jačanje integriteta policijskih službenika“.</p>
20.	106.103.	Prihvaćena	Nastaviti jačanje antikorupcijskih politika kojima se	2-djelimično	Privatni sektor bezbjednosti u Republici Srpskoj uređen je Zakonom o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i

			osigurava širi pristup pravosuđu za svakog građanina, uključujući i pružanje besplatne pravne pomoći najugroženijim skupinama (Italija);	provedena preporuka	privatnoj detektivskoj djelatnosti. Kontrolu i nadzor nad radom privatnih agencija za obezbjeđenje lica i imovine i privatnih detektivskih agencija vrši Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske.(dio odgovora se odnosi na 106.104)
--	--	--	--	---------------------	---

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
ZABRANA DISKRIMINACIJE					
21.	106.28.	Prihvaćena	Uskladiti Zakon o zabrani diskriminacije sa zakonima i propisima na razini entiteta, distrikta i općina te povećati opću svijest o Zakonu (Estonija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Usvojene su Izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije 2016. i uključeni svi osnovi, proces harmonizacije tek započeti
22.	106.29.	Prihvaćena	Uskladiti nacionalno zakonodavstvo s antidiskriminacijskim zakonom 2009. (Francuska);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Horizontal facility razvijen prijedlog Smjernica za pomoći institucijama u procesu usklađivanja sa Zakonom o zabrani diskriminacije
23.	106.38.	Prihvaćena	Jačati aktivnosti kako bi se osigurala učinkovita provedba zakona za zaštitu od svih oblika rasne ili etničke diskriminacije, s posebnim osvrtom na stvaranje mehanizama nadzora (Argentina);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Predložen. IPA projekat provođenja sveobuhvatnih promotivnih aktivnosti na suzbijanju diskriminacije i jačanju kapaciteta Institucije Ombudsmana i MLJPI
24.	106.39.	Prihvaćena	Uspostaviti i jačati programe za borbu protiv predrasuda i mehanizme za praćenje djela etničke diskriminacije i nasilja(Island);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Nije usaglašen Program za suzbijanje diskriminacije
25.	106.46.	Nije prihvaćena	Reforma zakona koji sadržavaju diskriminirajuće odredbe, posebno protiv romske populacije (Islamska Republika Iran);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene Ustava BiH i Izbornog zakona
26.	106.50.	Prihvaćena	Poduzeti mjere za učinkovito suzbijanje diskriminacije na temelju seksualne orijentacije ili rodnog identiteta (Francuska);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MLJPI: Mjere su uključene u okviru GAP Usvojene Izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije 2016. i uključeni svi osnovi Komentar Vlade RS Vlada RS je u 2016. i 2017. usvojila operativne planove za

					<p>provođenje GAP BiH, koji su uključili mjere za unapređenje prava LGBTI osoba. Planirano je i sprovedeno niz mjera i aktivnosti u cilju suzbijanja diskriminacije LGBTI osoba. Na prijedlog i inicijativu GC RS, Krivični zakonik RSje 2017. usaglašen sa međunarodnim pravnim standardima koji regulišu prava LGBTI osoba.</p> <p>Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske realizuje seminar „Unapređenje odnosa policije Republike Srpske sa pripadnicima LGBT zajednice“. Takođe, predstavnici ministarstva su učestvovali u izradi prijedloga akcionog plana „Rodno zasnovano nasilje“ za period 2019. i 2020..(106.50 i 106.52, odgovor uključen u poglavlje C.8.2)</p>
27.	106.3.	Prihvaćena	Napraviti potrebne izmjene Ustava kako bi se osigurala puna integracija svih nacionalnih manjina (Norveška);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH
28.	106.31.	Prihvaćena	Poduzimati daljnje napore s ciljem poticanje interkulturalnog dijaloga, tolerancije i razumijevanja među različitim zajednicama i skupinama koje žive u Bosni i Hercegovini (Italija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Parlament BiH na prijedlog VMBiH usvojio 2018 Platformu za mir. MLJPI koordiniralo aktivnosti i saranju sa CRS -om i organizacijama civilnog društva.
29.	106.22.	Prihvaćena	Provesti transparentne i inkluzivne mehanizme javnih konzultacija s organizacijama civilnog društva u svim gore navedenim pitanjima (npr. ravnopravnost spolova, prava manjina, zadovoljština za ratne zločine, inkluzivno kvalitetno obrazovanje za manjine i diskriminacija LGBT osoba) (Norveška);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Institucije su obavezne da u sve procese uključuju organizacije civilnog društva a na nivou BiH je uspostavljen platforma za e- konsultacije
30.	106.26.	Prihvaćena	Nastaviti napore na promicanju i zaštiti prava ranjivih skupina te im pružati jednake mogućnosti za napredovanje (Kina);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Mjere su uključene u okviru GAP i Akcionog plana za Rome, Akcioni plan za djecu, Politika u oblast invalidnosti, Revidirana strategija Anexa 7. I AP Trgovina ljudima i entitetske sektorske strategije.
31.	106.40.	Prihvaćena	Uspostaviti programe za borbu protiv predrasuda	3-preporuka čija je provedba na	Komentar MLJPI: Nije donesen Program za suzbijanje diskriminacije

			prema etničkim manjinama (Poljska);	čekanju	
32.	106.119.	Prihvaćena	Načiniti potrebne ustavne promjene kako bi se okončala diskriminacija manjina u ostvarivanju njihovog prava na punu političku participaciju (Australija);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH
33.	106.120.	Prihvaćena	Revidirati nacionalno zakonodavstvo kako bi se osiguralo ravnopravno sudjelovanje etničkih i vjerskih manjina u političkom životu (Brazil);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH Komentar Vlade RS Nije jasna jer se koristi termin nacionalno zakonodavstvo. Nema odgovora
34.	106.121.	Prihvaćena	Pojačati napore za postizanje učinkovitog sudjelovanja manjina u političkom životu (Kostarika);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH
35.	106.122.	Prihvaćena	Nakon svog formiranja nova Vlada treba osigurati jednaka prava za sve građane i takvu političku zastupljenost koja će odražavati multietničko bogatstvo zemlje (Slovenija);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH
36.	106.123	Prihvaćena	Vlada Bosne i Hercegovine, kao i entitetske vlade, trebaju udružiti snage i izmijeniti Ustav s ciljem osiguravanja pune političke participacije svih građana na svim razinama vlasti, bez obzira na njihovu nacionalnu i etničku pripadnost, te poduzeti daljnje korake u provedbi odluke Europskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić i Finci, uspostavljajući vremenski okvir za njenu provedbu (Češka);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH Komentar Vlade RS U okviru teksta preporke koristi se termin Vlada u jednini. Nije jasno o kojoj Vladi se radi.
37.	106.124.	Prihvaćena	Uskladiti Ustav s odlukom Europskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić i Finci (Francuska);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH
38.	106.125.	Prihvaćena	Izmijeniti nacionalni Ustav i Izborni zakon i uskladiti ih s odlukom Europskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić i Finci (Njemačka);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH Komentar Vlade RS U okviru teksta preporke koristi se termin nacionalni nije jasno zbog čega.
39.	106.126.	Prihvaćena	Vlada Bosne i Hercegovine treba izmijeniti svoj	3-preporuka čija je	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH

			Ustav i Izborni zakon kako bi se uklonila diskriminacija u politici na temelju etničke pripadnosti, što je u skladu s odlukama Europskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine i u slučaju Azra Zornić protiv Bosna i Hercegovina (Nizozemska);	provedba na čekanju	Komentar Vlade RS U okviru teksta preporke koristi se termin Vlada BiH, što ne odgovara stvarnom stanju i uređenju u BiH. Ne postoji Vlada BiH. Potrebno ukazati na ustavno uređenje i raspored nadležnosi.
40.	106.127.	Prihvaćena	Provesti odluku Europskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić-Finci (Rumunjska);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH
41.	106.128.	Prihvaćena	Poduzeti sve potrebne mjere za uklanjanje diskriminirajućih odredbi iz Ustava i Izbornog zakona u skladu s odlukom Europskog suda za ljudska prava (Austrija);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH
42.	106.129.	Prihvaćena	Izmijeniti bez odgode Ustav s ciljem eliminacije diskriminacije na temelju nacionalne pripadnosti u javnom i političkom životu i omogućiti pristup poslovima javnih usluga u skladu s presudom Europskog suda za ljudska prava (Belgija);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MLJPI: Potrebne izmjene ustava i Izbornog zakonona BiH
43.	106.104	Prihvaćena	Postaviti jasne zakonske okvire za djelovanje sigurnosnih tvrtki, kako bi se osigurala njihova pravna odgovornost u vezi kršenja ljudskih prava (Islamska Republika Iran);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Zakon o zabrani diskriminacije odnosi se i na djelovanje sigurnosnih tvrtki ali Zakoni koji regulišu ovu oblast nisu usaglašavani sa ovim zakonom.

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			RAVNOPRAVNOST SPOLOVA		
44.	106.32.	Prihvaćena	Osigurati učinkovitu provedbu Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i aktivno promicanje ravnopravnosti spolova (Švicarska);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MLJPI: Uspostavljen sistem za usklađivanje zakona sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH i sistem monitoringa i praćenja CEDAW, Usvojen je treći po redu Gender akcioni plan BiH 2018-2022 i bit će realizovan iz sredstava FIGAP programa.
45.	106.33.	Djelimično prihvaćena	U potpunosti provesti, bez daljnje odgode, odredbe Zakona o ravnopravnosti spolova i uključiti u novi ustav zabranu diskriminacije žena (Austrija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar Vlade RS Proces izvještavanja po Konvenciji u RS je podignut na najviši nivo, te je u svrhu izrade i podnošenja Šestog periodičnog CEDAW izvještaja BiH, GC RS proveo sveobuhvatne i participativne aktivnosti na izradi Izvještaja RS, koji je usvojila Vlada RS, a koji je sastavni dio izvještaja BiH. Izvještaj sadrži stanje ravnopravnosti polova i položaja žena u RS po oblastima, kao i informacije o sprovođenju preporuka iz zaključnih komentara Komiteta. U njegovu izradu bili su uključeni svi nadležni organi vlasti RS. Provedba Konvencije i zaključnih komentara i preporuka Komiteta vrši se kroz različite rodno-odgovorne programe mjera i posebne mjere za žene, sa naglaskom na usaglašavanje zakona, analize stanja u oblastima, istraživanja, promociju i edukaciju.(106.32) U izvještajnom periodu nije bilo ustavnih promjena u RS.(106.33)
46.	106.34.	Prihvaćena	Provesti Zakon o ravnopravnosti spolova i Gender akcijski plan te osigurati adekvatna sredstva za njihovu provedbu (Litva);	2-djelimično provedena preporuka	

47.	106.35.	Prihvaćena	Nastaviti s povećanjem konkretnih mjera u okviru Strategije 2011-2015 i Akcijskog plana za promicanje i zaštitu ravnopravnosti spolova i prava žena (Bolivarijanska Republika Venezuela);	I-potpuno provedena preporuka	<p>Komentar Vlade RS Provedba ZORP u RS odvija se u okviru implementacije GAP BiH 2013-2017 i 2018-2022, za šta su obezbijedena sredstva u okviru redovnog budžeta GC RS, kao i donatorska sredstva FIGAP I i II programa. Provođenje GAP BiH se u RS vrši kroz godišnje operativne planove u čijoj izradi, uz koordinaciju i stručnu podršku GC RS, učestvuju sva nadležna ministarstva i drugi organi koji u ove planove uvrštavaju svoje mjere za unapređenje ravnopravnosti polova. Mjere se odnose na sve oblasti definisane ZORP. Na prijedlog GC RS Vlada RS imenovala je Koordinacioni odbor RS za praćenje sprovođenja GAP BiH 2013-2017 i 2018-2022, koji čine predstavnici GC RS i svih ministarstava u Vladi RS. (dio se odnosi na 106.34; 106.35; 106.36)</p>
-----	---------	------------	---	-------------------------------	--

48.	106.36.	Prihvaćena	Dodijeliti odgovarajuća sredstva za punu učinkovitost Gender akcijskog plana (2013-2017) (Španjolska);	2-djelimično provedena preporuka	
49.	106.132.	Prihvaćena	U potpunosti osigurati ravnopravnost spolova u postupku zapošljavanja i imenovanja na političke funkcije (Ruska Federacija)	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPI: Nije osigurana dovoljna zastupljenost žena na političkim funkcijama</p> <p>Komentar Vlade RS Zakonski i podzakonski akti RS iz oblasti rada i zapošljavanja garantuju svima jednako pravo na rad i zapošljavanje kao i imenovanje na javne i političke funkcije bez obzira na pol. Radi ispunjavanja ove preporuke i postizanja ravnopravnosti de facto, u izvještajnom periodu su u RS usvojene i sprovedene posebne mjere za žene u okviru: Strategije zapošljavanja RS 2016 - 2020, Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća RS 2016-2020; Programa razvoja ženskog preduzetništva u Republici Srpskoj 2012-2015. i Strateškog plana razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske 2016-2020. Mjere se odnose na podršku zapošljavanju najranjivijih grupa žena, povećanju broja novootvorenih malih i srednjih preduzeća koja osnivaju i vode žene, podršku (savjetodavnu i finansijsku) poljoprivrednoj proizvodnji žena i udruženjima žena na selu, bolji pristup ekonomskim resursima (fizičkom kapitalu, finansijskim i drugim servisima, tehnologijama i tržištu) i sl. GC RS je izradio, a Vlada RS usvojila Akcioni plan za unapređenje položaja žena na selu 2019-2020,</p>

					<p>kojim su planirane posebne mjere i aktivnosti za unapređenje položaja žena na selu: bolji pristup socijalnim i zdravstvenim uslugama; jačanje ekonomskog položaja seoskih žena; podsticanje žena na ravnopravno učešće u donošenju odluka i unapređenje ravnopravnosti polova na selu kroz normativno-pravne, edukativne i promotivne mjere. NS RS je usvojila i Nacrt Strategije razvoja preduzetništva žena 2018-2022, a koja ima za cilj da obezbijedi sistemsku i kontinuiranu podršku ženama preduzeticama i poveća njihovo učešće u privrednim aktivnostima. Kada su u pitanju imenovanja žena na političke funkcije, može se konstatovati da u okviru izvršne vlasti RS, odnosno u organima republičke uprave i javnim preduzećima, zakonska kvota nije ispunjena. Usvojena dva Izvještaja o napretku u primjeni normativno pravnih standarda za ravnopravnost polova u radu i zapošljavanju u RS (2013 – 2014. i 2015–2016). Usvojen Poseban izvještaj o nalazima i preporukama istraživanja o socio-ekonomskim rodnom nejednakostima u RS i mjere za smanjenje rodne segregacije i u oblasti rada. GC RS sa Sindikatom uprave RS potpisao memorandum o saradnji.(106.132;106.133)</p>
50.	106.130.	Prihvaćena	Poduzeti sve potrebne mjere za podizanje razine sudjelovanja žena u javnom i političkom životu u skladu s kvotom koja je navedena u relevantnim zakonima (Turska);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPI: Nije osigurana dovoljna zastupljenost žena na političkim funkcijama Komentar Vlade RS GC RS u okviru svog mandata, redovno i periodično (u vezi sa izbornim ciklusima), prati učešće žena u političkom i javnom životu RS, sa posebnim akcentom na dostizanje kvote propisane</p>

					ZORP, te predlaže, inicira i sprovodi potrebne mjere za postizanje ravnopravnosti polova u ovoj oblasti. U izvještajnom periodu, urađene su dvije analize (2016. i 2018.), te usvojen (od strane Vlade RS), Izvještaj o napretku i Akcioni plan za primjenu normativno-pravnih standarda za ravnopravnost polova u oblasti političkog i javnog života u RS 2015-2016. U okviru Akcionog plana, sprovedene su različite korektivne i promotivne mjere od kojih su najvažnije usaglašavanje zakona, te promocija, edukativne aktivnosti i javne kampanje (kampanja „Biraj ravnopravno!“ sprovodi se svake dvije godine povodom opštih odnosno lokalnih izbora u RS). U pogledu dostizanja zakonske kvote, može se konstatovati da je u RS ona gotovo ispunjena u izvršnoj vlasti, odnosno da je predsjednik RS žena, a u Vladi RS je 37,5% žena na ministarskim mjestima. Zakonska kvota je ispunjena i u sudovima RS, na mjestima sudija. U zakonodavnoj vlasti (NSRS) i na lokalnom nivou (JLS) u RS, propisana kvota nije dostignuta.(106.130; 106.131)
51.	106.131.	Prihvaćena	Usvojiti dodatne mjere za postizanje ravnopravnosti spolova kroz oblikovanje politika i proces odlučivanja na svim razinama vlasti (Bahrein);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Nema informacija da su donesene ove mjere
52.	106.65.	Djelimično prihvaćena	Provesti preporuke Odbora za uklanjanje diskriminacije žena, uspostaviti sustav praćenja i provedbe propisa za borbu protiv nasilja u obitelji i drugih oblika nasilja nad ženama	1-potpuno provedena preporuka	Usvojene Strategije i AP Komentar Vlade RS U RS je u 2018. usvojen Zakon o zaštiti žrtava ratne torture, te je započela njegova implementacija. Usvojena Informacija o preduzetim mjerama

			(Urugvaj);		<p>Republike Srpske za sprovođenje preporuka sadržanih u stavovima 10 (a) do (d) i 34 (a) do (d) iz Zaključnih zapažanja na kombinovani četvrti i peti periodični izvještaj BiH o primjeni Konvencije.</p> <p>Nasilje u porodici, u smislu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, predstavlja svaka radnja nasilja člana porodice ili porodične zajednice kojom se ugrožava spokojstvo, psihički, tjelesni, seksualni ili ekonomski integritet drugog člana porodice ili porodične zajednice, osnovni cilj ovog zakona je zaštita žrtava nasilja u porodici sprečavanjem i suzbijanjem nasilja u porodici kojim se krše ustavom i zakonima zagarantovana osnovna ljudska prava i slobode. Ministarstvo porodice, omladine i sporta je nadležno za praćenje primjene Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, te je s tim u vezi, uspostavilo sistem za prikupljanje i obradu podataka o nasilju u porodici. Ovi podaci prikupljaju se od svih subjekata zaštite od nasilja u porodici i to za prekršajna djela nasilja u porodici propisana navedenim zakonom. Podaci se prikupljaju na osnovu obrazaca sa tabelama koji su posebno prilagođeni za pojedinačne subjekte zaštite od nasilja u porodici. U Republici Srpskoj je usaglašen i Opšti protokol o postupanju u slučajevima nasilja u porodici u Republici Srpskoj između ministarstava – subjekata zaštite od nasilja u porodici. Ovim Protokolom, pored smjernica za postupanje službenih lica u cilju obezbjeđivanja sistemskog, interdisciplinarnog, stručnog i cjelovitog pristupa zaštite žrtava, unaprijeđen je i sistem praćenja sprovođenja propisa i izvještavanje o nasilju u porodici koji je prethodno</p>
--	--	--	------------	--	---

					uspostavljen Pravilnikom o sadržaju evidencije i izvještaja o nasilju u porodici. Ministarstvo porodice, omladine i sporta na osnovu prikupljenih izvještaja subjekata zaštite i nadležnih ministarstava koji su potpisnici Opšteg protokola, izrađuje Informaciju o sprovođenju Opšteg protokola, i dostavlja je na razmatranje Savjetu za suzbijanje nasilja u porodici i porodičnoj zajednici, Vladi Republike Srpskei Narodnoj skupštini Republike Srpske.
53.	106.66	Djelimično prihvaćena	Poduzeti mjere za praćenje provedbe mjera s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji (Bahrein);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar Valde RS 2016., usvojeni su: Informacija o obavezama RS u primjeni Istambulske Konvencije i imenovan GC RS za koordinaciono tijelo RS za praćenju njene primjene u RS, te Poseban izvještaj o stanju podataka i praćenju rodno zasnovanog nasilja u RS sa preporukama za djelovanje, sa metodologijom i indikatorima.GC RS je (uz podršku <i>UN WOMEN</i> , odnosno švedske SIDA), u periodu septembar 2016-januar 2019. godine sproveo projekat „Povećanje pristupa kvalitetnijim multisektorskim uslugama za osobe koje su preživjele nasilje nad ženama i u porodici na lokalnom nivou“ koji je finansirala Švedska razvojna agencija SIDA. U okviru ovog projekta, u 2017. godini je sprovedena analiza i na osnovu iste izrađen Izvještaj za procjenu kapaciteta za sprovođenje Konvencije u sektorima: policije, obrazovanja i besplatne pravne pomoći. Izrađene su i Smjernice za primjenu Konvencije na lokalnom nivou vlasti. U 2019., GC RS je izradio, a Vlada Republike Srpske usvojila, Akcioni plan za primjenu Konvencije u RS 2019-2020. Opšti cilj ovog Akcionog plana je dostizanje efikasnog nivoa sprečavanja i suzbijanja rodno

					<p>zasnovanog nasilja, u skladu sa Konvencijom. Specifični ciljevi AP su: uspostavljene sveobuhvatne i koordinisane javne politike sa zakonodavnim i drugim mjerama za sprečavanje i suzbijanje svih oblika rodno zasnovanog nasilja; uspostavljen efikasan sistem sprečavanja i suzbijanja rodno zasnovanog nasilja; unaprijeđeno praćenje učestalosti i rasprostranjenosti svih oblika rodno zasnovanog nasilja i efikasnosti institucionalnog odgovora na nasilje.</p> <p>U Republici Srpskoj, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici propisuje, između ostalog, i hitne mjere zaštite čija je svrha otklanjanja neposredne opasnosti po fizički i psihički integritet žrtve, odnosno, sprečavanje ponavljanja nasilja i garantovanja bezbjednosti žrtve, kao i zaštitne mjere čija je svrha da se utiče na učinioca i ostale da ubuduće ne čine prekršaj nasilja u porodici, da se osigura nužna zaštita zdravlja i bezbjednost žrtve, te otklone okolnosti koje pogoduju ili podsticajno djeluju na izvršenje nasilja u porodici. Način sprovođenja i praćenja sprovođenja ovih mjera se detaljnije uređuje podzakonskim aktima, i to: Pravilnikom o načinu sprovođenja hitnih i zaštitnih mjera koje su u nadležnosti ministarstva unutrašnjih poslova i Pravilnicima o načinu sprovođenja zaštitnih mjera - obavezan psihosocijalni tretmani obavezano liječenje od zavisnosti čije je sprovođenje u nadležnosti Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske.</p>
54.	106.67.	Prihvaćena	Nastaviti s jačanjem zakonodavstva s ciljem	1-potpuno provedena	Komentar MLJPI: Zakoni o zaštiti nasilja u porodici usklađeni sa

			<p>zaštite žrtava nasilja u obitelji (Latvija);</p>	<p>preporuka</p>	<p>CEDAW</p> <p>Komentar Vlade RS Krivični zakonik RS je na inicijativu GC RS usaglašen sa standardima zaštite od nasilja nad ženama i nasilja u porodici iz Istarske Konvencije (navedeno po tačkom 107.72). Republika Srpska kontinuirano unapređuje pravni okvir i odgovor društva prema nasilju u porodici i stvara uslove da žrtve nasilja u porodici mogu uživati u pravima koja im pripadaju, u skladu sa strateškim opredjeljenjem Republike Srpske prema nultoj toleranciji nasilja u porodici Predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske učestvuju u radu Savjeta za zaštitu od nasilja u porodici Vlade Republike Srpske i na realizaciji mjera i aktivnosti iz Akcionog plana za suzbijanje nasilja u porodici. Najznačajniji napredak u Republici Srpskoj, kada je u pitanju jačanje zakonodavstva s ciljem zaštite žrtava nasilja u porodici, odnosi se na usvajanje Krivičnog zakonika Republike Srpske koji je stupio na snagu 18. jula 2017. Krivično zakonodavstvo usklađivano je sa međunarodnim konvencijama i direktivama EU, kao i standardima SE, između ostalih i Konvencijom Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istarska konvencija), kao i Konvencijom o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarota), Konvencijom EU o borbi protiv trgovine ljudima, Direktivom Evropskog parlamenta o suzbijanju i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava itd. U periodu 2018/19,</p>
--	--	--	---	------------------	--

					Ministarstvo porodice, omladine i sporta pristupilo je postupku izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od nasilja u porodici sa ciljem da žrtve nasilja dobiju adekvatniju i pravovremenu pomoć i podršku, dodatno unaprijeđenu po utvrđenim međunarodnim standardima.
55.	106.68.	Prihvaćena	Nastaviti s pozitivnim mjerama u borbi protiv nasilja u obitelji, uključujući i osiguranje učinkovite istrage slučajeva obiteljskog nasilja, privoditi počinitelje pravdi i pružati žrtvama potrebnu pomoć i zaštitu (Malezija);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPI: Prikupljaju se podaci o broju slučajeva porodičnog nasilja, ali zaštita žrtava treba biti objedinjena</p> <p>Komentar Vlade RS Vlada Republike Srpske je, radi unapređenja koordinisanog i efikasnog djelovanja u oblasti nasilja u porodici, te praćenja i procjene sprovođenja politika i mjera za sprečavanje i suzbijanje nasilja u porodici, osnovala Savjet za suzbijanje nasilja u porodici i porodičnoj zajednici. Savjet prati sprovođenje i procjenjuje politike i mjere za sprečavanje i suzbijanje nasilja u porodici, te u tom smislu daje preporuke i mišljenja i razmatra druga pitanja od značaja za sprečavanje i suzbijanje nasilja u porodici. Savjet ima devet članova: to su predstavnici nadležnih ministarstava, sudova, nevladinih organizacija, akademske zajednice.</p>
56.	106.69.	Prihvaćena	Osiguravat i dalje, na svom teritoriju, usklađenog zakona o nasilju u obitelji i nastaviti jačati mehanizme s ciljem pružanja zaštite žrtvama nasilja u obitelji (Republika Moldavija);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar Vlade RS U okviru projekta „Povećanje pristupa kvalitetnijim multisektorskim uslugama za osobe koje su preživjele nasilje nad ženama i u porodici na lokalnom novou“ (uz podršku UN WOMEN, odnosno švedske SIDA), koji je sproveo GC RS, osnovani su koordinacioni timovi za sprečavanje i</p>

					suzbijanje nasilja nad ženama i u porodici u Gradu Istočno Sarajevo sa pripadajućim opštinama, Gradu Zvornik, te opštinama Višegrad, Bratunac i Milići. Izrađeni su i predstavljeni instrumenti za praćenje primjene Konvencije u RS.(dio odgovora 106.68 I odgovor 106.69)
57.	106.71.	Djelimično provedena	Pojačati napore na rješavanju učestalosti nasilja nad ženama donošenjem strategije za provedbu Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja (Mađarska);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar Vlade RS Vlada RS je na prijedlog GC RS usvojila Akcioni plan za sprovođenje Istambulske Konvencije za period 2019-2020.
58.	106.72.	Djelimično provedena	Revidirati i uskladiti zakone o seksualnom i obiteljskom nasilju s ciljem kažnjavanja svakog akta nasilja nad ženama (Sijera Leone);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar Vlade RS Usvojena je inicijativa GC RS da se izmjeni i dopuni Krivični zakon RS u cilju usklađivanja sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici. mU RS je 2018. usvojen Zakon o posebnom registru lica pravosnažno osuđenih za krivična djela seksualne zloupotrebe i iskorištavanja djece.
59.	106.133.	Prihvaćena	Uključiti afirmativne mjere u politici zapošljavanja i programe na svim nivoima upravljanja i osigurati socijalnu zaštitu žena i pristup socio-ekonomskim pravima (Njemačka)	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI: Postoje programi ekonomskog osnaživanja žena sadržani u sektorskim strategijama: poljoprivreda, poduzetništva.....

C.2. GRADANSKA I POLITIČKA PRAVA

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
C.2.1. PRAVO NA ŽIVOT SLOBODU I SIGURNOST					
60.	106.54.	Prihvaćena	Nastaviti s prilagodbom zakonodavstva na cijelom nacionalnom teritoriju u skladu s odredbama Drugog Fakultativnog protokola ICCPR-a, koji je država potpisala i ratificirala (Španjolska);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar Vlade RS U okviru teksta preporke koristi se termin nacionalni, te tražiti pojašnjenje zašto.(106.54)
61.	106.55.	Prihvaćena	Ukinuti smrtnu kaznu u Republici Srpskoj (Francuska);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar Vlade RS Postoji potreba da dođe do izmjene Ustava Republike Srpske u pogledu smrtno kazne, ali je za promjenu Ustava neophodno -i u Vijeću naroda imati natpolovičnu većinu u sva tri kluba konstitutivnih naroda, tako da se radi o političkom pitanju .(106.55; 106.56)
62.	106.56.	Prihvaćena	Ukinuti odredbu smrtno kazne u Ustavu Republike Srpske, tako da postojeći moratorij otvara put ka potpunom ukidanju smrtno kazne (Italija);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	isto

C.2.2. OSNOVNE SLOBODE I UČEŠĆE U JAVNOM I POLITIČKOM ŽIVOTU

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			SLOBODA IZRAŽAVANJA		
63.	106.41.	Prihvaćena	Donijeti zakone i propise koji zabranjuju stvaranje udruženja koji promiču i šire govor mržnje i rasizam, u skladu s odgovarajućim međunarodnim instrumentima (Čile);	I-potpuno provedena preporuka	<p>Komentar MPBiH: Postojeći Zakoni o udruženjima zabranjuju registraciju takvih udruženja i preveniraju praksu registracije takvih udruženja?</p> <p>Komentar Vlade BD BiH Zakonom o udruženjima i fondacijama Brčko distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 1/02 i 19/07) propisano je da udruženja i fondacije samostalno utvrđuju svoje ciljeve i aktivnosti u skladu sa Ustavom BiH, Statutom Brčko distrikta i ovim zakonom. Program i djelovanje udruženja ili fondacije ne mogu biti u suprotnosti s ustavnim poretkom Bosne i Hercegovine, niti usmjereni ka njegovom nasilnom rušenju niti raspirivanju nacionalne, rasne i vjerske mržnje ili diskriminacije (član 5). Takođe u članu 37. istog zakona je propisano da će se udruženju odnosno fondaciji zabraniti rad, između ostalog, i ako djeluje suprotno odredbama člana 5 zakona. Postupak provodi Osnovni sud Brčko distrikta BiH, shodnom primjenom Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH. Registrovano udruženje ili fondacija čiji je rad zabranjen pravosnažnom presudom briše se iz registra. (41)</p>

64.	106.42.	Prihvaćena	Boriti se protiv govora mržnje i zločina iz mržnje, uključujući i političku scenu, te u tu svrhu prikupljati i procjenjivati podatke o govoru mržnje i kaznenim djelima iz mržnje, te promicati međuetničku i međuvjersku toleranciju, osobito u sustavu obrazovanja (Češka);	2-djelimično provedena preporuka	Agencija RAK ima nadležnost za izricanje kazni za elektronske medije i Vijeće za štampu za printane medije Komentar Vlade RS Teme obuhvaćene tekstem preporuke se obrađuju u školama Republike Srpske, posebno na časovima odjeljenske zajednice.
65.	106.43.	Prihvaćena	Udvostručiti napore u borbi protiv javne manifestacije govora mržnje i netolerancije (Indonezija);	2-djelimično provedena preporuka	Agencija RAK ima nadležnost za izricanje kazni za elektronske medije i Vijeće za štampu za printane medije
66.	106.111	Prihvaćena	Poduzeti potrebne mjere kako bi zajamčilo, u svim okolnostima, potpuno poštivanje slobode izražavanja i slobode tiska (Francuska);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPIBiH: Izrađeni Izvještaj o slobodi govora i Akcioni plan za obrazovanje novinara i medijskih profesionalaca
67.	106.112.	Prihvaćena	Poduzeti korake kako bi se dodatno osigurala slobodu govora i sloboda pristupa informacijama, online i offline (Latvija);	2-djelimično provedena preporuka	isto
68.	106.44.	Djelimično prihvaćena	Ojačati zakonodavstvo za borbu protiv poticanja na mržnju i diskriminaciju na temelju nacionalne, kulturne, vjerske ili religijske pripadnosti, osobito kad je riječ o izjavama političara ili javnih službenika (Meksiko);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar Vlade RS U Republici Srpskoj je na snazi tzv. koncept tužilačke istrage, koji podrazumijeva da se sve istražne radnje, odnosno radnje dokazivanja provode po nalogu i nadzoru nadležnog tužilaštva. Komntar Vlade BD BiH: Definicija krivičnog djela iz mržnje propisana je Krivičnim zakonom Brčko distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 33/13, 26/16, 13/17 i 50/18) i to u odredbi člana 2.

					zakona. Takođe, propisani su i kvalifikovani oblici određenih krivičnih djela kada su ta djela počinjena iz mržnje. Dakle, u slučajevima kada je krivično djelo izvršeno iz mržnje kako je propisano u članu 2 stavu 37 Krivičnog zakona Distrikta, sud će to uzeti u obzir kao otežavajuću okolnost i odmjeriti veću kaznu osim ako Zakon ne propisuje teže kažnjavanje za kvalifikovani oblik krivičnog djela. Odredbom člana 160 Krivičnog zakona propisano je kao krivično djelo izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti.(44.)
69.	106.45.	Prihvaćena	Istražiti i procesuirati slučajeve govora mržnje (Sijera Leone);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar Vlade RS U Republici Srpskoj je na snazi tzv. koncept tužilačke istrage, koji podrazumijeva da se sve istražne radnje, odnosno radnje dokazivanja provode po nalogu i nadzoru nadležnog tužilaštva.
			C.6.2.2.SLOBODA MEDIJA		
70	106.117	Prihvaćena	Koristiti međunarodne dobre prakse kao posebna mjerila napretka u poboljšanju stanja medija, kao što je predložila predstavnic OESS-a za slobodu medija Dunja Mijatović (Litva);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MPBiH: Nisu usaglašeni svi potrebni zakoni koji regulišu rad medija KomentarVlade BD BiH Brčko distrikt BiH, provodi mjere protiv ranog i prisilnog stupanja u brak posredstvom zakonodavnih aktivnosti mjera porodične zaštite;(70)

71.	106.113.	Prihvaćena	Odmah poduzeti korake kako bi se omogućila potpuna istraga navodnih prijetnji i zastrašivanja novinara i medija (Australija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar VSTV: U CMS bazi ne vode se posebni podaci o ovim istragama Komentar Vlade RS U Republici Srpskoj je na snazi tzv. koncept tužilačke istrage, koji podrazumijeva da se sve istražne radnje, odnosno radnje dokazivanja provode po nalogu i nadzoru nadležnog tužilaštva (106.113; 106.114)
72.	106.114.	Prihvaćena	Osigurati zaštitu novinara, medijskog osoblja i aktivista za ljudska prava od svih napada, te istražiti i procesuirati takve napade i odgovorne dovesti pred lice pravde (Estonija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MPBiH: Predloženo je da se izmjeni postojeći KZ u BiH te da se napad na novinare kvalifikuje kako napad na službeno lice
73.	106.115.	Prihvaćena	Boriti se protiv prakse zastrašivanja i pritiska prema novinarima i aktivistima za ljudska prava (Francuska);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MPBiH: Nema poseban program za ove aktivnosti
74.	106.118.	Djelimično prihvaćena	Zaštititi slobodu okupljanja i držati odgovornim policijske službenike koji su uključeni u takve aktivnosti (Litva);	2-djelimično provedena preporuka	Komentari Vlade RS Zakonom o javnom okupljanju iz 2018.ureduju se javna okupljanja građana radi javnog izražavanja političkih, socijalnih i drugih uvjerenja i interesa, način organizovanja mirnih okupljanja i javnih protesta, javne priredbe i drugi javni skupovi koji su slobodni i ostvaruju se na način propisan ovim zakonom. Članovima 115-128. Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima iz 2016.propisana je disciplinska odgovornost policijskih službenika u slučaju povrede dužnosti.
75.	106.116.	Prihvaćena	Javno osuditi bilo kakav napad ili zastrašivanje novinara i aktivista za ljudska prava, istražiti takve radnje i dovesti počinitelje pred lice pravde(Litvija)	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPiBiH: Postoji ad hoc praksa osuđivanja napada Komentari Vlade RS U Republici Srpskoj je na snazi tzv. koncept

					tužilačke istrage, koji podrazumijeva da se sve istražne radnje, odnosno radnje dokazivanja provode po nalogu i nadzoru nadležnog tužilaštva. Umjesto riječi entitetski MUPovi trebalo bi navesti puni naziv Ministarstva: Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske. Takođe, ova preporuka je nejasna trebalo bi je dodatno prodiskutovati na sastanku.
--	--	--	--	--	--

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			VJERSKE SLOBODE		
76.	106.48.	Prihvaćena	Nastaviti napore u borbi protiv svih oblika diskriminacije i vjerskog fanatizma (Kuvajt);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MLJPIBIH: U saradnji sa MRV i vjerskim zajednicama prati se i provodi Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju vjerskih zajednica i crkava
77.	106.49.	Prihvaćena	Uvesti mjere za uspostavljanje povjerenja između vjerskih zajednica u zemlji (Alžir);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MLJPIBIH: Usaradnji sa MRV i vjerskim zajednicama prati se i provodi Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju vjerskih zajednica i crkava Platforma za mir...
78.	106.110.	Prihvaćena	Razviti i poticati toleranciju među religijskim skupinama i u potpunosti jamčiti pravo na slobodu mišljenja i vjeroispovijesti (Ruska Federacija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPIBIH: Potrebno potpunije provoditi Platformu za mir

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			C.2.3. ZABRANA SVIH OBLIKA ROPSTVA		
79.	106.73.	Prihvaćena	Nastaviti provedbu razvojnih planova, budući da je razvoj neotuđivo pravo, podržavati praktične napore za postizanje razvoja i jačati institucionalne kapaciteta s fokusom na prioritete Vlade, a to su obrazovanje, socijalna skrb, zdravstvo i razvoj učinkovitog nacionalnog plana za borbu protiv trgovine ljudima u suradnji sa susjednim zemljama (Saudijska Arabija);	1-potpuno provedena preporuka	<p>Komentar Vlade RS Korisnik socijalne zaštite može biti lice koje se nalazi i stanju socijalne potrebe, i to dijete i punoljetno lice žrtva trgovine ljudima, a stručni radnici centra za socijalni rad obavljaju svoju djelatnost primjenjujući savremena stručna i naučna znanja, važeće zakonske i druge propise, koristeći metode socijalnog i drugog stručnog rada, a stručni rad centrea zasniva na primjeni timskog rada</p> <p>Komentar Vlade BD Brčko distrikt BiH, sredinom 2019., posredstvom zakonodavnih aktivnosti iz domena socijalne zaštite, će imati stvorene uslove, da se Vlada Brčko distrikta BiH opredjeli za jačanje institucionalnog kapaciteta socijalne zaštite, kroz davanje prijedloga Skupštini Brčko distrikta BiH (kao osnivaču), za osnivanjem posebnih ustanova; Odjeljenje za obrazovanje radi na razvoju planova i jačanju obrazovanje institucionalnih kapaciteta. (73)</p>
80.	106.76.	Prihvaćena	Procesuirati iskorištavanje i trgovinu djecom, posebno djevojaka iz etničkih manjina koje su prisiljene na rano stupanje u brak (Sijera Leone);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar Vlade RS U novom Krivičnom zakoniku Republike Srpske inkriminisano je ponašanje u okviru krivičnog djela trgovine ljudima, a koje se odnosi na prisilno zasnivanje bračnog odnosa sa djevojkama koje ne ispunjavaju zakonske uslove.</p>

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
81.	106.80.	Djelimično prihvaćeno	Kreirati nacionalni sustav upravljanja informacijama za prikupljanje podataka o trgovini ljudima, uključujući podatke o trgovcima ljudima i identificiranim žrtvama (Turska);	1-potpuno provedena preporuka	<p>Komentar MSBIH: Redovno se prikupljaju podaci u okviru AP za borbu protiv trgovine ljudima</p> <p>Komentar Vlade RS U Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske već postoje evidencije u formi statističkih podataka (broj osumnjičenih, žrtava trgovine ljudima, starosna dob i sl.).</p>
Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			C.2.3. ZABRANA SVIH OBLIKA ROPSTVA		Komentar Vlade RS U potpunosti i u kontinuitetu se radi na sprovođenju proaktivnih istraga direktno prema osumnjičenim licima, s ciljem prikupljanja što manjeg broja dokaza na osnovu izjava žrtava.
82.	106.82	Prihvaćena	Jačati rad na borbi protiv trgovine ljudima (Urugvaj);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MSBIH: Većina aktivnosti uključene kao mjere u okviru AP za borbu protiv trgovine ljudima
83.	106.83.	Prihvaćena	Nastaviti napore u borbi protiv trgovine ljudima, posebice žena i djece, uz procesuiranje počinitelja (Kostarika);		
84.	106.84	Prihvaćena	Ustrajati u naporima na području suzbijanja trgovanja ljudima, posebice žena i djece, uključujući pristup orijentiran na žrtvu, i poboljšati razinu međunarodne i regionalne suradnje (Egipat);		
85.	106.85	Djelimično prihvaćena	Uspostaviti i redovito ažurirati bazu podataka u cijeloj zemlji o trgovini ljudima i povećati potporu i pomoć za žrtve trgovine ljudima (Italija);		
86.	106.86.	Prihvaćena	Pojačati napore usmjerene na suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, osobito djece i žena, prisilnog rada i seksualnog iskorištavanja (Meksiko);		
87.	106.87	Prihvaćena	Nastaviti napore u provedbi postojećih strategija i akcijskih planova za suzbijanje trgovanja ljudima i uspostaviti kanale i mehanizme za međunarodnu		

			suradnju na tom području (Katar);		tim trenutno sačinjava izvještaj o stanju u oblasti trgovine ljudima u BiH za 2018. godinu. Aktivnosti na sprovođenju strategije i akcionog plana se u kontinuitetu sprovode. (106.87)
88.	106.89.	Prihvaćena	Usvojiti mjere za rješavanje problema eksploatacije i domaće trgovine djecom i osigurati da svi slučajevi trgovine podliježu odgovarajućoj istrazi (Portugal);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPBIH: Potrebno poboljšati mjere za sprečavanje rada djeca na ulici.
89	106.90.	Prihvaćena	Osigurati učinkovitu provedbu postojećeg zakona, uključujući pružanje zaštite i pomoći žrtvama i pravovremeni progon i kažnjavanje trgovaca ljudima (Island);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MSBIH: Ove aktivnosti su uključene kao mjere u okviru AP za borbu protiv trgovine ljudima.
90.	106.91	Prihvaćena	Poduzeti daljnje korake za poboljšanje provedbe zakona protiv trgovine ljudima (Islamska Republika Iran);		
91.	106.81	Prihvaćena	Izmijeniti zakone tako da oni izričito zabranjuju sve oblike trgovine ljudima, s posebnim naglaskom na prisilni rad djece i prošenje (Sjedinjene američke države);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MPBIH: Izmijenjeni su entitetski krivični zakoni koji zabranjuju sve oblike trgovine ljudima Komentar Vlade RS Tokom 2017. usvojen je novi Krivični zakonik Republike Srpske koji u glavi XIII Krivična djela protiv sloboda i prava građana propisuje krivična djela Trgovina ljudima, Trgovina djecom i Udruživanje radi vršenja krivičnih djela trgovine ljudima i djecom. Navedena krivična djela kao oblike eksploatacije žrtve trgovine ljudima predviđaju eksploataciju njegovog rada, vršenja krivičnog djela, prostitucije, korištenja u pornografske svrhe, uspostavljanja ropskog odnosa ili nekog drugog sličnog odnosa, prisilnog braka, prisilne sterilizacije, oduzimanja organa ili dijelova tijela,

					radi korištenja u oružanim snagama ili drugih oblika iskorištavanja. Iz navedenog je vidljivo da su inkriminirani svi oblici eksploatacije.
Rb.	Br.pr.	Status/ prihvaćanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
C.2. 4. VLADAVINA PRAVA UKLJUČUJUĆI NEKAŽNJIVOST					
92.	106.92.	Prihvaćena	Osigurati dodatnu i dostatnu političku i finansijsku potporu pravosudnog sustava, uključujući i Tužilaštva (Australija);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MPBiH: Imaju osigurane budžete i nezavisni su u obavljanju funkcije
93.	106.93.	Prihvaćena	Dati prednost reformi pravosudnog sustava, a posebno osigurati jednak pristup pravdi, ekspeditivni sudski postupak i učinkovitu provedbu sudskih odluka, kao i uvrštavanje edukacije o ljudskim pravima u programe stručnog usavršavanja za suce i državne odvjetnike (Tajland);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MPBiH: Strategija u oblasti pravde nije donesena, edukacije se obavljaju kontinuirano Komentar Vlade RS Sve navedeno je učinjeno kroz zakonske izmjene Komentar Vlade BD BiH Strategija za reformu sektora pravde u BiH 2014-2018, kao i Revidirani Akcioni plan za provedbu Strategije za reformu sektora pravde u BiH 2019-2020 predstavljaju polazni dokument za realizaciju aktivnosti koje su usmjerene na unapređenje pravosudnog sistema. Pravosudna komisija, aktivno, putem svojih predstavnika učestvuje u radu funkcionalnih radnih grupa i tehničkom sekretarijatu, u cilju realizacije aktivnosti koje se na odnose na ove strateške dokumente. Takođe, putem svojih predstavnika učestvovala je i u izradi Revidirane Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina. U vezi edukacije nosilaca pravosudnih funkcija, sudije i tužioci u Brčko distriktu BiH redovno pohađaju seminare iz programa početne obuke i stručnog usavršavanja Centara za edukaciju sudija i tužilaca u entitetima.

					(93.)
94.	106.94.	Djelimično prihvaćena	Osigurati da svi sudovi i tužiteljstva različitih entiteta poduzimaju odgovarajuće mjere za potporu i zaštitu svjedoka, kako bi se izbjeglo da se prijenos slučaja na entitete rezultira nekažnjivanjem, pogotovo u slučajevima seksualnog nasilja (Belgija);	1-potpuno provedena preporuka	<p>Komentar MPBiH: Osigurava se zaštita svim svjedocima, potrebno poboljšati resurse</p> <p>Komentar Vlade RS Svi sudovi u Republici Srpskoj preduzimaju odgovarajuće zakonske mjere u pogledu zaštite svjedoka, navedena situacija je apstraktna tako da ova preporuka nema smisla.</p>
95.	106.95	Djelimično prihvaćena	Ograničiti prijenos nadležnosti na dva entiteta od strane Vlade Bosne i Hercegovine, čime se sprječava daljnje cijepanje pravosuđa u Bosni i Hercegovini (Nizozemska);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MPBiH: Nema saglasnosti u vezi sa ovim pitanjem</p> <p>Komentar Vlade RS Nije jasno o kakvom prenosu nadležnosti se radi, Vlada BiH ne postoji, i prenos nadležnosti je do sada išao sa entitetskog nivoa na državni, što se tiče „cijepanja“ pravosuđa, naglašavamo da u BiH postoje četiri potpuno nezavisna pravosudna sistema, tako da ova preporuka nema smisla.</p>
96	106.4.	Prihvaćena	Održavati i jačati procese usklađivanja kaznenog zakonodavstva države s međunarodnim standardima (Senegal);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MPBiH: U potpunosti se provodi, proces usklađivanja traje kontinuirano</p>
97.	106.57.	Prihvaćena	Osigurati obuku policijskih službenika o neprihvatljivom ponašanju i adekvatno kazniti sve slučajeve zlostavljanja (Sjedinjene Američke Države);	1-potpuno provedena preporuka	<p>Komentar MSBiH: Svi policijski službenici obuhvaćeni su ovom vrstom obuka</p> <p>Komentar Vlade RS Akcioni plan za sprovođenje strateškog dokumenta Pravci razvoja Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske predviđa sprovođenje obuka na teme: poštovanje prava lica lišenih slobode,</p>

					<p>prevencija torture prilikom postupanja sa licima lišenim slobode i razvijanja demokratskog koncepta rada policije;</p> <p>Pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske učestvuju u realizaciji projekta sa Savjetom evrope, s ciljem promocije izrađenih „Smjernica za postupanje sa licima lišenim slobode u zatvorenom okruženju“, te kontinuirano održavaju obuke na temu „Upotrebe sile“;</p> <p>U periodu od 01.01.2014. do 31.12.2018. protiv 27 policijskih službenika izrečena je novčana kazna u slučajevima gdje je prijavljeno zlostavljanje od strane policijskih službenika.</p> <p>U okviru osnovne policijske obuke kadeta na Policijskoj akademiji Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, posebna oblast u okviru Modula Primjena policijskih ovlašćenja i upotreba sile se odnosi na potencijalne oblike zlostavljanja u službi i nužnost sankcionisanja istih od strane relevantnih organa.</p>
98.	106.58.	Djelimično prihvaćena	Uskladiti zakonodavstvo s međunarodnim standardima u odnosu na kaznena djela seksualnog nasilja tijekom oružanih sukoba, nastaviti s istragama i osigurati zaštitu svjedoka i žrtava tih zločina (Urugvaj);	1-potpuno provedena preporuka	<p>Izmjenjeno je Kricvično zakonodavstvo</p> <p>Komentar Vlade RS</p> <p>Akcionni plan za sprovođenje strateškog dokumenta Pravci razvoja MUP RS predviđa sprovođenje obuka na teme: poštovanje prava lica lišenih slobode, prevencija torture prilikom postupanja sa licima lišenim slobode i razvijanja demokratskog koncepta rada policije;</p> <p>Pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske učestvuju u realizaciji projekta sa Savjetom evrope, s ciljem promocije izrađenih</p>

					<p>„Smjernica za postupanje sa licima lišenim slobode u zatvorenom okruženju“, te kontinuirano održavaju obuke na temu „Upotrebe sile“;</p> <p>U periodu od 01.01.2014. do 31.12.2018. protiv 27 policijskih službenika izrečena je novčana kazna u slučajevima gdje je prijavljeno zlostavljanje od strane policijskih službenika.</p> <p>u okviru osnovne policijske obuke kadeta na Policijskoj akademiji MUP RS, posebna oblast u okviru Modula Primjena policijskih ovlaštenja i upotreba sile se odnosi na potencijalne oblike zlostavljanja u službi i nužnost sankcionisanja istih od strane relevantnih organa.</p>
99.	106.59.	Djelimično prihvaćena	Uskladiti zakone koji se odnose na procesuiranje ratnih zločina seksualnog nasilja s međunarodnim standardima (Finska);	1-potpuno provedena preporuka	<p>Komentar MPBiH: Izmjenjeno je Krivično zakonodavstvo</p>
100.	106.60.	Djelimično prihvaćena	Ubrzati usvajanje zakona i programa namijenjenih osiguravanju djelotvornog pristupa pravdi za sve žrtve ratnog seksualnog nasilja, uključujući adekvatnu naknadu (Island);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MPBiH: Donose se presude o naknadi ali se ne izvršavaju</p> <p>Komentar Vlade RS</p> <p>Preporuke se realizuju, donesen je Zakon o zaštiti žrtava ratne torture koji je stupio na snagu 05. oktobra 2018. U obrascu zahtjeva za priznavanje statusa i prava po Zakonu o zaštiti žrtava ratne torture, žrtve seksualnog nasilja mogu navesti podatke o učiniocu ako im je poznat. Zakonom su osigurana posebna prava za žrtve ratnog seksualnog nasilja u odnosu na ostale žrtve ratne torture koja doprinose smanjivanju stigmatizacije i isključenosti. Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske je preduzelo mjere iz svoje nadležnosti kroz Zakon o zaštiti</p>

					žrtava ratne torture.(106.60; 106.61 I 106.62)
101.	106.61.	Djelimično prihvaćena	Temeljito istražiti djela seksualnog nasilja počinjenih tijekom sukoba, s ciljem da se počinitelje pozove na odgovornost, osigurati zadovoljštinu i punu reintegraciju u društvo žrtava ratnog silovanja i drugog seksualnog nasilja, te poduzeti mjere kako bi se suprotstavilo njihovom stigmatiziranju i isključenosti (Irska);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MPBiH: Postoji veliki broj predmeta, a već donesene presude o naknadi za žrtve se ne izvršavaju
102.	106.62.	Djelimično prihvaćena	Pravosuđe i ostala mjerodavna tijela trebaju osigurati pravdu, zadovoljštinu i rehabilitaciju žrtvama ratnog silovanja i seksualnog nasilja (Norveška);	2-djelimično provedena preporuka	
103.	106.63.	Djelimično prihvaćena	Izmjeniti i dopuniti Kazneni zakon kako bi se osiguralo da je definicija ratnih zločina seksualnog nasilja u skladu s međunarodnim standardima i implementirati Nacionalnu strategiju za ratne zločine (Litva);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MPBiH: Izmjenjeno je Kricvično zakonodavstvo
104.	106.64.	Djelimično prihvaćena	Osigurati adekvatno osposobljene tužitelje, suce i osoblje u pravosudnom sustavu Federacije i Republike Srpske kako bi se ostvario pravovremeni i učinkoviti napredak u predmetima ratnih zločina, uključujući osjetljivost vođenja onih predmeta koji se tiču seksualnog nasilja (Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverna Irska);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MPBiH: Kontinuirano se provode preporuke
105.	106.96.	Djelimično prihvaćena	Uklonite iz zakona koncept preventivnog pritvora na temelju prijetnje javnoj sigurnosti ili imovini, te osigurati provedbu propisanog	2-djelimično provedena preporuka	Ovo je potpuno provedeno u odnosu na prvi dio preporuke (čl.132. st.1. tač.d. izmijenjen). Što se tiče drugog dijela preporuke, propisani postupak u pritvorima se kontinuirano provodi.

			postupka u svim pritvorima (Meksiko);		Komentar Vlade RS U Republici Srpskoj u Zakonu o policiji i unutrašnjim poslovima ne postoji koncept preventivnog pritvora.
106.	106.97.	Djelimično prihvaćena	Usvojiti zakon o zadovoljštini i naknadi za žrtve mučenja tijekom rata (Francuska);	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MPBiH: Nije donesen Zakon o pravima žrtava torture. Primjenjuju se KZ I ZO
107.	106.98.	Prihvaćena	Nastaviti napore u borbi protiv nekažnjivosti za teška kršenja ljudskih prava počinjenih tijekom oružanog sukoba (Argentina);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MPBiH: Potrebno produžiti važenje Strategije za ratne zločince.
108.	106.99.	Djelimično prihvaćena	Modificirati krivični zakon s ciljem usklađivanja s obvezama iz međunarodnog kaznenog prava i obvezama iz oblasti postupanja protiv počinitelja međunarodnih zločina, a posebno ratnih zločina koji uključuju seksualno nasilje (Švicarska);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MPBiH: Izmjenjen KZ BiH
109.	106.100.	Djelimično prihvaćena	Pored revidiranja presude gdje je to potrebno, uskladiti kazneni zakon koji se primjenjuje u slučajevima ratnih zločina. Osim toga, potrebno je adekvatno procijeniti stanje žrtava rata i osigurati im potrebnu naknadu (Čile);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MPBiH: Postoji veliki broj predmeta, a već donesene presude o naknadi za žrtve se ne izvršavaju

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvaćanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			C.3. EKONOMSKA SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA		
110.	106.20	Prihvaćena	Jačati i dalje vladavinu prava i institucije za provođenje socijalne kohezije, tolerancije i ravnopravnosti, kako bi se sveobuhvatno jamčila	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPiBiH: Nije donesena strategija u oblasti ljudskih prava i strategija socijalnog uključivanja u BiH

			ljudska prava za sve ljude, posebno ranjive grupe		<p>Komentar Vlade RS U ostvarivanju prava iz socijalne zaštite korisnik prava je ravnopravan učesnik u procesu izbora odluka i mjera koje se preduzimaju u njegovo ime, a u njegovom su interesu. U postupku u kome se odlučuje o pravima djeteta u socijalnoj zaštiti nadležni organ je dužan da omogući djetetu da izrazi svoje mišljenje u skladu sa uzrastom i njegovim sposobnostima. Zakonom o socijalnoj zaštiti je uvedena funkcionalna procjena lica sa invaliditetom bazirana na socijalnom modelu. Komisije za razvrstavanje lica sa smetnjama u razvoju konceptualno su se promijenile na osnovu socijalnog modela i sistemski se uvela procjena potreba i usmjeravanje djece i omladine sa smetnjama u razvoju što predstavlja jedan od većih iskoraka u sistemu socijalne zaštite.</p>
111.	106.105.	Prihvaćena	U skladu s obvezama prema međunarodnom zakonu o ljudskim pravima osigurati učinkovitu zaštitu za obitelj kao temeljnu i prirodnu jedinicu društva (Egipat);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPiBiH: Nisu doneseni Strateški dokumenti za zaštitu porodice te nije donesena strategija u oblasti ljudskih prava i strategija socijalnog uključivanja, postoje sektore strategije koje nisu međusobno povezane</p> <p>Komentar Vlade RS Pored Ustava Republike Srpske kojim se, između ostalog, članom 36. garantuje da porodica, majka i dijete imaju posebnu zaštitu, usvojeni su i posebni zakoni kao i strateški dokumenti kojima je planiran čitav niz mjera i aktivnosti koji se odnose na zaštitu porodice: Strategija za suzbijanje nasilja u porodici Republike Srpske 2014–2019., Politika unapređenja ranog rasta i razvoja djece u Republici Srpskoj za period od 2016–2020. Strategija unapređenja socijalne</p>
112.	106.136.	Prihvaćena	Jačati programe za promicanje rada, prehrane i socijalne pomoći za nacionalne manjine i ostale ranjive skupine stanovništva, u borbi protiv siromaštva i socijalne nejednakosti (Bolivarijanska Republika Venezuela);		
113.	106.137.	Prihvaćena	Načiniti daljne korake u borbi protiv siromaštva osiguravanjem odgovarajućih sredstava za sustav socijalne zaštite i za nacionalnu strategiju zapošljavanja kako bi se smanjila nezaposlenost (Malezija);		
114	106.138.	Prihvaćena	Osigurati resurse potrebne za rješavanje pitanja		

			siromaštva i marginalizacije s kojima se suočavaju Romi (Poljska);		<p>zaštite djece bez roditeljskog staranja, Strategija unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom, i druge.</p> <p>U toku izrada Strategije za unapređenje položaja starijih lica u Republici Srpskoj za period od 2019. do 2028. izvršena je analiza položaja starijih lica u Republici Srpskoj. Kao opšti cilj Strategije je definisano unapređenje kvalitete života starijih lica, a prvi strateški cilj je smanjenje siromaštva kod starijih lica. Za svaki od strateških ciljeva Strategije definisane su i mjere koje treba da se sprovedu da bi se ostvario strateški cilj, zatim aktivnosti, nosioci odgovornosti, partneri, indikatori, sredstva i period realizacije aktivnosti. Preporuke se realizuju jer se u Republici Srpskoj u skladu sa Strategijom zapošljavanja Republike Srpske za period 2016-2020, godišnjim Akcionim planovima realizuju značajna sredstva za zapošljavanje u cilju smanjenja nezaposlenosti i siromaštva kod ciljnih kategorija među kojima su i Romi. Ove godine za zapošljavanje je obezbjeđeno 16.126.710.00 KM. (106.136; 106.137)</p> <p>Prilog Vlade BD BiH Brčko distrikt BiH, posredstvom zakonodavnih aktivnosti socijalno političkih mjera jača programe organizovane prehrane, socijalne pomoći za nacionalne manjine i ostale ranjive skupine stanovništva, pod jednakim uslovima kao i svom građanstvu Brčko distrikta BiH (136)</p> <p>Brčko distrikt BiH, posredstvom zakonodavnih aktivnosti socijalno političkih mjera se bori protiv siromaštva osiguravanjem odgovarajućih sredstava za sistem socijalne, porodične i dječije zaštite; (137.)</p> <p>Brčko distrikt BiH, posredstvom zakonodavnih aktivnosti socijalno političkih mjera rješava siromaštvo i marginalizaciju s kojim se suočavaju Romi pod jednakim uslovima kao i svom građanstvu Brčko distrikta BiH; (138)</p>
115.	106.139	Prihvaćena	Sve razine vlasti u Bosni i Hercegovini trebaju uzeti u obzir pružanje jednakog pristupa obrazovanju i	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MCPBIH: Postoje ciljane obuke i ciljane aktivnosti ministarstava zdravlja</p>

			uslugama seksualnog i reproduktivnog zdravlja, uključujući i pristup povoljnim modernim metodama kontracepcije (Slovenija);		<p>Komentar Vlade RS Politikom za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja Republike Srpske predstavljena je odlučnost Vlade Republike Srpske da se dodatno posveti unapređenju seksualnog i reproduktivnog zdravlja, zdravstvenih usluga i prava na seksualno i reproduktivno zdravlje stanovništva Republike Srpske. Politikom se obezbjeđuje sveobuhvatno unapređenje stanja u oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja, a u skladu sa ciljevima definisanim u dokumentu Program zdravstvene politike i strategije za zdravlje u Republici Srpskoj do 2010.. Na osnovu gore navedene Politike, izrađena je Strategija za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja u Republici Srpskoj (2019-2019) sa jasno definisanim ciljevima i mjerama koje je potrebno preduzeti kako bi se unaprijedilo seksualno i reproduktivno zdravlje stanovništva, sa prepoznatim partnerima i određenim vremenskim periodom koji je potreban da se zadate aktivnosti sprovedu. Strategijom za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja u Republici Srpskoj su obuhvaćeni svi aspekti važni za zaštitu seksualnog i reproduktivnog zdravlja u tri opšta cilja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Planiranje porodice je dostupno svima i sve žene reproduktivne dobi koje žele potomstvo imaju zdravu trudnoću, normalan porođaj i očuvano zdravlje nakon porođaja 2. Smanjeno opterećenje bolestima reproduktivnih organa: maligne bolesti, polno prenosive bolesti, razvojne anomalije reproduktivnih organa 3. Ravnopravnost i informisanost građana u vezi sa seksualnim i reproduktivnim zdravljem i pravima i zaštita u svim okolnostima. <p>Komentar Vlade BD BiH Kroz Npp-ove učenici dobijaju neophodne informacije o seksualnom i reproduktivnom zdravlju.(139.)</p>
--	--	--	---	--	--

			OBRAZOVANJE		Komentar Ministarstvo civilnih poslova BiH
--	--	--	--------------------	--	---

116	106.141.	Prihvaćena	Vlada Bosne i Hercegovine i županije trebaju uvesti uistinu inkluzivni multietnički obrazovni sustav i pokrenuti učinkoviti koordinacijski mehanizam u obrazovanju (Češka);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Konferencija ministara obrazovanja u BiH, Koordinacija ministara obrazovanja i nauke u FBiH; Rektorska konferencija BiH, Asocijacija rektora privatnih sveučilišta/univerziteta, i u osnovi njihovog djelovanja je razvoj tolerantnog i multietničkog okruženja. Uspostavljena savjetodavna tijela za oblast obrazovanja predstavljaju koordinacijski mehanizam.(141)</p> <p>U periodu od 2015. do danas postignut je značajan napredak u razvoju i primjeni zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa u školama u BiH, zasnovanim na ishodima učenja.</p> <p>Stalnim poboljšanjem nastavnih planova i programa, te njihovom provedbom nastoji se zaustaviti svaki vid diskriminacije i segregacije u školama dok se istovremeno značajno poboljšava kvalitet obrazovanja.</p> <p>Uspostavljena savjetodavna tijela za oblast obrazovanja predstavljaju koordinacijski mehanizam.</p> <p>U toku je implementacija projekata s ciljem jačanja kapaciteta obrazovnih vlasti i institucija za kvalitetniju implementaciju inkluzivnog obrazovanja u BiH u skladu sa međunarodnim konvencijama i preporukama, odnosno unapređenja kvalitete obrazovanja sprječavanjem etničke segregacije u formalnom obrazovanju putem primjene antidiskriminatorskih pristupa baziranih na standardima i praksama Vijeća Evrope</p> <p>Komentar Vlade BD BiH Školska segregacija na osnovu etničke pripdnosti ne postoji.(140.)</p> <p>Prilog Federalnog ministarstva obrazovanja: Ne postoje bilo kakvi oblici diskriminacijet(142.)</p> <p>Svi zakoni u oblasti obrazovanja u BiH svakom djetetu garantuju jednako pravo pristupa, jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem odgoju i obrazovanju i uživanje istovjetnog tretmana, bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi i nijedan</p>
117	106.142.	Prihvaćena	Poduzeti mjere kako bi školstvo bilo više inkluzivno, bez bilo kojeg oblika diskriminacije (Italija);		
118.	106.143.	Prihvaćena	Osigurati pristup zajedničkom i inkluzivnom kvalitetnom obrazovanju, s posebnom pozornošću prema romskoj manjini, osobama s invaliditetom i LGBT zajednici (Norveška);		
119.	106.144.	Prihvaćena	Poduzeti sve potrebne mjere kako bi se stalo na kraj sustavu poznatom kao „dvije škole pod istim krovom“ i otklonila etnička segregacija u školskom sustavu (Urugvaj);		
120	106.145.	Prihvaćena	Vlade i lokalni entiteti moraju ekspeditivno ukloniti segregaciju i etničke podjele u školama i promicati multietničko okruženje koje će omogućiti studentima da nauče svoje jezike, kulture, povijesti i religije (Tajland);		
121	106.140.	Prihvaćena	Okončati školsku segregaciju na temelju etničke pripadnosti, te revidirati zajednički nastavni plan i program i udžbenike s ciljem promicanja interkulturalnog razumijevanja i zahvalnosti za povijest i religije svih etničkih skupina i nacionalnih manjina (Kanada);		
122	106.167.	Nije prihvaćeno	Podijeliti iskustvo Bosne i Hercegovine u oblasti multietničke nastave o toleranciji u školama (Maroko).		
123	106.135.	Nije prihvaćena	Razvijati kao pitanje prioriteta multietnički, inkluzivni i nediskriminirajući zajednički nastavni plan i program (NPP) i osigurati na svim razinama vlasti da sadržaj školskih udžbenika promiče i potiče toleranciju među etničkim manjinskim skupinama (Slovenija);		

				<p>zakon ne sadrži diskriminirajuće odredbe. Važno je napomenuti da od 2002. do danas nije bilo novih slučajeva "dvije škole pod jednim krovom", te da se posljednjih godina nastoje pronaći rješenja za prevazilaženje ovog problema.(144.) U Brčko distriktu BiH ne postoje „dvije škole pod jednim krovom“.(144.)</p> <p>Usvojeni Okvirni zakoni o obrazovanju i skoro u cjelosti usvojeni usklađeni kantonalni zakoni(145.) Zakon o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Brčko distriktu BiH Osnovno i srednje obrazovanje je djelatnost od posebnog društvenog interesa za Distrikt i jedinstveno je za ustanove koje je osnovao Distrikt, koje obezbjeđuju takvo obrazovanje, a odražavaju multietnički sastav Distrikta i njeguju multietničnost u programu i sadržaju svoga rada. Član 3. stav 2. Sticanjem osnovnog i srednjeg obrazovanja, zasnovanog na vrijednostima i principima savremene nauke, tehnologije, umjetnosti i kulture, učenici: a) stiču odgovarajući odgoj i obrazovanje; b) spoznaju moralne i estetske vrijednosti; c) razvijaju svijest o zdravlju i zaštiti životne okoline; d) se osposobljavaju da promovišu poštivanje ljudskih prava i sloboda i pripremaju se za život u društvu koje uvažava demokratske principe i vladavinu zakona; e) razvijaju svijest o pripadnosti državi Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: BiH), vlastitom nacionalnom i kulturnom identitetu, jeziku i tradiciji, istovremeno upoznavajući vrijednosti drugih, poštujući različitosti i njegujući međusobno razumijevanje, toleranciju i solidarnost među svim ljudima, narodima i zajednicama u BiH.(145.)</p> <p>Usvojeno i objavljeno 13 dokumenata u vezi sa razvojem Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa(147.) Nastavni plan i program Brčko distrikta BiH se sastoji od zajedničkog jezgra, u skladu sa okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju i dijela koji se kreira u školama (147.)Tolerancija i solidarnost svih ljudi naroda i</p>
--	--	--	--	--

					zajednice je jedan od ciljeva vaspitno obrazovnog sistema u BiH.(167.)
124	106.147.	Djelimično se prihvata	Implementirati jedan usklađeni nacionalni nastavni plan i program, dogovoren od strane predstavnika etničkih skupina u državi i nacionalnih manjina (Kanada)	3-preporuka čija je provedba na čekanju	Komentar MCPBIH: Obzirom na trenutno uređenje obrazovnog sektora u BiH, nadležne obrazovne vlasti entiteta RS, kantona u FBiH i BD BiH imaju isključivu nadležnost u donošenju NPP-a.
Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			C. 4. PRAVA RANJIVIH GRUPA		
			C.4.1. Prava djeteta		
125	106.1.	Prihvaćena	Ratificirati Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta u komunikacijskoj proceduri (Portugal);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MLJPiBiH: Ratifikovan Fakultativni protokl
126	106.2.	Prihvaćena	Potpisati i ratificirati Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta u komunikacijskoj proceduri (Slovačka);		Komentar Vlade RS Ministarstvo porodice, omladine i sporta je aktom broj:20.05/660-531-2/14 od 11.03.2014. dalo pozitivno mišljenje u pogledu opravdanosti inicijative za pokretanje postupka zaključivanja Fakultativnog protokola uz Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima djeteta koji se odnosi na postupak po predstavkama, nakon prethodno pribavljenog mišljenja Savjeta za djecu Republike Srpske koje je, kao stručno i savjetodavno tijelo Vlade Republike Srpske, a potom je aktom broj: 20.01/011-514/17 od 16. novembra 2017. dalo pozitivno mišljenje na Fakultativni protokol uz Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima djeteta koji se odnosi na postupak po predstavkama. Pozitivnim mišljenjem se posebno referisalo na Zaključak Vlade Republike Srpske broj: 04/1-012-2-784/15 od 23.04.2015. kojim je izraženo

					opredjeljenje Republike Srpske za zaštitu i utvrđivanje najviših međunarodnih standarda u oblasti prava djeteta (106.1; 106.2)
127	106.18.	Prihvaćena	Nastaviti s daljnjim naporima kako bi se zajamčila prava djece, osobito u području socijalne zaštite i obrazovanja (Vijetnam);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPIBiH: Donesen Akcioni plan za djecu.</p> <p>Komentar Vlade RS Prava iz socijalne zaštite pripadaju licima koja ispunjavaju propisane uslove bez obzira na razlike u rasi, boji kože, polu, jeziku, političkom, nacionalnom i vjerskom opredjeljenju, socijalnom i ekonomskom porijeklu, mjestu rođenja, invalidnosti i bilo kojem drugom statusu. Ustanove socijalne zaštite obezbjeđuju ravnopravnost u pristupu i korištenju prava iz socijalne zaštite i u svom djelovanju sprečavaju svaki vid diskriminacije, direktne ili indirektno, po bilo kom osnovu. Korisnik socijalne zaštite je lice koje se nalazi u stanju socijalne potrebe, i to dijete: bez roditeljskog staranja, sa smetnjama u razvoju, čiji je razvoj ometen porodičnimprilikama, žrtva nasilja, žrtva trgovine djecom, sa društveno neprihvatljivim ponašanjem, izloženo socijalno rizičnim ponašanjima i kome je zbog posebnihokolnosti potrebna socijalna zaštita.</p> <p>Komentar Ministarstva prosvjete i kulture: Poštivanje prava djece u obrazovanju je istaknut i u Strategiji razvoja obrazovanja Republike Srpske 2016-2021 i svim zakonima Republike Srpske u ovoj oblasti.</p> <p>Komentar Vlade BD BiH Brčko distrikt BiH osigurava zajamčena prava djece, kroz zakonodavne aktivnosti socijalno</p>

					političkih mjera; Kontinuirana je primjena zakona i zaštita prava djece u obrazovanju. (18.)
128	106.19.	Djelimično se prihvata	Nakon provedbe Akcijskog plana za djecu u Bosni i Hercegovini za razdoblje od 2002-2010, i dalje razvijati programe za zaštitu djece, osobito u borbi protiv iskorištavanja djece za prosjačenje i mogućeg angažiranja djece i korištenja u oružanim sukobima, te razvijati zaštitu u sudskim procesima i utjecati na njihovo odvajanje od odraslih u mjestima pritvora (Čile);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPiBiH: Donsen Akcioni plan za djecu 2015- 2019
129	106.25.	Prihvaćena	Poduzeti sve potrebne mjere kako bi se osigurala primjena svih zakona i izobrazba dužnosnika u području dječjih prava (Libija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MPBiH: CEST –ovi oba entiteta kontinuirano provode obuke za najbolji interes djeteta Komentar Vlade RS U saradnji sa UNICEF-om Bosne i Hercegovine je realizovalo projekat „Razvoj hraniteljstva u Republici Srpskoj“ i „Transformacija institucija i prevencija razdvajanja djece od porodica“, sa fokusom na razvoju kapaciteta stručnjaka koji se bave ovom oblašću, unapređenju kompetencija i osposobljavanju za procjenu opšte podobnosti hraniteljskih porodica. Stručni radnici su prošli sertifikovane edukacije, izvršena je edukacija za direktore centara za socijalni rad, održavani su supervizijski susreti, kao i izrađena dva priručnika iz oblasti hraniteljstva i za vođenje slučaja. Urađene su značajne promjenekroz izmjene Pravilnika o procjeni potreba i usmjeravanju djece i omladine sa smetnjama u razvoju, a to su:

					precizno definisanje djece i omladine sa smetnjama u razvoju, preciznije formulisanje načina određivanja vrste oštećenja i višestrukih oštećenja, promjene u sastavu stručnih komisija i td. Značajan je i moderniji pristupi u rješavanju problema maloljetničke delinkvencije urađen program i edukovani stručni radnici za primjenu alternativnih mjera pri postupanju sa djecom u kontaktu sa zakonom. Izrađene su Smjernice za izradu socijalnih anamneza.
130	106.70	Prihvaćena	Provesti mjere za smanjenje i otklanjanje neželjenih trudnoća, ranog i prisilnog stupanja u brak, uključujući i otklanjanje onih čimbenika koji dovode visoke stope napuštanja i odustajanja od srednjoškolskog obrazovanja romske djece (Kanada);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar Vlade RS Zakonom o uslovima i postupku za prekid trudnoće regulisana su prava na slobodno odlučivanje o rađanju, odnosno radi zaštite zdravlja, ženi i muškarcu moraju se obezbijediti svi vidovi stručnih savjeta i pouka koji mogu doprinijeti da to pravo koriste bez štetnih posljedica po zdravlje i reproduktivnu sposobnost.</p> <p>Komentar Vlade BD BiH Od zapošljavanja referenta za romska pitanja nije zabilježen ni jedan slučaj napuštanja nastave zbog ranog sklapanja braka ili trudnoće. Referent za romska pitanja sprovodi potrebne mjere kroz dijalog i saradnju te pripremu romske djece za upis u srednje obrazovanje.(70.)</p>
131.	106.74.	Djelimično se prihvata	Osigurati eksplicitnu zakonsku zabranu tjelesnog kažnjavanja djece u svim postavkama (Hrvatska);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MPBiH: Zabrana eksplicitnog kažnjavanj djece uvedena u porodični zakon RS-a. u Na nivou BiH, FBiH i BD , Krivični zakon sadrži odredbe po kojima se zapuštranje ili zlostavljanje djeteta tretira kao krivično djelo</p>
132	106.75	Prihvaćena	Donijeti zakon koji izričito zabranjuje svako tjelesno kažnjavanje u svim postavkama, uključujući kažnjavanje kod kuće, u distriktu Brčko i u Federaciji	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar Vlade RS</p>

			Bosne i Hercegovine (Švedska);		<p>Pored Krivičnog zakonika Republike Srpske koji zabranjuje nasilje u porodici i, kao kvalifikovani oblik ovog krivičnog djela određuje ona djela koja su učinjena prema djetetu ili u prisustvu djeteta, i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, između ostalog, propisuje da posebnu pomoć i zaštitu u skladu sa ovim zakonom uživa žrtva koja je: a) dijete, b) starije lice, v) lice sa invaliditetom i g) lice pod starateljstvom, kao i da je dijete žrtva i ukoliko je bilo prisutno prilikom vršenja nasilja prema drugom članu porodice, iako radnje nasilja nisu preduzete prema njemu. Ovim zakonom se i prijetnja nanošenjem tjelesne povrede članu porodice ili njemu bliskom licu određuje kao radnja nasilja u porodici, kao i vaspitanje djece na način ponižavajućeg postupanja. U Republici Srpskoj je u toku usvajanje izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od nasilja u porodici koji je usklađivan sa relevantnim međunarodnim standardima. Državni službenici su učestvovali u realizaciji projekata „Pravda za svako dijete“ i „Zaštita djece u krivičnom postupku“. Zaštita djeteta od svih oblika nasilja, zaustavljanje nasilja i sprečavanje ponavljanja nasilja osnovni je cilj Protokola o postupanju u slučaju nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja djece, čiji su potpisnici nadležna ministarstva u Vladi Republike Srpske. Protokol između ostalog utvrđuje obaveze nadležnih institucija i službi na postupanje u svim slučajevima nasilja nad djecom, na način da se po prijavi ili saznanju da je dijete žrtva nekog od oblika nasilja pokrene brz i koordinisan postupak koji prekida nasilje, štiti dijete od daljeg nasilja i obezbjeđuje odgovarajuću intervenciju za</p>
--	--	--	--------------------------------	--	--

					<p>oporavak i dalji bezbjedan psiho-fizički razvoj djeteta. (106.74 I 106.78)</p> <p>Komentar Vlade BD BiH U Brčko distriktu BiH ne postoji eksplicitna zakonska odredba o zabrani tjelesnog kažnjavanja djece. Krivičnim zakonom Distrikta propisana su krivična djela: „Nasilje u porodici“ (član 218), „Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika“ (član 216). Takođe, u Distriktu je u primjeni i Zakon o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u Brčko distriktu BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 44/11), kao i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, broj: 7/18). U vezi primjene Konvencije Ujedinjenih nacija protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka, tokom 2018. godine usvojene su izmjene i dopune Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH. Usklađivanje je izvršeno utvrđivanjem novih krivičnih djela: a) Mučenje i drugi oblici surovog i nečovječnog postupanja (član 179 a) i b) Prisilni nestanak (član 179 b). Obilježja ovih krivičnih djela utvrđena su po uzoru na Krivični zakon Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH, broj: 40/15). (74; 75)</p>
133	106.77	Prihvaćena	Rješavati ozbiljne probleme povezane s počiniteljima djela dječje pornografije i drugih oblika seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece, te pružati pomoć i zaštitu žrtava i svjedoka ovih djela (Islamska Republika Iran);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPI BiH Ratifikovan je Protokol uz CRC koji se odnosi na zabranu seksualnog iskorištavanja djece i Ratifikovane su Lanzarot konvencije. Trgovina ljudima je propisana kao krivično djelo kroz krivično zakonodavstvo BiH.</p>

134	106.78	Djelimično se prihvata	Napraviti potrebne izmjene i dopune nacionalnog zakonodavstva kako bi se isto uskladilo s međunarodnim obvezama i obvezama za zaštitu djece, a posebice za zaštitu djece od seksualnog zlostavljanja, kao i trgovine ljudima (Švicarska);		Komentar Vlade RS Ministartvo unutrašnjih poslova je uputilo u proceduru usvajanja Strategiju za borbu protiv sajber kriminaliteta u Republici Srpskoj 2019-2023. godina, koja propisuje obavezu donošenja između ostalih i Akcionog plana Vlade RS iz oblasti dječije pornografije. Akcioni plan će u skladu sa strateškim ciljevima definisati aktivnosti, zadatke, nosioce aktivnosti, rokove za njihovu realizaciju i indikatore uspješnosti u realizaciji.
135.	106.79.	Prihvaćena	Podizati svijest javnosti o značaju Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Litva);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MPBiH: CEST –ovi oba entiteta kontinuirano provode obuke za najbolji interes djeteta Komentar Vlade RS Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, putem svoje nadležne organizacione jedinice Uprave za policijsku obuku kontinuirano realizuje preventivno-edukativne aktivnosti u cilju sprečavanja maloljetničke delinkvencije. Sadržaj aktivnosti se odnosi i na podizanje svijesti djece o bezbjednosnim incidentima na društvenim mrežama koji predstavljaju i oblike ispoljavanja seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece.
136.	106.88.	Djelimično se prihvata	Provesti Akcijski plan 2011-2014 za djecu i Strategiju za borbu protiv nasilja nad djecom 2012-2015, osigurati dovoljno sredstava za strategiju, donijeti cjelovit nacionalni zakon o pravima djeteta, osigurati učinkovit način prijave nasilja nad djecom te pružiti materijalnu i psihološku pomoć žrtvama takvog nasilja (Saudijska Arabija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI BiH Kroz implementiranje Zakon od zaštite nasilja u porodici, Strategiju za borbu protiv nasilja nad djecom AP za djecu.
137.	106.101.	Prihvaćena	Nastaviti usklađivanje maloljetničkog pravosuđa sa	2-djelimično	Komentar MPBiH:

			međunarodnim standardima(Latvija)	provedena preporuka	Provodi se usklađivanje krivičnog zakonodavstva uspostavom posebnih odjeljenja za maloljertnike u tužilaštvima i edukacijom sudija i tužitelja o specijalnim znanjima iz oblasti prava djeteta i prestupništva mladih.
138	106.106	Prihvaćena	Omogućiti da sva djeca rođena u državi, koja nisu registrirana, dobiju svoj matični list i osobne dokumente (Češka);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MCPBiH: Implementira se Zakon o državljanstvu, doneseni su entitetski Zakoni o upisu u matične knjige
139.	106.107.	Prihvaćena	Omogućiti registriranje djece po rođenju i stjecanje osobnih dokumenata za neregistriranu djecu (Estonija);		Komentar Vlade RS Prema Zakonu o matičnim knjigama sva lica bez obzira da li pripadaju konstitutivnim narodima ili manjinskim grupama, pod istim uslovima, mogu se upisati u matične knjige rođenih u Republici Srpskoj, što podrazumijeva da djeca Roma ili migranata, kao i svi ostali građani uživaju ista prava po pitanju upisa u matične knjige i izdavanja uvjerenja iz matičnih knjiga.Kao značajan iskorak za upis djece u matične knjige potrebno je navesti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku kojim je omogućeno, u sudskom postupku, utvrđivanje vremena i mjesta činjenice rođenja. Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite aktom broj 11/05-533-57/14 od 27.03.2014. godine je dalo pozitivno mišljenje o inicijativi za pokretanje postupka zaključivanja Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta za obezbjeđivanje procedure obraćanja. Protokol priznaje pravo djeci, žrtvama povrede prava priznatih Konvencijom o pravima djeteta (i pripadajućih protokola) od strane države potpisnice, da podnesu predstavku međunarodnom tijelu - Komitetu za prava djeteta. Ovim se nesumnjivo još jednom priznaje da su prava djece u ravni sa svim drugim ljudskim
140.	106.108.	Prihvaćena	Poduzeti daljnje korake kako bi se osigurala registracija svih rođenih i izdavanje osobnih dokumenata za sve osobe čije rođenje nije registrirano (Rumunjska);		

				<p>pravima. Država potpisnica je dužna preduzeti sve korake kako bi osigurala da pojedinci pod njenom nadležnošću ne podliježu kršenju bilo kojih ljudskih prava, maltretiranja ili zastrašivanja, koje je posljedica obraćanja ili saradnje sa Komitetom za prava djeteta. Prema Protokolu, djeca su u mogućnosti da podnesu predstavku Komitetu za prava djeteta ukoliko su iscrpljena sva raspoloživa domaća pravna sredstva, te i ako nisu, imaće tu mogućnost u situacijama kada je primjena pravnih lijekova u državi potpisnici neopravdano produžena ili je malo vjerovatno da će donijeti efikasno olakšanje. Protokol takođe podrazumijeva da će svi postupci, vođeni pred Komitetom za prava djeteta, uvažavati najbolji interes djeteta, uz obavezu razmatranja prava i stavova djece, kojim se mora dati dužna pažnja u skladu sa godinama i zrelošću djeteta. Nakon razmatranja obraćanja, Komitet za prava djeteta dostavlja svoje stavove o obraćanju sa preporukama dotičnim stranama. Država potpisnica uzima u obzir stavove Komiteta, zajedno sa preporukama i dostavlja odgovor Komitetu, uključujući sve informacije o preduzetim i predviđenim aktivnostima. Komitet stavlja na raspolaganje svoje usluge dotičnim stranama u cilju postizanja poravnanja o pitanjima obaveza utvrđenih u Konvenciji i/ili protokolima. Takođe, ukoliko Komitet dobije predstavke o teškim i sistematskim kršenjima prava djeteta, ima mogućnost da vodi istražni postupak koji može uključiti posjetu teritoriji države potpisnice.</p> <p>Kao značajan iskorak za upis djece u matične knjige potrebno je navesti Zakon o izmjenama i</p>
--	--	--	--	--

					<p>dopunama Zakona o vanparničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 91/16), kojim je omogućeno, u sudskom postupku, utvrđivanje vremena i mjesta činjenice rođenja. (106: 106; 107; 108; 109)</p> <p>Odgovor Vlade BD BiH Zakonom o matičnim knjigama Brčko distrikta BiH, Zakonom o državljanstvu R BiH i Zakonom o državljanstvu BiH propisan je postupak i uslovi upisa djece u matičnu knjigu rođenih koja su rođena na teritoriji Brčko distrikta BiH kao i u inostranstvu. Navedenim zakonima je omogućeno roditeljima koji su državljani Bosne i Hercegovine i jednog od entiteta da svoju djecu upišu u matične knjige rođenih te da ostvare pravo na dobijanje izvoda iz matične knjige rođenih i uvjerenja o državljanstvu. Nakon izvršenog upisa u matične knjige ostvaruju pravo na prijavu prebivališta i dobijanje ličnih dokumenata koje procedure su propisane Zakonom o prebivalištu i boravištu državljana BiH, Zakonom o ličnoj karti državljana BiH i Zakonom o putnim ispravama Bosne i Hercegovine.(106.)</p>
--	--	--	--	--	---

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			C. 4. PRAVA RANJIVIH GRUPA		
			C.4.1. LGBTQI		
141.	106.37.	Prihvaćena	Provesti mjere koje osiguravaju jednakost prava i nediskriminaciju, osobito na temelju spolne, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta (Urugvaj);	1-potpuno provedena	Komentar MLJPIBiH: implementira se kroz Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije

142.	106.51.	Prihvaćena	Raditi na razvoju policije Kantona Sarajevo kroz treninge, koordinaciju i podizanje svijesti za borbi protiv diskriminacije LGBT osoba i provoditi takve prakse u pravosuđu i policiji (Norveška);	preporuka 2-djelimično provedena preporuka	Prilog Vlade BD BiH Brčko distrikt BiH je u protekloj 2018.godinu, donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta BiH (Sl.glasnik BD BiH broj 21/18), je zakonskim propisom osigurao postupanje prema osobama sa manjom i većom onesposobljenošću;(51.)
143.	106.52.	Prihvaćena	Razviti komunikacijske strategije za podizanje svijesti društva o poteškoćama s kojima se suočavaju skupine LGBT osoba i poticati tolerantno okruženje (Španjolska);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar Vlade RS GC RS je u saradnji sa „Sarajevskim otvorenim centrom“ održao veliki broj aktivnosti edukativnog i promotivnog karaktera na podizanju svijesti društva o poteškoćama sa kojima se suočavaju LGBTIosobe. Organizovani su zajednički seminari za državne službenike i zaposlene u GC RS, obilježeni međunarodni dani borbe protiv homofobije i transfobije, te organizovana prva regionalna konferencija pod nazivom „Javne politike za ravnopravnost LGBTIosoba u BiH“.GC RS nije imao prijavljenih slučajeva napada na LGBTI grupu, niti saznanja o istim.(106.52 i 106.53)
144	106.53.	Prihvaćena	Javno i nedvosmisleno osuditi svaki napad, verbalni ili fizički, na LGBT skupine i dovesti one koji su odgovorni pred lice pravde (Švedska);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MP BiH Implementacija Zakona o Zabrani diskriminacije i Krivičnog zakona u BiH

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			C. 4. PRAVA RANJIVIH GRUPA		
			C.4.3. Osobe sa invaliditetom		
145.	106.148.	Prihvaćena	Uskladiti državne zakone s CRPD-om (Angola);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI BiH Donese su entitetske strategije, koje predviđaju analizu i harmonizaciju domaćeg zakonodavstva

146.	106.149.	Prihvaćena	Poboljšati socijalni status osoba s invaliditetom (Afganistan);	2-djelimično provedena preporuka	<p>U RS –u su uvedene civilne invalidnine</p> <p>Komentar Vlade RS Prava u skladu sa ovim zakonom realizuju se novčanim davanjima, socijalnim uslugama i drugim mjerama koje se pružaju pojedincu, članovima porodice ili porodici u cjelini i koje imaju za cilj zadovoljavanje socijalnih potreba, te sprečavanje nastanka socijalnih problema. Usluge socijalne zaštite su u Zakonu definisane kroz devet prava. Prava prema Zakonu o socijalnoj zaštiti koje korisnik sistema može ostvariti su: novčana pomoć, dodatak za pomoć i njegu drugog lica, podrška u izjednačavanju mogućnosti djece i omladine sa smetnjama u razvoju, smještaj u ustanovu, zbrinjavanje u hraniteljsku porodicu, pomoć i njega u kući, dnevno zbrinjavanje, jednokratna novčana pomoć i savjetovanje. Pored ovih, Zakon omogućava svakoj jedinici lokalne samouprave da svojom odlukom definiše dodatna, proširena prava koja odgovaraju specifičnim potrebama korisnika koji žive na teritoriji te lokalne zajednice, a u skladu je sa finansijskim mogućnostima lokalnih budžeta.</p>
147	106.150.	Djelimično se prihvata	Uskladiti sve zakone i propise kako bi se osiguralo jednako postupanje prema osobama s invaliditetom u cijeloj zemlji te uklonilo različito postupanje na temelju uzroka invaliditeta (Finska);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar Vlade FBiH Izrađeni su jedinstvene liste kategorizacije invalidnosti</p> <p>Komentar Vlade RS Strategijom unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u Republici Srpskoj 2017-2026 u oblasti zakonodavstva, javnog i političkog života propisan je cilj- osigurati donošenje zakonskih i</p>

					podzakonskih akata sa ciljem unapređenje društvenog položaja lica sa invaliditetom i aktivnost- ujednačavanje zakonskih rješenja ocjene invalidnosti u različitim sistemima u periodu 2020-2026. U oblasti socijalne zaštite, sigurnosti i podrške propisan je cilj-obezbijediti minimalnu socijalnu sigurnost lica sa invaliditetom po jednakim kriterijumima bez obzira na uzroke nastanka invalidnosti i aktivnost- ujednačavanje prava lica sa invaliditetom bez obzira na uzroke nastanka invalidnosti u periodu 2017-2026 i navedena aktivnost je u toku.
148.	106.151	Ne prihvata se	Načiniti nacrt jedinstvenog nacionalnog Akcionog plana o pravima osoba s invaliditetom uz proračun i jasan vremenski okvir za njegovu provedbu (Austrija)	2-djelimično provedena preporuka	U BiH donesena je Okvirna politika u oblasti invalidnosti u BiH koja predstavlja osnovni platformski dokument za ovu oblast
149.	106.152.	Djelimično se prihvata	Dalje ulagati napore u promicanju prava osoba s invaliditetom, s obzirom na konsolidirani nacionalni akcijski plan, i odrediti nacionalne focal pointe za njegovu provedbu te pružiti potrebne resurse kako bi se dodatno osiguralo inkluzivno obrazovanje i pristup za osobama s invaliditetom (Egipat);	2-djelimično provedena preporuka	Donese su entitetske strategije koje sadrže AP i mjere za provođenje istih. Uspostavljena su koordinaciona tijela Komentar Vlade RS Komentar Ministarstva prosvjete i kulture: I obrazovanje osoba sa invaliditetom je u isključivoj nadležnosti Republike Srpske i poboljšanje obrazovanja ove grupacije je istaknuto u Strategiji razvoja obrazovanja 2016-2021 Komentar Vlade BD BiH Brčko distrikt BiH je u protekloj 2018.godinu, donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta BiH (Sl.glasnik BD BiH”broj 21/18) i Vladinom Odlukom o proširenom pravu u socijalnoj zaštiti: Pomoć za uslugu personalne asistencije, broj:34-

					000466/17, broj akta:01.11-1161DS-017/18 od 30.7.2018.godine, učinilo promicanje prava osoba sa onesposobljenošću (invaliditetom);(152.)
150.	106.153.	Prihvaćena	Uspostaviti proces izrade Akcijskog plana o provedbi Konvencije o pravima osoba s invaliditetom s jasno definiranim vremenskim okvirom (Slovačka);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MCPBIH i MLJPI BiH: U BiH donesena je Okvirna politika u oblasti invalidnosti u BiH koja predstavlja osnovni platformski dokument za ovu oblast
151	106.154.	Prihvaćena	Nastaviti konsolidaciju programa socijalne zaštite za primjenu Konvencije o pravima osoba s invaliditetom (Bolivarijanska Republika Venezuela);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MCPBIH i MLJPI BiH: donesu su entitetske strategije koje sadrže AP i mjere za provođenje istih. Uspostavljena su koordinaciona tijela Komentar Vlade RS U toku je izrada programa pripreme drugog izvještaja o provođenju Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom koji se priprema u Vijeću za lica sa invaliditetom Bosne i Hercegovine u čijem radu učestvuju i predstavnici Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite.
152.	106.155.	Djelimično se prihvata	Donijeti nacionalni akcijski plan za promicanje prava osoba s invaliditetom, u skladu s CRPD-om, s posebnim naglaskom na provedbu inkluzivnog obrazovanja i promicanja inkluzije na tržištu rada (Brazil);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MCPBIH i MLJPI BiH: U BiH donesena je Okvirna politika u oblasti invalidnosti u BiH koja predstavlja osnovni platformski dokument za ovu oblast Komentar Vlade RS Komentar Ministarstva prosvjete i kulture: S obzirom na ustavnu nadležnost u ovoj oblasti, Republika Stpska je donijela svoju Strategiju i prateći AP
153	106.156.	Djelimično se prihvata	Potpuno provesti UN-ovu Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom te u tom smislu odrediti focal point kao koordinacijski mehanizam na temelju odgovarajućih konzultacija s DPO (Njemačka);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MCPBIH i MLJPI BiH: U BiH donesena je Okvirna politika u oblasti invalidnosti u BiH koja predstavlja osnovni platformski dokument za ovu oblast Komentar Vlade RS Na nivou BiH navedene aktivnosti se provode kroz

				<p>Vijeće za lica sa invaliditetom BiH, a u Republici Srpskoj kroz Interresorno tijelo Vlade Republike Srpske za podršku lica sa invaliditetom čiji je zadatak da promovišu prava lica sa invaliditetom, aktivno učestvuju u izradi, donošenju, monitoringu i realizaciji strateških dokumenata, daju preporuke, mišljenja i sugestije na zakonska i podzakonska dokumenta koja se odnose na realizaciju politike u oblasti invalidnosti, ostvaruju saradnju sa nevladinim organizacijama, učestvuju u izradi akcionih planova čiji je cilj poboljšanje položaja lica sa invaliditetom, daju preporuke, sugestije i mišljenja u vezi sa konkretnim mjerama i mogućim rješenjima za zaštitu prava i interesa lica sa invaliditetom.</p>
--	--	--	--	--

154	106.157.	Djelimično se prihvata	Jačati primjenu Konvencije o pravima osoba s invaliditetom na cjelokupnom teritoriju i jamčiti usklađivanje različitih mjera s pristupom definiranim u Konvenciji (Španjolska);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPIBIH: Donese su entitetske strategije, koje predviđaju analizu i harmonizaciju domaćeg zakonodavstva</p> <p>Komentar Vlade RS Imajući u vidu obaveze koje proističu iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a uvažavajući međunarodne dokumente Ujedinjenih nacija, Savjeta Evrope i Evropske unije, koji se odnose na oblast invalidnosti, Vlada Republike Srpske je u julu 2010. godine donijela odluku kojom je usvojila Strategiju unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u Republici Srpskoj 2017-2026 koji je Narodna skupština Republike Srpske usvojila na 18. sjednici održanoj dana 25.04.2017. godine a Odluka o usvajanju Strategije je objavljena u „Službenom glasniku Republike Srpske. .</p> <p>U proteklom periodu upravo je Interresorno tijelo Vlade Republike Srpske za podršku licima sa invaliditetom imalo koordinirajuću ulogu u izradi Startegije, kojom je planirano provođenje aktivnosti u svim opštinama Republike Srpske.</p>
-----	----------	------------------------	---	----------------------------------	--

155.	106.158.	Prihvaćena	Nastaviti rad na uklanjanu svih oblika diskriminacije osoba s invaliditetom u skladu s najboljim praksama i međunarodnim pravksama (Katar)	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPIBIH: izmjena i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije uvedena je zabrana diskriminacije po osnovu invaliditeta</p> <p>Komentar Vlade RS Djelatnost socijalne zaštite obuhvata mjere i aktivnosti za stvaranje uslova za ostvarivanje zaštitne funkcije porodice, uslova za samostalan život i rad lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe ili za njihovo aktiviranje u skladu sa sposobnostima, obezbjeđivanje sredstava za život materijalno neobezbijenim i za rad nesposobnim licima i drugim građanima koji su u stanju socijalne potrebe, kao i obezbjeđivanje drugih oblika socijalne zaštite. Prava iz ovog zakona pripadaju licima koja ispunjavaju propisane uslove bez obzira na razlike u rasi, boji kože, polu, jeziku, političkom, nacionalnom i vjerskom opredjeljenju, socijalnom i ekonomskom porijeklu, mjestu rođenja, invalidnosti ili bilo kojem drugom statusu. Ustanove socijalne zaštite obezbjeđuju ravnopravnost u pristupu i korištenju prava sadržanih u ovom zakonu i u svom djelovanju sprečavaju svaki vid diskriminacije, direktne ili indirektno, po bilo kom osnovu. Fizička i pravna lica koja primjenjuju ovaj zakon dužna su da poštuju dostojanstvo, ličnost korisnika i da brinu o njegovom interesu.</p>
------	----------	------------	--	----------------------------------	---

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			C. 4. PRAVA RANJIVIH GRUPA		
			NACIONALNE MANJINE		
156	106.160.	Prihvaćena	Stvaranje učinkovitih mehanizama za socijalnu integraciju Roma (Ruska Federacija);	2-djelimično provedene preporuke	Komentar MLJPBIBH: Kontinuirano se realizuju mjere predviđena AP za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, strambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite
157	106.161.	Prihvaćena	Nastaviti promicanje socijalne uključenosti kroz jačanje zaštite etničkih manjina, posebice Roma (Senegal);		
158	106.162.	Prihvaćena	Promicati snažno Akcijski plan za Rome i omogućiti jednako postupanje prema njima i jednostavan pristup socijalnim uslugama (Sijera Leone);		
159	106.134.	Prihvaćena	Osigurati da svi ljudi u Bosni i Hercegovini, uključujući povratnike, osobe s invaliditetom i Rome, imaju pristup javnim uslugama, uključujući i zdravstvenu skrb i obrazovanje bez diskriminacije (Belgija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPBIBH: Kontinuirano se provodi AP za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, strambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite i Okvirni AP o obrazovnim Roma. Komentar Vlade RS Republika Srpska preduzima mjere za povećanje obuhvata djece Roma obrazovnim sistemom. Dodjeljuju im se besplatni udžbenici, imaju besplatan prevoz ako stanuju na udaljenosti većoj od četiri kilometra od škole, stipendiraju se (106:134;140;141;142;143;144;145;146;159;167) Komentar Vlade BD Brčko distrikt BiH, posredstvom zakonodavnih aktivnosti socijalno političkih mjera uključuje povratnike, osobe sa invaliditetom i Rome, da imaju pristup javnim uslugama, pod jednakim uslovima kao i svom građanstvu Brčko distrikta

					<p>BiH;(134) Zakon o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine Član 2 (Principi, norme i standardi) (1) Distrikt obezbjeđuje obrazovanje svih učenika pod jednakim uslovima uz primjenu principa i normi utvrđenih ovim zakonom.(134)</p>
160	106.47.	Prihvaćena	Pojačati mjere usmjerene na suzbijanje etničke, rasne i spolne diskriminacije. Imajući u vidu da je Bosna i Hercegovina trenutno predsjedavajuća zemlja Dekade inkluzije Roma, poduzeti dodatne mjere za promicanje uključivanja osoba romske nacionalne manjine tijekom mandata ove inicijative (Rumunjska);	1-potpuno provedena preporuka	<p>Komentar MLJPI BIH: Dekada uspješno završena. BiH predsjedavala 2015</p> <p>Komentar Vlade RS RS kontinuirano vrši obuke za državne službenike i pravosuđe o ravnopravnosti polova, te kampanje za podizanje svijesti javnosti. U saradnji sa CEST RS sistematizovana je obuka za sudije i tužioce o ravnopravnosti polova, zabrani diskriminacije i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. GC RS pruža stručnu podršku svim institucionalnim partnerima putem edukativnih i promotivnih aktivnosti o primjeni međunarodnih standarda za sprečavanje i suzbijanje diskriminacije i nasilja po osnovu pola, uključujući primjenu Istambulske Konvencije. Vlada Republike Srpske je 12. maja 2016. godine usvojila Akcioni plan Vlade Republike Srpske za prevenciju i borbu protiv terorizma za period 2016.-2020. godine, na osnovu Strategije BiH za prevenciju i borbu protiv terorizma, te imenovala Koordinaciono tijelo Vlade Republike Srpske za nadzor nad sprovođenjem Akcionog plana Vlade za prevenciju i borbu protiv terorizma za period 2016.-2020. godine. Akcionim planom propisane su brojne mjere na prevenciji nasilnog</p>

					ekstremizma i vjerskog fanatizma. Nadležna organizaciona jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske realizuje kurs „Prevencija i suzbijanje terorizma, nasilnog ekstremizma i radikalizma“.(106.47 I 106.48)
161	106.146.	Prihvaćena	Nastaviti rad na podizanju svijesti o potrebama romske populacije, osobito djece, te uspostaviti odgovarajući sustav koji osigurava njihovu socijalnu i obrazovnu uključenost, uz dodjelu dostatnih sredstava za provedbu istog (Austrija);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI BiH: Kontinuirano se provodi AP za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, strambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite i Okvirni AP o obrazovnim Roma. Komentar Vlade BD BiH Brčko distrikt BiH, posredstvom zakonodavnih aktivnosti socijalno političkih mjera uključuje djecu romske populacije u sistem socijalne uključenosti, pod jednakim uslovima kao i svu djecu Brčko distrikta BiH;(146.) Odluka o usvajanju akcionog plana za rješavanje problema roma u Brčko distriktu BiH 2017–2020. godina;(146.)
162	106.159.	Prihvaćena	Nastaviti jačanje obrazovnih mjera i politika za integraciju romske djece u obrazovni sustav, kao i jačanje kampanje pismenosti za stanovništvo (Bolivarijanska Republika Venezuela);	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI BiH: Implementira se kroz Okvirni AP o obrazovnim Roma Komentar Vlade BD BiH Zaposlena je osoba – Referent za romska pitanja koja unapređuje integraciju romske djece u vaspitno obrazovnom sistemu Brčko distrikta BiH.(159)
163.	106.163.	Nije prihvaćena	Osigurati uključivanje i konzultacije Roma tijekom izrade, provedbe i vrednovanja politika, programa i inicijativa koje bi mogle utjecati na njihova prava (Austrija);	1-potpuno provedena preporuka	Komentar MLJPI BiH: Formiran je Odbor za Rome kao savjetodavno tijelo VM BiH
164.	106.109.	Prihvaćena	Razmotriti daljne korake na postizanju slobodnog i univerzalnog upisa u knjige rođenih, između ostalog, usklađivanjem zakona države i lokalne vlasti entiteta	2-djelimično provedena preporuka	Komentar MLJPI BiH: Trenutno u postupku upisa 94 Romskih lica u postupku upisa

			koji se odnose na registraciju građana i uklanjanjem svih ostalih prepreka koje sprječavaju Romkinje da registriraju rođenje i dobiju izvod iz matične knjige rođenih za svoju djecu (Filipini);		
--	--	--	--	--	--

Rb.	Br.pr.	Status/ prihvatanje	Preporuka	Status provedbe	Komentari nadležnih Institucija
			C. 4. PRAVA RANJIVIH GRUPA		
			RASELJENE OSOBE I POVRATNICI		
165.	106.164.	Prihvaćena	Oživjeti nastojanja na ispunjavanju članka VII Daytonskog sporazuma, koji jamči izbjeglicama pravo na povratak u svoje domove (Sjedinjene Američke Države)	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPI BiH Implementacija Revidirane strategije je u toku. Svake godine se radi izvještaj o napretku u realizaciji Revidirane strategije za provedbu Aneksa 7 (106.65 i 106.66.)</p> <p>Komentar Vlade RS U Republici Srpskoj, povratnici nemaju nikakvih problema u oblasti imovinskih prava koja ostvaruju u upravnom postupku, izuzev pojedinačnih slučajeva koji se rješavaju u sudskom postupku. Imovina izbjeglicama i raseljenim licima vraćena je u 99,5% slučajeva. (106.164)</p> <p>Da bi se u potpunosti provela Revidirana strategija za implementaciju Aneksa VII Daytonskog mirovnog sporazuma, potrebno je donijeti novi zakon o izbjeglicama iz BiH i raseljenim licima i povratnicima u BiH, bez čijeg donošenja nema kompletnog rješenja izbjegličko-raseljeničke problematike, uključujući sve tri opcije predviđene Aneksom VII DMS: ppovrat imovine i obnova, slobodan izbor mjesta življenja i pravična nadoknada za uništenu imovinu.</p> <p>U Republici Srpskoj je u potpunosti ispoštovan Privremeni sporazum o zadovoljavanju posebnih</p>
166.	106.165.	Prihvaćena	Dosljedno i rigorozno provesti revidiranu Strategiju za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma i uložiti sve napore za poboljšanje životnih uvjeta interno raseljenih osoba i povratnika (Češka);	2-djelimično provedena preporuka	

					potreba i prava djece povratnika iz 2002.godine. Kriterijumi o nazivima škola, školskim simbolima i školskim manifestacijama iz 2004.godine su u Republici Srpskoj ispoštovani gotovo u potpunosti.(106.165.)
167.	106.166.	Prihvaćena	Pobrinuti se da raseljene osobe i povratnici u potpunosti uživaju svoja prava koja se odnose na socijalnu i zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, stanovanje, zapošljavanje i fizičku sigurnost (Mađarska);	2-djelimično provedena preporuka	<p>Komentar MLJPI BiH Decembra 2017. održana je tematska sjednica o zdravstvenoj zaštiti raseljenih osoba i povratnika koja je dala određene pozitivne rezultate u zdravstvenoj zaštiti. Navedenih kategorija</p> <p>Komentar Vlade RS Raseljena lica i povratnici u Republici Srpskoj uživaju prava koja se odnose na socijalnu i zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, stanovanje, zapošljavanje i fizičku bezbjednost, isto kao i domicilna lica po pitanju egzistencije i životnog standarda. U obnovi i rekonstrukciji imovine daje se prioritet povratnicima. U Republici Srpskoj, svake godine, vrše se posebna izdvajanja budžetskih sredstava za obnovu i izgradnju komunalne i socijalne infrastrukture, elektrifikacija povratničkih naselja, podrška projektima u zanatstvu i poljoprivredi, kao i pomoć u obnovi vjerskih i kulturnih objekata, radi zadovoljavanja potreba povratnika. Što se tiče fizičke zaštite, stanje u Republici Srpskoj je zadovoljavajuće za sve stanovnike. U Republici Srpskoj, povratnici nemaju nikakvih problema u oblasti imovinskih prava koja ostvaruju u upravnom postupku, izuzev pojedinačnih slučajeva koji se rješavaju u sudskom postupku. Imovina izbjeglicama i raseljenim licima vraćena je u 99,5% slučajeva.</p>

					<p>U Republici Srpskoj je u potpunosti ispoštovan Privremeni sporazum o zadovoljavanju posebnih potreba i prava djece povratnika iz 2002.godine. Kriterijumi o nazivima škola, školskim simbolima i školskim manifestacijama iz 2004.godine su u Republici Srpskoj ispoštovani gotovo u potpunosti.</p>
--	--	--	--	--	---

